

GEORGANISEERDE HENNEPTEELT

Criminaliteitsbeeldanalyse 2012

Georganiseerde hennepsteelt

Criminaliteitsbeeldanalyse 2012

KLPD - Dienst Nationale Recherche

Uitgave

Korps landelijke politiediensten (KLPD)
Dienst Nationale Recherche
Postbus 11
3970 AA Driebergen

Woerden, maart 2012
Copyright © 2012 KLPD/DNR

Auteur

Floor Jansen

Colofon

Vormgeving OSAGE / communicatie en ontwerp, Utrecht
Druk Thieme MediaCenter, Rotterdam

Copyright

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen, alsmede behoudens voorzover in deze uitgave nadrukkelijk anders is aangegeven, mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het KLPD.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteur(s), redactie en het KLPD geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Inhoud

1	Onderzoeksopzet	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Doelstelling & vraagstelling	6
1.3	Onderzoeksvragen	6
1.4	Bronnen en onderzoeksmethoden	7
1.5	Afbakening en definities	8
1.6	Leeswijzer	10
2	Introductie	11
2.1	THC en CBD	11
2.2	Hennepproducten	13
2.3	Cannabisgebruik in Nederland	15
2.4	Ontwikkelingen in binnen- en buitenland	17
2.4.1	Wijzigingen in de strafbaarstelling van hennepproductie en -handel in Nederland	17
2.4.2	Ontwikkelingen in het buitenland	20
3	Het logistieke proces van georganiseerde hennepteelt	22
3.1	Vorbereiden van het kweekproces	23
3.2	Toelevering van kweekbenodigdheden	25
3.3	Het kweekproces	28
3.4	Bewerken hennep tot eindproduct	32
3.5	Afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland	34
3.6	Activiteiten door het proces heen: faciliteren, witwassen, opslag en binnenlands transport	44
4	De hennepmarkt	48
4.1	De aard van de hennepmarkt	49
4.2	De omvang van de hennepmarkt	50
4.2.1	Omvang van de productie	50
4.2.2	Omvang van de consumptie	61
4.2.3	Omvang van de export	63
4.3	Prijzen	69
4.4	Omzet	74

5	Criminele organisatie	81
5.1	Achtergrondkenmerken van verdachten	81
5.2	De criminele samenwerkingsverbanden	86
5.3	Rechtspersonen	88
5.4	Rollen binnen de georganiseerde hennepteelt	90
5.5	Afscherming	95
5.6	Geweld in de georganiseerde hennepteelt	97
5.7	Barrières voor het CSV	100
6	Gevolgen voor de samenleving	102
6.1	Materiële schade	103
6.2	Immateriële schade	104
7	Toekomstverwachtingen	109
7.1	Uitgekomen verwachtingen?	110
7.2	Nieuwe verwachtingen	111
8	Samenvatting en conclusies	114
	Referenties	117
	Bijlage 1	121
	Kennisdocument: Stop Hennepvervoer	121
	Bijlage 2	126
	Barrièremodel Hennepexport	126
	Bijlage 3	127
	Indicatoren voor het definiëren van bedrijfsmatige cannabisteelt	127

1

Onderzoeksopzet

1.1 Inleiding

In 2009 werd georganiseerde hennepcultuur benoemd als aandachtsgebied van de Dienst Nationale Recherche (DNR) van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en het Landelijk Parket (LP). In maart 2010 verscheen de eerste criminaliteitsbeeldanalyse (CBA) georganiseerde hennepcultuur. Uit die analyse, die wegens gebrek aan onderzoeken door de DNR zelf volledig gebaseerd was op regionale onderzoeken, bleek dat er weinig onderzoek werd gedaan naar de georganiseerde misdaad achter de duizenden kwekerijen die de korpsen jaarlijks ontmantelen. Wanneer er wel onderzoek was gedaan, en criminele samenwerkingsverbanden (CSV's) in beeld kwamen, was het vaak moeilijk om te achterhalen waar de hennep werd afgezet. De rechte teams kregen door informatie uit tapgesprekken, opnames van vertrouwelijke communicatie (OVC) en door het aantreffen van vreemde valuta wel veel signalen over de afzet van hennep in het buitenland. Zo nu en dan lukte het een team om de exportlijnen bloot te leggen. Door een schatting te maken van de Nederlandse productie en consumptie, is berekend dat het merendeel van de in Nederland gekweekte hennep in het buitenland wordt afgezet. Meer dan een *educated guess* is dit niet, maar de exportlijnen die wel in kaart zijn gebracht lijken deze schatting te ondersteunen. Export van hennep werd dan ook benoemd tot één van de twee speerpunten in de strategie van de DNR en het LP. In 2010 werd de export van hennep benoemd als speerpunt van het tactisch programma Bladgoud 2010-2011. Een ander beeld dat in de CBA 2009 naar voren kwam, is dat er veel geld wordt verdiend met de hennepcultuur. Dit geld wordt, mede vanwege de grotendeels autochtone daderpopulatie, grotendeels in Nederland geïnvesteerd in vastgoed en luxe goederen. Het witwassen van vermogen dat met de hennepcultuur wordt verdiend, is dan ook het tweede speerpunt in de strategie en het programma van de DNR.

In de tijd tussen het verschijnen van de eerste CBA en de CBA die nu voor u ligt, zijn door de DNR drie onderzoeken naar de georganiseerde hennepcultuur opgestart. Twee onderzoeken zijn gestaakt en het derde onderzoek, dat bestaat uit twee deelonderzoeken, loopt nog steeds. Ook de CBA 2012 is daarom grotendeels gebaseerd op regionale onderzoeken. Omdat rechte teams zich vaak moeten beperken tot enkele doelstellingen, is de top van de organisatie, evenals vermoedelijke exportlijnen, niet altijd door de teams in beeld gebracht.

De CBA 2012 moet worden gelezen als *update* van de CBA 2009 waarin vaak wordt verwezen naar deze analyse. Nieuwe ontwikkelingen en aanvullende inzichten ten opzichte van de vorige analyse staan centraal in de CBA 2012.

1.2 Doelstelling & vraagstelling

Aangezien deze CBA deel uit zal maken van het in 2012 te verschijnen Nationaal Dreigingsbeeld Georganiseerde Criminaliteit (NDB)¹, is wat doelstelling en opzet betreft aansluiting gezocht bij het NDB. In de *Richtlijnen Plan van Aanpak Deelprojecten Nationaal Dreigingsbeeld* is de volgende overkoepelende doelstelling opgenomen:

Inzicht verkrijgen in:

- de ontwikkeling van aard en omvang van criminele activiteiten die gerelateerd zijn aan het aandachtsgebied hennep.
- de (samenwerkingsverbanden van) personen die zich met die activiteiten bezighouden of daarbij op een andere manier zijn betrokken,
- de maatschappelijke gevolgen, en
- de toekomstige ontwikkelingen van de aard, omvang en gevolgen, ter ondersteuning van de aanpak van deze criminaliteit door publieke en private partijen

Daarnaast dient het deelproject hennep als bouwsteen voor het opstellen van het NDB 2012.

De vraagstelling die hieruit volgt luidt als volgt:

Hoe heeft de zware- of georganiseerde criminaliteit op het aandachtsgebied hennep zich in Nederland ontwikkeld en wat zijn de verwachtingen voor de toekomst?

1.3 Onderzoeksvragen

Om de vraagstelling te kunnen beantwoorden, zijn in samenspraak met IPOL vijf onderzoeksvragen opgesteld.

---

¹ Het NDB is een product van de dienst IPOL van het KLPD.

Onderzoeksvraag 1

Hoe heeft de aard van de georganiseerde hennepteelt zich ontwikkeld voor wat betreft de wijze waarop deze wordt gepleegd?

Onderzoeksvraag 2

Hoe heeft de markt waarop de hennep wordt verhandeld zich ontwikkeld?

Onderzoeksvraag 3

Hoe heeft de aard van de georganiseerde hennepteelt zich ontwikkeld voor wat betreft de kenmerken van personen, respectievelijk criminele samenwerkingsverbanden, die van (betrokkenheid bij) het plegen daarvan worden verdacht?

Onderzoeksvraag 4

Wat zijn de gevolgen van de georganiseerde hennepteelt voor de Nederlandse samenleving?

Onderzoeksvraag 5

Wat zijn de verwachtingen over omvang, werkwijze, betrokkenen en maatschappelijke gevolgen van de georganiseerde hennepteelt in de komende jaren?

1.4 Bronnen en onderzoeksmethoden

De onderzoeksmethode is gelijk aan de methode die is gehanteerd voor de CBA 2009. Met teamleiders en analisten zijn interviews gehouden over de onderzoeken waaraan zij hebben gewerkt. Er zijn 16 onderzoeken bestudeerd. Deze onderzoeken zijn verkregen door het bevragen van de infodesks van alle regiokorpsen en met behulp van de sneeuwbalmethodiek waarbij respondenten wordt gevraagd of zij weten of er meer onderzoeken naar grootschalige georganiseerde hennepteelt lopen of recent zijn afgesloten. De 16 onderzoeken zijn aangeleverd door de volgende korpsen:

- DNR (3x)
- Zaanstreek Waterland
- Friesland
- Gelderland Zuid
- Zuid Holland Zuid
- Limburg Zuid
- Brabant Zuid Oost
- Kennemerland (2x)
- Haaglanden
- Limburg Noord (2x)
- Koninklijke Marechaussee

Bij zeven rechercheonderzoeken, waarin een groot deel van het logistieke proces aan de orde kwam, is tevens dossieronderzoek uitgevoerd. Zo zijn artikel 140 pv's, zaaks pv's en andere relevante stukken bestudeerd. De overige negen onderzoeken zijn bestudeerd op een specifiek aspect van de hennepcultuur of betrokkenheid van verdachten uit een bepaalde subgroep. Alle onderzoeken hebben gelopen of waren afgesloten tussen 2010 en 2011 met uitzondering van één onderzoek dat vóór die tijd was afgesloten. Een deel van de onderzoeken is ten tijde van het schrijven van de CBA nog niet afgesloten. De onderzoeksnamen die gebruikt worden in het rapport zijn gefingeerd evenals namen van verdachten.

Daarnaast zijn interviews gehouden met politiemedewerkers (analisten en teamleiders van verschillende korpsen, experts van de Dienst IPOL van het KLPD) en bestuurlijke en private partners (manager van netbeheerder Stedin, Douane, Meld Misdaad Anoniem en buitenlandse experts).

Ook zijn relevante literatuur, mediaberichten, interne stukken en informatie-rapporten van partners bestudeerd. Tot slot is gesproken met een chauffeur die vastgezet is voor een drugstransport.

1.5 Afbakening en definities

Definitie van hennep

Hennepproducten zijn afkomstig van een plant met de Latijnse naam Cannabis Sativa, kortweg cannabis. Onder cannabis worden zowel hennep en marihuana als hasj verstaan. Hennep is de aanduiding voor Nederlandse cannabis. Met hennep wordt zowel de hennepplant als het eindproduct 'wiet' (gedroogde hennep toppen) bedoeld. Het eindproduct hasj, dat wordt vervaardigd uit de hars van de hennepplant, valt niet onder deze noemer. Cannabis die buiten Nederland wordt gekweekt wordt aangeduid met marihuana. Wanneer onbekend is of hennep of marihuana wordt bedoeld, of wanneer wordt gesproken over beiden, wordt in dit rapport gesproken over cannabis.

Afbakening

Uit het Nationaal Dreigingsbeeld (KLPD/IPOL, 2008) is gebleken dat de productie en verkoop van in Nederland geproduceerde hasj en hasjolie te verwaarlozen is. De import, afzet en doorvoer van hasj vallen dan ook buiten het aandachtsgebied. Ook geïmporteerde marihuana valt buiten het aandachtsgebied. Het aandachtsgebied (en hiermee de CBA) voor de DNR is dan ook beperkt tot de productie en handel hennep.

Definitie van georganiseerde hennepsteelt

De **georganiseerde hennepsteelt** wordt in het strategiedocument als volgt gedefinieerd: *'het totale bedrijfsproces rondom de grootschalige georganiseerde productie, distributie en handel van in Nederland geteelde hennep door criminele samenwerkingsverbanden die voldoen aan de level 3+ criteria²'*. De 'georganiseerde hennepsteelt' beslaat dus niet alleen de teelt, maar alle fases van het logistieke proces.

Definities van betrokkenen

Naar de betrokken individuen en groepen die zich bezighouden met de georganiseerde hennepsteelt wordt verwezen met de begrippen misdaadondernemer en criminele samenwerkingsverbanden. Onder een misdaadondernemer wordt verstaan: *"een individu dat op een illegale markt goederen of diensten koopt met het oogmerk deze, al dan niet na omzetting in een halffabricaat of eindproduct, te verkopen"*. Van een crimineel samenwerkingsverband (CSV) wordt gesproken *indien twee of meer personen betrokken zijn bij een misdrijf* (KLPD, 2005, p. 12-16). Een misdaadondernemer kan dus betrokken zijn bij alle vormen van criminaliteit, terwijl CSV's zich specifiek richten op de illegale markt.

Afbakening van de onderzoeksperiode

De onderzoeksperiode loopt van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2011. Dit betekent dat opsporingsonderzoeken zijn gebruikt die liepen of afgesloten werden binnen deze periode. Sporadisch wordt informatie meegenomen uit onderzoeken die buiten deze periode zijn afgesloten wanneer dit relevante en actuele inzichten biedt.

---

² Vertrouwelijke criteria die door de DNR gehanteerd worden.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk twee en drie wordt de aard van de hennepcultuur beschreven. In hoofdstuk twee wordt het onderwerp geïntroduceerd; wat is hennep, door wie en hoe veel wordt het gebruikt? Welke psychoactieve stoffen bevat hennep? En welke politieke en juridische ontwikkelingen hebben zich de afgelopen tijd voorgedaan? In hoofdstuk drie wordt beschreven welke nieuwe inzichten zijn opgedaan en welke ontwikkelingen zich hebben voorgedaan in het logistieke proces van de georganiseerde hennepcultuur. In hoofdstuk vier staat de vraag centraal hoe de markt zich heeft ontwikkeld waarop de hennep wordt verhandeld. De verhouding tussen vraag en aanbod, de omvang van de productie en export, de prijzen die worden betaald voor de hennep, de omzet en het wederrechtelijk verkregen voordeel dat hiermee is behaald, worden beschreven. In hoofdstuk vijf komen de criminele organisaties aan bod die betrokken zijn bij de georganiseerde hennepcultuur. De kenmerken van verdachten, criminele samenwerkingsverbanden en rechtspersonen worden beschreven. Ook wordt beschreven welke rollen worden vervuld binnen het hennepnetwerk. Vervolgens komen enkele specifieke onderwerpen naar voren die een belangrijk deel uitmaken van de dagelijkse praktijk van criminele organisaties; afscherming, geweld en corruptie. Hierna wordt benoemd wat de faalfactoren zijn waardoor criminele organisaties onder de aandacht van politie en justitie komen. In hoofdstuk zes komen verschillende soorten schade aan bod die de georganiseerde hennepcultuur met zich meebrengt. De schade is ingedeeld in materiële en immateriële schade. In hoofdstuk zeven wordt gekeken naar ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan op de hennepmarkt, op het gebied van wetgeving, en in de maatschappij. Bekeken wordt of en hoe deze ontwikkelingen een verandering teweeg brengen in de toekomst. In het laatste hoofdstuk worden op basis van het rapport conclusies getrokken met betrekking tot de georganiseerde hennepcultuur en de bestrijding daarvan.

2

Introductie

Dit hoofdstuk draagt bij aan het beantwoorden van de vraag : *Hoe heeft de aard van de georganiseerde hennepcultuur zich ontwikkeld voor wat betreft de wijze waarop die criminaliteit wordt gepleegd?* Hierin wordt beschreven welke nieuwe inzichten zijn opgedaan sinds het verschijnen van de vorige CBA en welke ontwikkelingen zich hebben voorgedaan in henneproducten, het gebruik van hennep, en de wetgeving met betrekking tot de hennepcultuur. Ook worden enkele relevante ontwikkelingen in het buitenland besproken.

Hennep is als volgt beschreven in de CBA 2009

Volgens de van Dale is hennep *'één of meer eenjarige, netelachtige planten, waarvan men uit de stengels touwvezel en uit blad- en bloemdelen marihuana maakt'*. De belangrijkste psychoactieve stof die de plant bevat is tetrahydrocannabinol (aangeduid met THC). Niet alle hennep bevat (veel) THC. Hennep die wordt gebruikt voor de vezelindustrie bevat geen of nauwelijks THC. De hoogste THC-concentraties komen voor in de onbevruchte vrouwelijke bloemknoppen. Wanneer de vrouwelijke bloemtoppen worden gedroogd en verkruid, ontstaat marihuana, ook wel weed of wiet genoemd. De Nederlandse variant wordt ook wel Nederwiet genoemd. Hasj wordt verkregen uit hars van de bloemtoppen en andere delen van de plant en wordt vaak tot blokken of plakjes geperst. De Nederlandse variant wordt nederhasj genoemd (Trimbos, 2009). Via een speciale bewerking, waarbij plantdelen worden opgelost, gefilterd en ingedampt, kan hasjolie worden gemaakt. Hasjolie heeft doorgaans een veel hoger THC-gehalte dan hasj.

2.1 THC en CBD

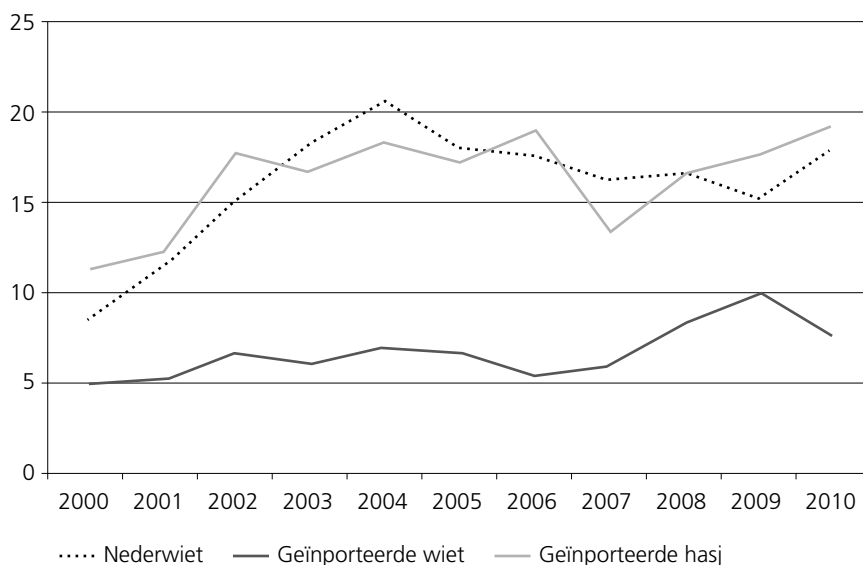
THC, dat staat voor tetrahydrocannabinol, wordt beschouwd als de belangrijkste werkzame psychoactieve stof in de cannabisplant. Het Trimbos Instituut verzamelt jaarlijks informatie over het THC-gehalte in hennep, geïmporteerde marihuana en geïmporteerde hasj, door monsters aan te kopen bij coffeeshops. Uit cijfers van het Trimbos Instituut blijkt dat het THC-gehalte van de Nederlandse hennep nu hoger is dan 10 tot 15 jaar geleden, maar de afgelopen 5 jaar vrij stabiel is gebleven. Tussen 2000 en 2004 verdubbelde het THC-gehalte in Nederlandse hennep. Na 2004 is het niet verder gestegen. In 2010 werd weer een iets hoger percentage gemeten dan in 2009.

Nederlandse hennep bevat vrijwel altijd meer THC dan geïmporteerde hennep (die ongeveer 7 procent THC bevat), maar geïmporteerde hasj bevat ongeveer evenveel THC als Nederlandse hennep; gemiddeld ongeveer 17 procent.

Ook het CBD-percentage wordt jaarlijks gemeten door het Trimbos Instituut. CBD staat voor cannabidiol; een niet psychoactieve cannabinoïde die voorkomt in cannabis. Recent onderzoek toont aan dat cannabidiol mogelijk de effecten van THC tegengaat. De verhouding tussen THC en CBD lijkt hierin bepalend. Hierover staat meer in hoofdstuk zes. In 2010 bevatte Nederlandse hennep, evenals geïmporteerde marihuana, gemiddeld 0,2 procent CBD. Het CBD-gehalte in geïmporteerde hasj was hoger, namelijk 7,5 procent (Laar et al, 2011). Hennep en geïmporteerde marihuana bevatten dus aanzienlijk minder CBD dan hasj, terwijl het THC-gehalte van hennep en geïmporteerde hasj vergelijkbaar is. Wanneer de scheve verhouding (meer THC dan CBD) daadwerkelijk schadelijk blijkt te zijn, kan worden geconcludeerd dat de consumptie van hennep schadelijker is dan de consumptie van geïmporteerde marihuana en hasj.

Figuur 1

Gemiddeld percentage THC in cannabisproducten van 2000 – 2010

Bron: Laar et al, 2011

De percentages hebben betrekking op monsters die in december/januari zijn verzameld. De jaartallen verwijzen naar het jaar waarin in de maand januari monsters werden verzameld. Voor Nederwiet zijn de gemiddelde percentages weergegeven die als 'meest populair' zijn aangeschaft. De overgang in 2010 naar een ander laboratorium voor analyses van de monsters heeft mogelijk de trend beïnvloed.

Vergeleken met andere landen, ligt het THC-gehalte in Nederland nog altijd hoog. In 2007 was hennep nog altijd sterker dan marihuana uit de Verenigde Staten en Duitsland. In de vorige CBA was echter al te lezen dat er veel cannabis wordt aangetroffen in andere landen met een vergelijkbaar THC-gehalte, bijvoorbeeld in Groot-Brittannië.

2.2 Henneproducten

Er bestaan veel verschillende soorten hennepplanten met elk hun eigen kenmerken. Enkele populaire soorten zijn: White Widow, Haze, Skunk, Northern Light, de powerplant, Top 44 en K2. Met name de laatste twee soorten zijn populair bij commerciële kwekers omdat ze makkelijk te kweken zijn en snel tot bloei komen. De kweekperiode verschilt per soort. Ook de opbrengsten verschillen per soort. Deze verschillen kunnen oplopen tot een verschil in afzetprijs van 1000 euro per kilo³. Deze hennepproducten zijn voor zover bekend nauwelijks veranderd sinds de verschijning van de CBA 2009.

Wel zijn gebruikers en producenten steeds op zoek naar meer diversiteit in cannabisproducten die niet alleen verschillen in THC-gehalte, maar ook in 'smaak'. Eén van de recentere verschijningsvormen, die kort is aangestipt in de CBA 2009, is de synthetische variant op hennep: synthetische cannabis. Synthetische cannabinoïden hebben een vergelijkbare chemische samenstelling als THC (het actieve bestanddeel van cannabis) met gelijkwaardige, maar sterkere effecten.⁴ Deze synthetische drugs werd voor het eerst in 2008 in Europa gesignaleerd en werd in eerste instantie aangeboden onder de naam Spice. Synthetische cannabis is niet verboden onder de Opiumwet. In veel landen is deze drug wel verboden. Synthetische cannabis is populair in de Verenigde Staten en Europa, met name in Duitsland (World Drug report, 2011).

---

³ De afzetprijzen liggen doorgaans tussen de 2700 en 5500 euro per kilo afhankelijk van soort en afzetmarkt.

⁴ Voor een uitvoerige uitleg over de stof en de werking ervan, raadpleeg EMCDDA, 2009a.

In Nederland is synthetische cannabis niet erg populair. Het Trimbos instituut vermoedt dat dit komt doordat de prijs hoger ligt dan die voor hennep. Bovendien is hennep in Nederland gemakkelijk te verkrijgen (Trimbos, 2009). Volgens het European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) zijn in 2009 9 nieuwe soorten synthetische cannabinoïden in Europa aangetroffen, in 2010 ging het om 11 nieuwe soorten. Ook in 2011 zijn er weer vele nieuwe varianten verschenen, waardoor er momenteel tientallen vormen van synthetische cannabinoïden op de markt zijn, die onder verschillende namen verkocht worden.

Synthetische cannabis bestaat uit plantenmateriaal waaraan synthetische cannabinoïden zijn toegevoegd. Synthetische cannabinoïden worden veel geproduceerd in Azië en, in de vorm van een wit poeder, via koeriers- en postpakketten naar Europa verstuurd waarna verdere verwerking, verpakking en distributie plaatsvindt. In de meeste gevallen worden synthetische cannabinoïden op de markt gebracht in de vorm van een kruidenmengsel, dat met behulp van oplosmiddelen is doordrenkt met het witte poeder. Na dit proces wordt het kruidenmengsel verpakt in sachets met logo's en merknamen of wordt het direct in voorgedraaide joints verwerkt. De verdere distributie ervan vindt plaats via smartshops of internet. De stof wordt vervolgens op dezelfde manier gebruikt als natuurlijke cannabis; men kan het product roken of er thee van zetten. Spacecake van synthetische cannabinoïden schijnt niet voor te komen (CCD, 2012).

In Nederland is medio 2011 een grootschalige verwerkings- en productieplaats van synthetische cannabinoïden aangetroffen. De locatie was gevestigd in een loods. In de loods stonden drie industriële verpakkingsmachines, een mengmachine en een sachetsluitmachine. Ook werd ongeveer 150 kilo aan witte poeders aangetroffen, afkomstig uit Azië en middels koeriersdiensten verstuurd. Het poeder werd in een loods verwerkt in kruidenmengsels, waaraan verschillende smaken werden toegevoegd. Vervolgens werd dit kruidenmengsel met industriële verpakkingsmachines verpakt in verschillende sachets. In de loods werden 20 dozen met allerlei verschillende sachets aangetroffen, in totaal enkele tienduizenden. Volgens aangetroffen documenten waren deze bestemd voor de export naar onder andere Turkije. Elk sachet bevatte ongeveer 2-3 gram kruidenmengsel en volgens opdruk werden sachets verkocht voor ongeveer 10 euro per stuk. Naast de ongeveer 20.000 gereed zijnde sachets werden basismaterialen, kleurstoffen en verpakkingsrollen aangetroffen.

2.3 Cannabisgebruik in Nederland

In onderzoeken naar het gebruik van hennep en hasj wordt vaak geen onderscheid gemaakt tussen deze twee stoffen. Er wordt dus gesproken over het gebruik van cannabis als verzamelnaam van hennep en hasj.

Uit de Nationale Drug Monitor (2011) blijkt dat recent en actueel cannabisgebruik onder Nederlandse volwassenen samenvalt met het Europese gemiddelde. In 2009 had ongeveer één op de vier ondervraagden ooit cannabis gebruikt (26 procent). Een op de veertien had in het jaar voor het interview cannabis geconsumeerd (recent gebruik) en één op de vijftientig had dit nog gedaan in de maand ervoor (actueel gebruik). Omgerekend naar de bevolking bedraagt het aantal actuele gebruikers van cannabis 466 duizend. Van deze groep blowt 30 procent (bijna) dagelijks. Omgerekend naar de bevolking zijn dat 141.000 mensen tussen 15 en 64 jaar. De aanwas van nieuwe gebruikers is over de jaren heen gelijk gebleven. Wat opvalt in het jaarbericht van 2010 (2011) is dat een groot deel van de jongeren onder de 18 jaar zegt cannabis te hebben gekocht in een coffeeshop, terwijl hiervoor een minimale leeftijd van 18 jaar is vereist.

Risicogroepen

Jongeren gebruiken relatief veel cannabis. Uit het Jaarbericht 2010 van de Nationale Drug Monitor (2011) blijkt dat het cannabisgebruik onder jongeren en scholieren daalt, maar de hulpvraag bij de verslavingszorg blijft stijgen.

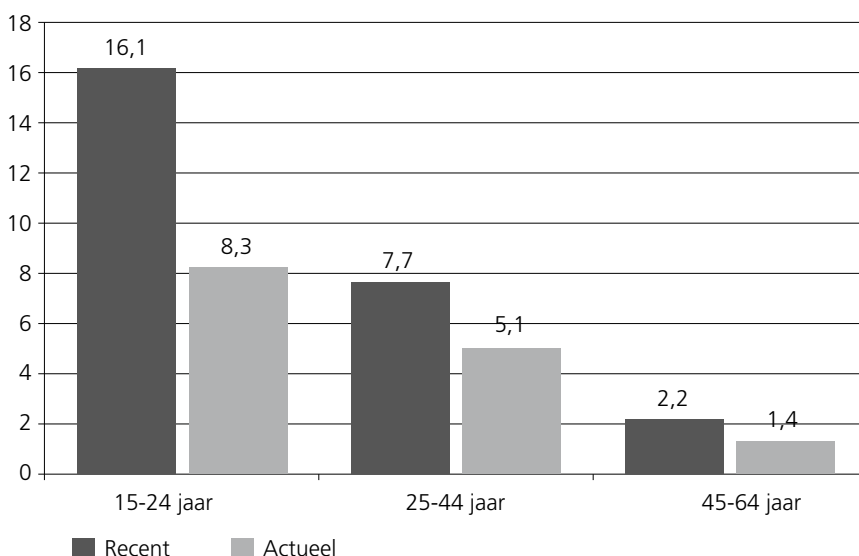
Het percentage recente gebruikers is bijna twee keer zo hoog onder jongeren (15-24 jaar oud) als onder 25 tot 44 jarigen en acht keer zo hoog als onder gebruikers in de leeftijd van 45 tot 64 jaar. Het cannabisgebruik onder oudere Nederlandse scholieren (van 15 en 16 jaar) ligt boven het Europese gemiddelde. Sinds 1996 is er wel sprake van een daling in het percentage actuele en frequente cannabisgebruikers onder scholieren van het reguliere voortgezet onderwijs tussen de 12 en 16 jaar. In 2009 gebruikte vijf procent van de 12-16 jarige scholieren cannabis, ongeacht het schoolniveau. Ook nam de gemiddelde leeftijd van recente gebruikers toe van 27 jaar (in 1997) tot 31 jaar (in 2005). De leeftijd waarop jongeren voor het eerst cannabis gebruiken is voor het eerst weer omhoog gegaan. Had in 2001 nog 20 procent van de 14-jarige scholieren ervaring met cannabis, in 2009 was dit percentage bijna gehalveerd (11 procent). Eerder werd een forse toename gerapporteerd van het percentage scholieren dat tussen 1988 en 1996 op zeer jonge leeftijd (14 jaar of jonger) voor het eerst cannabis gebruikte, met een stabilisering tussen 1996 en 2003. De toename van

deze zogenaamde startleeftijd is een positieve ontwikkeling, omdat gebruik van cannabis op jonge leeftijd in verband wordt gebracht met een verhoogd risico op het later ontwikkelen van psychische stoornissen, afhankelijkheid, het gebruik van harddrugs en cognitieve stoornissen (Nationale Drug Monitor jaarbericht 2010, 2011).

Figuur 2

Cannabisgebruikers in Nederland per leeftijdsgroep, peiljaar 2009

Bron: Nationale Drug Monitor jaarbericht 2010, 2011, p. 35

Cannabisgebruik komt beduidend vaker voor onder uitgaande jongeren, jongvolwassenen en 'probleemjongeren'. Scholieren die cannabis gebruiken, vertonen vaker agressief en delinquent gedrag en hebben vaker schoolproblemen (spijbelen, schoolmotivatie en/of lage prestatie) dan leeftijdgenoten die niet blowen. Dit verband is sterker naarmate de frequentie van gebruik toeneemt. Opleidingsniveau en etniciteit hebben geen invloed op de mate van cannabisgebruik. Alleen Marokkaanse jongeren lijken minder cannabis te gebruiken dan jongeren met een andere afkomst. De gezinssituatie waarin kinderen opgroeien heeft wel invloed op cannabisgebruik. Jongeren die opgroeien in een onvolledig gezin gebruiken vaker cannabis dan jongeren met beide ouders.

Vergelijking met gebruik in het buitenland

Nederland kent minder actuele en frequente gebruikers dan Spanje, Italië en Frankrijk, maar meer dan België, Ierland, Zweden, Noorwegen, Finland, Oostenrijk, Portugal en Griekenland (Nationale Drug Monitor Jaarbericht 2010, 2011). Jaarlijks gebruikt 5,2 tot 5,3 procent van de Europese populatie tussen de 15 en 64 jaar cannabis. Het gebruik van cannabis in Europa is lager dan in Noord-Amerika (waar 10,7 procent van de populatie jaarlijks cannabis gebruikt) en hoger dan in Zuid-Amerika (tussen de 2,9 en 3 procent) en Azië (tussen de 1,2 en 2,5 procent). Het gebruik van cannabis is in de meeste landen binnen Europa stabiel gebleven of gedaald. Het cannabisgebruik ligt hoger in West- en Centraal-Europa dan in zuid en Oost Europa, maar in Oost-Europa is het gebruik van cannabis wel in opkomst. Landen waar veel cannabis wordt gebruikt en waar dit gebruik toe lijkt te nemen zijn: Spanje, Italië, Groot-Brittannië, Tsjechië, Estland en Slowakije (World Drug Report, 2011).

2.4 Ontwikkelingen in binnen- en buitenland

In deze paragraaf worden enkele ontwikkelingen beschreven die zich hebben voorgedaan in de politiek en op het gebied van wetgeving met betrekking tot de georganiseerde hennepcultuur. Welke mogelijke gevolgen deze wetsvoorstellen hebben, is beschreven in hoofdstuk zeven.

2.4.1 Wijzigingen in de strafbaarstelling van hennepproductie en –handel in Nederland

Op het gebied van strafbaarstelling van aan hennep gerelateerde activiteiten is de afgelopen anderhalf jaar veel gebeurd. Verschillende (toekomstige) wijzigingen worden hieronder kort toegelicht.

Wijziging Aanwijzing Opiumwet (reeds ingevoerd)

Per 1 juli 2011 is de Aanwijzing Opiumwet gewijzigd. In de nieuwe aanwijzing wordt het beleid ten opzichte van de beroeps- en bedrijfsmatige teelt aangescherpt. Op 26 april 2011 heeft de Hoge Raad een uitspraak gedaan over de teelt van vijf hennepplanten (LJN:BP1275). Het verweer van de verdachte is gericht op de zin in de dan nog geldende Aanwijzing Opiumwet dat *“In geval van teelt van niet meer dan 5 planten wordt aangenomen dat sprake is van niet beroeps/bedrijfsmatige teelt”*. In cassatie wordt besloten dat de verdachte

alsnog vervolgd kan worden door de rechtbank omdat de verdachte niet meteen afstand heeft gedaan van de planten.

Volgens de nieuwe Aanwijzing wordt voor de beoordeling van de beroeps- of bedrijfsmatigheid van de teelt gekeken naar de omstandigheden waaronder de teelt plaatsvindt. In paragraaf 3.2.1 van de Aanwijzing wordt dit als volgt vermeldt: *“Indien, ongeacht de hoeveelheid planten, wordt voldaan aan twee of meer punten, genoemd in de lijst indicatoren met betrekking tot de mate van professionaliteit, zoals opgenomen in bijlage 1⁵, wordt aangenomen dat er sprake is van beroeps- of bedrijfsmatig handelen.”* Vervolgens wordt nog benadrukt dat wanneer hennep geteeld wordt om geldelijk gewin te verkrijgen, ongeacht de hoeveelheid planten, wordt aangenomen dat er sprake is van beroeps- of bedrijfsmatig handelen. Dit impliceert dat ook kleinschalige teelt om coffeeshops te bevoorraden actief vervolgd kan worden. Ondanks dat de aanwijzing er niet op gericht is de teelt van vijf planten of minder te vervolgen, wordt dus niet uitgesloten dat ook dit onder beroeps- of bedrijfsmatig kan worden geschaard. Het aantal planten an sich is geen doorslaggevende factor meer.

11a OW Voorbereiding strafbaar gesteld (voorstel)

De Minister van Justitie heeft een voorstel ingediend voor het wijzigen van de Opiumwet inzake de strafbaarstelling van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van illegale hennepsteelt. Onder vernummering van artikel 11a tot artikel 11b, is na artikel 11 een artikel ingevoegd om ondersteunende activiteiten rond illegale teelt strafbaar te stellen. De voorgestelde tekst voor artikel 11a luidt:

Hij die stoffen of voorwerpen bereidt, bewerkt, verwerkt, te koop aanbiedt, verkoopt, aflevert, verstrekt, vervoert, vervaardigt of voorhanden heeft dan wel vervoermiddelen, ruimten, gelden of andere betaalmiddelen voorhanden heeft of gegevens voorhanden heeft, waarvan hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden dat zij bestemd zijn tot het plegen van een van de in artikel 11, derde en vijfde lid, strafbaar gestelde feiten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar of geldboete van de vijfde categorie.

Dit artikel is nodig, omdat het juridisch instrumentarium niet toereikend was om op te treden tegen 'activiteiten van ondersteunende aard rond de illegale teelt, in het bijzonder die activiteiten die dienen ter voorbereiding of bevordering van van

---

⁵ In dit rapport is de bijlage met indicatoren opgenomen in bijlage 3.

de teelt⁶. Hiermee wordt met name op growshops gedoeld. Het huidige artikel 11 a OW, waarin de deelneming aan een criminele (drugs)organisatie strafbaar gesteld wordt, kan gebruikt worden om growshops en andere facilitators aan te pakken, maar schiet te kort wanneer niet kan worden aangetoond dat zij deel uitmaken van een georganiseerd verband. Daarom wordt voorgesteld om *handelingen ter voorbereiding of bevorderen van illegale hennepcultuur en uitvoer van grote hoeveelheden* als zelfstandig strafbaar feit te benoemen in de Opiumwet. Het wetsvoorstel is op het moment van schrijven ingediend bij de Tweede Kamer voor schriftelijke behandeling.

Sterke hennep wordt harddrug (lijst II → lijst I) (voorstel)

Op advies van de Adviescommissie Drugsbeleid heeft de ministerraad in oktober 2011 besloten om cannabis (dus hennep en hasj) met een THC-gehalte van 15 procent ⁷ of hoger op lijst I te plaatsen. Deze sterke hennep wordt daarmee een harddrug. Dit betekent dat op lijst II hennep en hasj met een THC-gehalte tot 15 procent gehandhaafd blijven. De ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Veiligheid en Justitie willen volgens een brief aan de Tweede Kamer een duidelijk signaal aan de samenleving geven. Zware cannabis moet volgens hen worden gezien als een middel met een onaanvaardbaar risico en zal volgens hen ook als zodanig worden bestraft. Vervolgens veronderstellen de ministers dat de wijziging 'het crimineel ondernemerschap in de cannabis-branche' verder bemoeilijkt⁸.

Invoering 'Wietpas' (pilot)

In 2011 is er veel discussie gevoerd over de invoering van de 'wietpas'. Het idee achter de wietpas is als volgt: coffeeshops worden met de invoering van de pas besloten clubs. Er is een pasje of registratie nodig om een coffeeshop binnen te gaan. Klanten kunnen alleen lid worden in de gemeente waar ze wonen. Op deze manier kunnen alleen ingezetenen van Nederland hennep kopen in een coffeeshop. Het gewenste resultaat van de pas is dan ook om overlast van drugstoeristen terug te dringen. De invoering in de zuidelijke regio's heeft reeds plaatsgevonden. De effecten van deze pilot moeten nog worden gemeten.

---

⁶ Memorie van toelichting, Staatscourant 2011 nr 13125 21 juli 2011 p.3

⁷ Hoewel de commissie erkent dat er nog onvoldoende wetenschappelijk bewijs is om een exacte grens te bepalen, stelt zij voor deze te leggen bij een THC-gehalte van 15 procent. Het kabinet vindt dat voldoende aannemelijk is dat er sprake is van toegenomen schade voor de gezondheid.

⁸ TK, Vergaderjaar 2011–2012/4 077 Drugbeleid Nr. 263

2.4.2 Ontwikkelingen in het buitenland

Terwijl veel landen wetgeving en beleid ten aanzien van hennepsteelt en consumptie versoepelen, kiest Nederland een andere koers. Nederland probeert de georganiseerde hennephandel terug te dringen met strengere wetgeving en beleid, terwijl sommige andere landen dit proberen met vormen van legalisering en een liberaler softdrugsbeleid. Hieronder volgen twee voorbeelden van landen waarin wetsvoorstellen zijn ingediend om de hennepsteelt te legaliseren.

Californië boog zich in november 2010 over '*proposition 19*', de meest gebruikte naam voor de '*Regulate, Control & Tax Cannabis Act*' waarin de productie, verkoop en consumptie van marihuana geregeld werd. In sommige opzichten lijkt het voorstel op de huidige situatie in Nederland, maar op sommige punten is zij liberaler. Bezit van 28,5 gram is toegestaan, veel meer dus dan de 5 gram die in Nederland geldt. Gedoogde verkooppunten mogen dan ook dezelfde hoeveelheid (28,5 gram) verkopen aan klanten. Ook mag er veel meer gekweekt worden voor eigen gebruik; er mag 2,3 vierkante meter aan hennepplanten gekweekt worden, wat neerkomt op ongeveer 35 planten wanneer wordt uitgegaan van 15 planten per meter. Dit is dus veel meer dan de vijf planten die gedoogd worden in Nederland. Het grote verschil met het Nederlandse beleid is echter dat er sprake is van legalisering in plaats van gedogen. Locale overheden mogen in het voorstel zelfs toestemming geven voor het kweken van grotere hoeveelheden ten behoeve van de handel. Ook transport van een gelicenseerd pand naar een ander gelicenseerd pand (in een andere stad) kan worden toegestaan, zolang dit niet in strijd met plaatselijke bepalingen. Net als in Nederland zou er belasting worden geheven op de verkoop van hennep. Dit was dan ook van de belangrijkste motieven om het voorstel in te dienen. Daarnaast zouden drugskartels inkomsten mislopen door de legalisering en zou de politie haar schaarse capaciteit aan de bestrijding van gevaarlijkere drugs kunnen besteden.

In Kopenhagen gaat de politiek nog een stap verder. Het stadsbestuur stemde met een grote meerderheid vóór een wet om de verkoop van marihuana in de toekomst door de overheid te laten organiseren. De verkoop van hennep wordt dan volkomen legaal mits verkocht in een openbare verkooppriimte die uitgbaat wordt door de overheid. De burgermeester redeneert dat consumenten hun marihuana beter van de overheid kunnen kopen dan van een straatdealer. De kweek en import ten behoeve van de verkoop in deze staatshops moet ook legaal worden. De burgermeester wil nadrukkelijk geen 'Amsterdams model' met gedoogde gebruikersruimten, omdat de opbrengsten van de marihuana dan nog steeds naar de misdaad gaat (www.telegraph.co.uk, 18 november 2011).

Geen van beide initiatieven is echter nog in de praktijk gebracht. De Deense wet moet nog door het Parlement worden gekeurd voor de wet van kracht gaat. Het '*Proposition 19*' voorstel heeft het met 53 tegen 46 stemmen net niet gehaald, maar er is wel een nieuw voorstel in de maak.

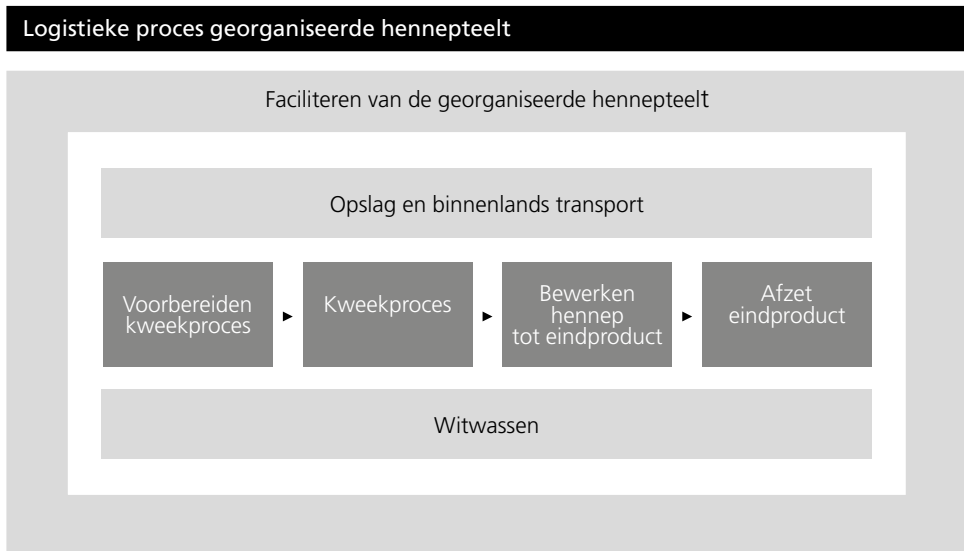
3

Het logistieke proces van georganiseerde hennepcultuur

In dit hoofdstuk wordt de vraag beantwoord: *Hoe heeft de aard van de georganiseerde hennepcultuur zich ontwikkeld voor wat betreft de wijze waarop de criminaliteit wordt gepleegd?* Hierin wordt beschreven welke nieuwe inzichten zijn opgedaan sinds het verschijnen van de CBA 2009 met betrekking tot het logistieke proces van de georganiseerde hennepcultuur.

In de CBA 2009 is het logistieke proces van de georganiseerde hennepcultuur beschreven. Dit logistieke proces is weergegeven in figuur 3.

Figuur 3

De vier donkergrijze blokken in het schema staan voor de primaire schakels in het proces van productie en afzet. Deze schakels kennen een vaste volgorde. De grijze dwarsbalken en het grijze kader staan voor activiteiten die door het proces heen lopen: faciliteren, opslag, transport en witwassen.

Uit de CBA 2009 bleek dat sommige CSV's of personen zich toeleggen op slechts bepaalde onderdelen van het proces. Andere CSV's lijken het gehele proces te beheersen, maar besteden onderdelen uit aan anderen, zoals het kweekproces of de export. Onderzoeken die voor de CBA 2012 zijn geanalyseerd bevestigen dit beeld.

Misdaadondernemingen die zich bezighouden met de productie van hennep beheren vaak meerdere kwekerijen. Dit betekent dat zij het kweekproces organiseren, toezichhouders regelen, hulpkrachten en facilitators aansturen en eventueel de geogoste hennep bewerken en afzetten. Veel producerende CSV's kopen daarnaast onbewerkte (natte) of droge hennep op bij derden. Anderen houden het bewerkingsproces in eigen hand en zetten de bewerkte (geknipte en gedroogde) hennep af bij tussenhandelaren in Nederland of exporteren het naar de buitenlandse drugsmarkt.

In de volgende paragrafen worden de verschillende procesonderdelen beschreven die worden doorlopen in de georganiseerde hennep teelt.

3.1 Voorbereiden van het kweekproces

Het voorbereiden van het kweekproces kan worden opgedeeld in de volgende fases:

- Regelen van geschikte kweeklocatie
- Toelevering van kweekbenodigdheden
- Opbouw van kwekerijen
- Manipulatie van de stroomtoevoer
- Toelevering van stekken
- (achteraf:) Verwijderen van afval van de teelt

Regelen van geschikte kweeklocatie

In de georganiseerde hennep teelt is veel ruimte en mankracht nodig. De meeste hennep teelt vindt 'indoor' plaats. Ruimtes worden, meestal met behulp van stromannen, gekocht of gehuurd. Hiervoor worden veelal valse werkgeversverklaringen en loonstroken gebruikt. Daarnaast wordt veel gebruik gemaakt

van mensen die (woon)ruimte ter beschikking stellen voor de kweek in ruil voor geld.

Sinds het verschijnen van de vorige CBA lijkt de modus operandi voor wat betreft de voorbereiding van het kweekproces nauwelijks veranderd te zijn. Kwekerijen worden aangetroffen op alle mogelijke locaties. Zowel woningen als industriële panden komen in beeld, evenals meer verborgen locaties zoals zeecontainers en ondergrondse kwekerijen. Een respondent van het KLPD signaleert een toename van het aantal ondergrondse kwekerijen. Vanwege het ontbreken van overzicht en een eenduidige registratie van ontmantelde kwekerijen is niet bekend op wat voor locaties de meeste kwekerijen worden gevonden. Zo wordt wel aangenomen dat er meer kwekerijen staan in buurten met een lage sociaal economische status. Deze aanname kan niet empirisch worden onderbouwd. Er worden zowel kwekerijen gevonden in (sociale) huurwoningen als in koophuizen.

Volgens netbeheerder Stedin worden veruit de meeste kwekerijen in woonhuizen gevonden. Er wordt vaak een beroep gedaan op mensen in financiële nood of met een uitkering. Woningbouwverenigingen voeren al enige tijd een strenger beleid ten opzichte van huurders die hennepkwekerijen in huis hebben. Bij ontdekking kunnen zij uit huis gezet worden. Aan deze maatregel gaat een uitspraak van de rechter vooraf. Zo'n uitspraak hoeft niet per se tot een uitzetting te leiden, maar dat gebeurt steeds vaker wel. Woningcorporaties hebben 273 huurders uit hun woning gezet in 2009 omdat ze er hennep teelden. Dat is 11 procent meer dan de 246 in 2008. Of dit lik op stuk beleid effect heeft op potentiële kwekers of personen die hun woning verhuren aan kwekers is niet bekend.

Sinds eind 2011 wordt door diverse partijen een opvallende stijging van het aantal kwekerijen in tijdelijk verhuurde huizen waargenomen. Stedin ziet deze trend terug en ook Stichting Meld Misdaad Anoniem krijgt steeds meer meldingen van eigenaren van tijdelijk verhuurde koopwoningen die ontdekken dat er een kweker in hun huis zit. Door de crisis en de ingestorte huizenmarkt, staan koopwoningen langer te koop en hebben eigenaren te maken met dubbele woonlasten, waardoor veel eigenaren er voor kiezen hun huizen (tijdelijk) te verhuren. Criminelen huren deze huizen via een tussenpersoon en vestigen er hennepplantages in (respondent Stedin). Een woordvoerder van de Stichting Bestrijding Woonfraude en Hennepsteelt meldt in dagblad de Pers (11 januari 2012) dat het aantal zaken dat hij behandelde in 2010 (35) in 2011 was verdubbeld naar 70 zaken. Makelaars spelen hierbij een belangrijke rol. Zij controleren de gegevens van huurders soms onvoldoende. Ook ontstaat in

enkele gevallen het vermoeden dat een makelaar willens en wetens woningen verhuurt aan hennepkwekers. Aangezien er veelal gebruik gemaakt wordt van valse werkgeversverklaringen, identiteitsdocumenten en loonstrookjes, is het de vraag in hoeverre het misbruik de makelaars aangerekend kan worden.

Naast woonhuizen worden ook bedrijfspanden gebruikt voor de hennepcultuur. Regelmatig worden kwekerijen aangetroffen in loodsen, opleggers en ruimtes op industrieterreinen. Meld Misdaad Anoniem vermeldt dat er opvallend veel meldingen worden gedaan over teelt in units voor ZZP-ers. Deze kleine bedrijfsruimtes in verzamelgebouwen lijken volgens de stichting populair te worden onder kwekers. Ook meldingen over ondergrondse kwekerijen zoals uitgegraven kelders en kruipruimtes komen steeds vaker voor.

3.2 Toelevering van kweekbenodigdheden

Kweekbenodigdheden worden ingekocht bij growshops. Veel growshops bieden kant en klare kweeksets aan, zoals eugrowshop.eu, die op haar site aan geeft welke materialen nodig zijn per vierkante meter:

- 1 x Lampenset (Eti+kap+G.E.bulp) 600w
- 1 x Buisafzuiger Bk 125 300m³
- 1 x Filter Phat/ Rino 300m³
- 5 x Afzuigslang combiconnect 125mm
- 3 x Snelklem 60/135mm
- 5 x Aansluitkabel 3x1,5mm²
- 1 x Aansluitsnoer 2m 3x1,5mm²
- 1 x Stekker met rand aarde wit
- 1 x Easy Roller set van 2
- 1 x Fan control met thermostaat
- 6 x Folie 2m breed Zwart/wit
- 1 x Schakelkast Davin Dv12
- 1 x Ventilator clip
- 1 x Watervat 200l rond
- 1 x Pomp (dompelpomp+slang+klem) 5000ltr
- 16 x Potten vierkant 12Ltr
- 4 x Plagron light-mix 50ltr

Bron: www.eugrowshop.eu

Veel materialen die verkocht worden in growshops kunnen ook voor andere doeleinden dan de hennepcultuur worden gebruikt. Een aantal producten kent echter geen andere toepassing zoals de 'cannacutter', waarmee grote hoeveelheden hennep geknipt kunnen worden en de 'ice-o-lator', waarmee ice-hash wordt geproduceerd.

Opbouw van kwekerijen en manipulatie van de stroomtoevoer

Voor de opbouw van kwekerijen zijn zowel hulpkrachten nodig als facilitators met specifieke kennis. Kennis van het aanleggen van de watertoevoer en kweekapparatuur is noodzakelijk. Daarnaast wordt in de beveiliging van de panden veel geld gestoken, met name om te voorkomen dat de oogst 'geript' wordt. Maar met name kennis van (het manipuleren van) stroomvoorzieningen is essentieel. Om brand, maar vooral ontdekking te voorkomen, huren CSV's facilitators in om de stroom om te leggen of de meters terug te draaien. Het vinden van een goede elektricien is niet altijd makkelijk. Het omleggen van de stroom en andere constructies, zoals het bevestigen van lampen aan houten balken, levert brandgevaar op.

Het vinden van een goede elektricien die illegaal stroom wil omleggen of een meter terug draaien, is niet altijd makkelijk. In meerdere onderzoeken kwamen elektriciens voor die bij nader inzien toch liever van het klusje afzagen. In onderzoek *Zwartboek* bijvoorbeeld, zag de elektricien op het laatste moment af van zijn taak en besloot het CSV zelf een aftakking van de stroom te maken. Het resultaat was een zeer gevaarlijke situatie. In het onderzoek *Prikkelbaars* kwam een facilitator in beeld die op grote schaal meters terugdraaide van panden waar een kwekerij gevestigd was. Tijdens het onderzoek zijn 500 adressen in beeld gekomen waar de verdachte met de meters geknoeid had. Dit was een full time baan voor de facilitator; hij werkte zo'n vijf tot tien adressen af per dag. Dit klusje kostte hem ook niet veel meer dan tien minuten. Hij maakte de meterkast open, draaide de meter terug en verzegelde deze weer met een tang en zegel. Het was onduidelijk of deze zegels echt waren of namaak. Een namaakzegel is op internet te koop en niet van echt te onderscheiden. Een bijkomstig probleem is dat niemand deze zegels controleert. De faciliteerder in onderzoek *Prikkelbaars* werd soms gebeld voor een afspraak door de bewoners, maar soms ook door een persoon met een coördinerende functie. Die gaf dan opdracht om bij meerdere kwekerijen langs te gaan. Vermoedelijk faciliteerde de verdachte ook bij het omleggen van de stroom. Hij werkte hierbij samen met twee buurmannen. Meestal werkte hij in zijn omgeving, maar enkele keren reisde hij ook af naar regio's in een heel ander deel van het land. Volgens de regionale

Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE) zijn er zo'n zeven vergelijkbare facilitators in de regio actief.

Toelevering van stekken

Het opkweken en leveren van hennepstekken is een specialiteit op zich. De stekken worden rechtsreeks afgenomen bij een stekkenhandelaar of bij een growshop, die ze 'onder de toonbank' verkoopt. In hoeverre de georganiseerde misdaad betrokken is bij de handel in stekken is onbekend. In de CBA 2009 kwamen enkele grote stekkerijen in beeld. In de onderzoeken die voor deze CBA zijn bestudeerd bleef de grootschalige stekkenhandel buiten beeld. Wel bleek uit onderzoek *Parijs* dat het CSV, dat een groothandel in growshop-artikelen beheerde, stekken leverde aan kwekerijen in Nederland en diverse andere Europese landen.

Het aantreffen van enkele zeer grote 'stekkerijen' wijst er op dat de georganiseerde misdaad wel degelijk bij deze fase van de hennepcultuur betrokken is. In 2010 werd in Etten-Leur een stekkerij geruimd waarin naar schatting meer dan tienduizend moederplanten en een miljoen hennepstekken werden aangetroffen. De stekkerij was gevestigd in een kas met een omvang van 1200 meter, waarin ook komkommers werden gekweekt. Het opbouwen en beheren van een stekkerij van een dergelijke omvang vergt een hoge mate van organisatie. Daarnaast vergt het een grote investering.

Verwijderen van afval van de teelt

Tot slot moeten kwekers na het kweken van hun afval af. Sommige growshops bieden aan om afval in te nemen. Soms wordt het restafval van de plant voor het bijmengen met het eindproduct gebruikt, zodat het eindproduct in gewicht toeneemt (vergelijkbaar met versnijden). In veel gevallen zal het afval worden verwerkt tot ice, een soort hasj met een zeer sterk THC-gehalte. Ice wordt verkregen door hennepplanten (of resten van de plant) te mixen met ijs en ijswater, waardoor de THC kristallen worden geëxtraheerd en gefilterd. Hiervoor kan de 'ice-o-later' worden gebruikt, een product dat op internet kan worden aangeschaft voor 80 tot 350 euro (zie figuur 4). Het restafval dat overblijft na het knippen van de toppen wordt dus hergebruikt. Zoals *Hemp-Hotel.com* vermeldt op haar site: 'to produce high quality hash from the small leaves that many growers throw away!'

Figuur 4

Bron: *hemphotel.com*

3.3 Het kweekproces

Wanneer alle voorbereidingen zijn getroffen, kan het kweekproces beginnen. Dit proces duurt zo'n acht tot tien weken, afhankelijk van de plant. Het kweekproces zelf vergt weinig inspanningen wanneer de kwekerij professioneel is opgebouwd. De toevoer van water en warmte zijn volledig gereguleerd door computers. Koolstoffilters zorgen voor het zuiveren van de lucht. Tijdens de groei en bloei van de planten houden toezichthouders de teelt in de gaten.

Het kweekproces is voor de telers een risicovolle periode. Door het grote stroomverbruik kan de energieleverancier een piek in het stroomgebruik meten. Buren kunnen een vermoeden krijgen dat er hennep gekweekt wordt en een (anonieme) melding doen bij de politie. De meeste kwekerijen worden gevonden met behulp van anonieme meldingen. Daarnaast beschikt de politie over (technische) middelen om hennepkwekerijen op te sporen. Een manier om het hoge stroomverbruik af te schermen is het gebruik van een dekmantel die het stroomverbruik kan verklaren, zoals een zonnebankstudio. De meest gebruikelijke manier om ontdekking door hoge stroommetingen te voorkomen

is, zoals beschreven in de vorige paragraaf, door de stroomtoevoer te laten manipuleren. Het manipuleren van de stroomtoevoer kan echter, zeker wanneer dit niet door specialisten is gedaan, brandgevaar opleveren.

Pesticides

Over de schadelijkheid van groeistoffen die worden gebruikt in de hennepcultuur is weinig bekend. Het gebruik van pesticiden in de hennepcultuur is verboden. In 2011 werd een aantal samples op het gebruik van pesticiden getest door het RIVM. Het testmateriaal bestond voornamelijk uit planten die in beslag genomen waren in illegale kwekerijen (N=70). Of de hennep uit deze kwekerijen bestemd was voor de Nederlandse markt of voor de export is onbekend gebleven. Daarnaast zijn enkele samples uit coffeeshops onderzocht. De planten zijn getest op 28 bekende pesticiden. Er zijn twee testmethoden uitgevoerd. Uit de eerste test bleek dat geen van de samples pesticiden bevatte. De tweede testmethode resulteerde in het aantreffen van het middel abamectin in 20 procent van de samples uit kwekerijen. Opvallend is dat in de zes geteste samples afkomstig uit coffeeshops geen abamectin werd aangetroffen. Het is mogelijk dat dit middel niet wordt gebruikt bij het kweken van hennep die bestemd is voor coffeeshops, maar bijvoorbeeld alleen voor 'exporthennep'. Gezien de kleine steekproef kan het verschil ook op toeval berusten. Ondanks dat niet vastgesteld kon worden in welke mate het middel gebruikt werd, wijzen de onderzoekers op mogelijke gezondheidschade voor gebruikers, maar ook voor personen die een kwekerij betreden (waaronder de politie tijdens ontmantelingen). Wanneer het middel korte tijd voor het betreden van de kwekerij is aangebracht, kan de concentratie hoog zijn. Een hoge concentratie abamectin is giftig en kan schadelijk voor de gezondheid zijn. Aangeraden wordt dan ook om nader onderzoek te doen naar de gebruikte hoeveelheid van dit middel en om personen beschermende kleding en maskers te laten dragen wanneer zij een hennepkwekerij betreden (van Amsterdam et al, 2012).

Buitenhennep

Op welke schaal hennep in de buitenlucht wordt gekweekt, is onbekend. Met enige regelmaat worden buitenkwekerijen aangetroffen, meestal tussen landbouwproducten of in het bos. Soms worden deze locaties ontdekt aan de hand van informatie, soms bij toeval, wanneer een politiehelikopter overvliegt en een afwijking constateert. In veel regio's wordt weinig aandacht geschonken aan de buitencultuur. In politieregio Limburg Noord is de teelt van buitenhennep echter een erkend probleem; alleen al in de regio Limburg Noord zijn in één jaar

tijd 50.000 planten gevonden⁹. Een aantal jaren geleden is in Limburg door de politie het project 'het Groene Goud' gestart. Eén van de deelonderzoeken van dit project is gericht op het opsporen en bestrijden van buitenhennep in de regio.

De kweekperiode van buitenhennep loopt van ongeveer april / mei (afhankelijk van het weer) tot en met oktober. De hennepplanten beginnen vanaf eind juni aan hun bloeiperiode. Dit houdt in dat de hennep toppen worden gevormd. Het oogsten vindt voornamelijk plaats rond eind september en begin oktober. Het eindproduct dat afkomstig is van de buitenplant is minder krachtig (het heeft een lager THC-gehalte) dan hennep afkomstig uit de binnenteelt. De gemiddelde THC waarde van buitenplanten is niet bekend. De hoeveelheid hennep die een buitenplant oplevert is echter een stuk hoger dan die van binnenplanten. Een binnenplant brengt gemiddeld 28,2 gram hennep op (BOOM, 2005). Een gemiddelde buitenplant levert daarentegen 400 tot 600 gram hennep op, ruim 13 tot 20 keer zoveel dus. Hierdoor levert buitenhennep alsnog een hogere opbrengst (in kilo's) op per plant. Ook is de investering in een buitenkwekerij minimaal; de kosten voor inrichting en onderhoud zijn veel lager dan bij de binnenteelt.

Ondanks de grotere opbrengst is deze kweekmethode volgens een expert van IPOL niet populair in Nederland. Vermoedelijk omdat het hennep met een lager THC-gehalte oplevert of omdat het kweekproces niet goed voorspelbaar en beïnvloedbaar is. Zo is de opbrengst onder andere afhankelijk van het weer; een onvoorspelbare factor in Nederland. In warme landen met veel zonuren is de buitenteelt wel erg populair.

Bonsaiplanten of: scroggen

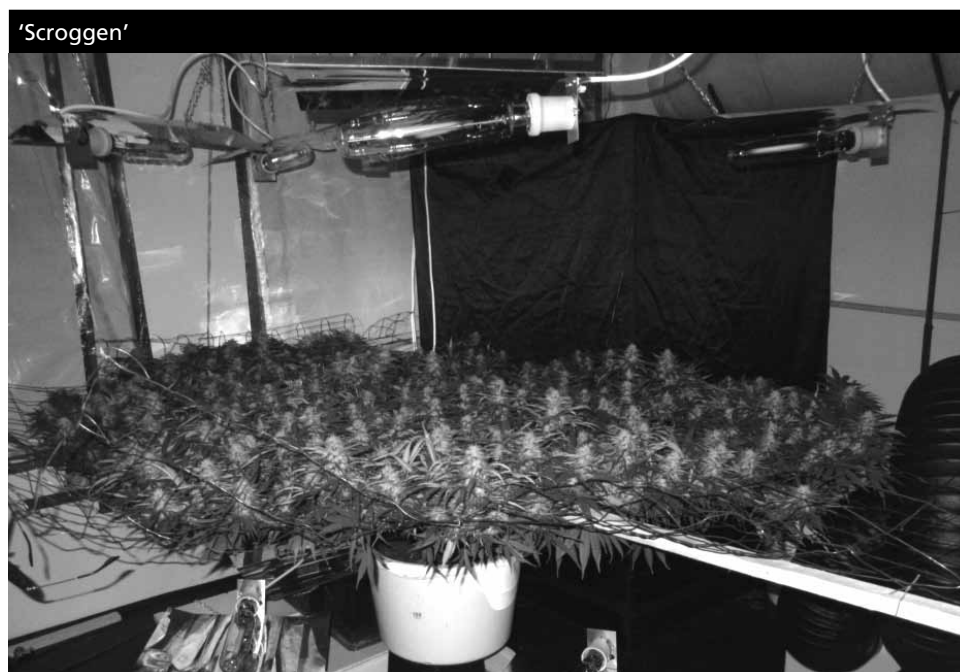
In januari 2012 werd in Capelle aan den IJssel een bijzondere hennepplant aangetroffen. De plant had een hoogte van ongeveer 50 centimeter en was ongeveer 2 bij 2 meter breed. Volgens de regiopolitie Rotterdam-Rijnmond zaten er 250 tot 300 hennep toppen in elke plant. Elke plant werd zowel aan de bovenkant als de onderkant door assimilatielampen van 1000 watt belicht. De plant groeide vanuit de pot en werd middels een houten lat geleid naar een vlakke gaasconstructie. De groei van de plant was niet verticaal, maar horizontaal. De verdachte verklaarde dat hij bezig was met een experiment (informatie regiokorps Rotterdam-Rijnmond). Inmiddels is deze vorm van kweken, die ook

---

⁹ Ter vergelijking: in 2008 werden in totaal 1.053.368 planten inbeslaggenomen. De buitenplanten maakten hier ongeveer 5 procent van uit.

wel 'scroggen' wordt genoemd, vaker aangetroffen en ook op fora is deze kweekmethode terug te vinden.

Figuur 5

Bron: regiopolitie Rotterdam Rijnmond

De term 'scroggen' is afgeleid van de Engelse term 'screen of green'. Het voordeel van deze kweekmethode ten opzichte van de normale, verticale kweekmethode lijkt vooral te zitten in het feit dat de gescrogde plant in lage ruimtes te kweken is. Daarnaast biedt de methode andere voordelen. Een kweekexpert legt uit op forum sanniesshop.com dat de kweekcyclus voorspelbaarder wordt en dus beter te controleren is, omdat van te voren is in te schatten hoe hoog de planten worden. Het aantal gram dat uit één plant wordt gehaald is duidelijk hoger dan bij reguliere planten. Of de plant ook per vierkante meter meer oplevert dan de reguliere methode is onbekend. Uit berichten op hennepfora (zie oa: wietforum.nl) kan opgemaakt worden dat dit niet het geval is.

3.4 Bewerken hennep tot eindproduct

Knippen

Wanneer de hennep volgroeid is, kan deze worden geoogst. De hennep kan op locatie worden geknipt of in een andere ruimte. In onderzoek *Cuba*, bijvoorbeeld, werd alle hennep na het oogsten naar een centrale kniplocatie gebracht in een loods. Het knippen is een bewerkelijk proces en hiervoor worden mensen ingehuurd. Soms zijn dit mensen uit het sociale netwerk van de misdaad-ondernemer. In onderzoek *School* worden de dochters en vriendinnen van één van de hoofdverdachten ingezet om te knippen. Door organisaties die op grote schaal kweken worden ook vaak 'professionele' knipploegen ingehuurd. Vaak bestaan deze uit vrouwen met een niet-Nederlandse nationaliteit. Een respondent van de regionale recherche vertelt dat in Limburg vaak Poolse knipploegen worden aangetroffen. In onderzoek *Vuurbloem* worden hiervoor Bulgaarse vrouwen ingehuurd. Ze worden met een bestelbusje naar de locaties gereden. Deze knipsters krijgen een uurloon voor het knippen. In het onderzoek *Spiegelei* konden de thuiskwekers voor het knippen assistentie krijgen vanuit de growshop die de benodigdheden voor de kweek leverde. In 2006 is in Limburg Noord in Oirlo een zeer grote knipperij aangetroffen, die vanwege de professionaliteit en schaalgrootte ook wel de 'knipstraat' werd genoemd door de politie. De knipperij bevond zich in een loods waar 26 Polen bezig waren met het knippen van hennep. Er werden 2830 kratten en dozen hennep aangetroffen met een totaal gewicht van 3.484,5 kilo. In een oplegger in de loods werd nog eens 756 kilo hennep in beslaggenomen. De loods was zeer professioneel ingericht. Er werden drie heaters, twaalf ventilatoren en zeventig scharen aangetroffen. De eigenaar van de loods bleek deze verhuurd te hebben aan twee onbekend gebleven personen. Het is tot op heden niet duidelijk wie verantwoordelijk was voor de knipperij.

Voor het verwerken van grote hoeveelheden planten kan apparatuur ingezet worden, zoals 'cannacutters' waarin de blaadjes worden geknipt (zie figuur 6). Ook de cannacutter is te koop en te huur in growshops en op internet.

Figuur 6

De cannacutter

Bron: <http://www.cannacutter.nl>

Drogen

Het drogen van de hennep kan worden georganiseerd door dezelfde organisatie die de teelt regelt, maar ook door een handelaar. Het lijkt erop dat de meeste misdaadondernemers natte hennep inkopen en dit zelf drogen, om het vervolgens af te zetten bij een opkoper. Zo is in onderzoek *Rivierkreeft* een duo in beeld gekomen dat grote hoeveelheden hennep droogde, opsloeg en weer afdroeg. In het onderzoek is niet duidelijk geworden of zij de hennep opkochten en verkochten of alleen opsloegen voor iemand anders. Ook in onderzoek *Cuba* werd standaard natte hennep afgezet aan tussenhandelaren. Het CSV van onderzoek *Vuurbloem* kocht natte hennep op, droogde dit en verkocht het. Ditzelfde geldt voor de verdachten in onderzoek *Deken*.

Verzwaren

Hennep wordt op allerlei manieren bewerkt om het eindproduct te verzwaren of er beter uit de doen laten zien. In de analyse voor deze CBA kwamen Seven-up, oase, olie en zoetstoffen naar voren als bewerkingsmiddelen. In 2007 bracht het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) een rapport uit over haar onderzoek naar vaste verzwareingsmiddelen zoals zand en glasbolletjes. Uit dit

onderzoek bleek dat er nauwelijks vaste verzwaringsmiddelen werden gevonden. Daar het onderzoek van het RIVM gericht was op samples uit coffeeshops, is onbekend in hoeverre de hennep wordt verzwaard die bestemd is voor de export. Over deze hennep wordt juist vaak beweerd dat hij verzwaard wordt. Ook in de bestudeerde onderzoeken komt dit naar voren. Het CSV uit onderzoek *Deken*, bijvoorbeeld, verzwaard de hennep die bestemd is voor Groot-Brittannië en Italië met Seven-Up. Uit berekeningen in de administratie van de verdachten blijkt dat van elke kilo natte hennep uiteindelijk 400 tot 500 gram droge hennep overbleef; een verlies aan gewicht van iets meer dan de helft dus. Of dit het gewicht was na verzwaring is niet zeker, maar het gewicht van het gedroogde product is dermate hoog dat dit wel aannemelijk is. Ook in onderzoek *Zwartboek* wordt verwezen naar 'die verzwaarde voor Engeland'.

3.5 Afzet van het eindproduct in binnen- of buitenland

Wanneer een CSV dat hennep kweekt in beeld is, komt de recherche er vaak niet achter waar en aan wie de hennep wordt afgezet. Soms is dit ook gewoonweg geen doelstelling in het onderzoek.

Voor de afzet van hennep zijn drie mogelijkheden:

- Optie 1 → afzet aan coffeeshops
- Optie 2 → afzet aan CSV's in Nederland (tussenhandel)
- Optie 3 → afzet aan buitenlandse CSV's

Alle bovenstaande mogelijkheden kunnen tegelijkertijd worden benut door één CSV. Sommige CSV's leggen zich toe op de tussenhandel, anderen zetten vrijwel alleen af bij coffeeshops of voornamelijk in het buitenland. Maar de meeste CSV's zetten hun handel af aan degene die op dat moment de beste prijs biedt; handel is handel.

Er komt veel tussenhandel voor in Nederland; partijen hennep worden opgekocht, al dan niet bewerkt, tijdelijk opgeslagen en weer doorverkocht. Growshops spelen hier een belangrijke rol in. Vanuit growshops wordt hennep ingekocht bij kwekers. In veel gevallen is de inrichting van de kwekerijen waar deze hennep vandaan komt door dezelfde growshops gefinancierd. De prijs die kwekers hiervoor moeten betalen bestaat dan vaak uit één of meerdere oogsten. CSV's hebben soms eigen afnemers, maar kopen vaak een deel van elkaars partijen op, bijvoorbeeld wanneer de vraag van een koper groter is dan het eigen aanbod (CSV's *Deken*, *Vuurbloem*, *Cuba*). Dit gebeurt regelmatig en op basis van wederkerigheid; wanneer het ene CSV tekort komt, kan het extra inkopen bij de ander. Wanneer hennep over is, kan een CSV dat altijd kwijt bij

een ander CSV. Hierdoor is de doorloopsnelheid hoog en wordt er veel onderling samengewerkt door CSV's op de hennepmarkt. Uiteraard is de winstmarge kleiner voor opgekochte partijen, het opkopen van natte hennep, deze bewerken en zelf afzetten levert grotere winstmarges op, maar brengt ook meer risico met zich mee.

De afzet van het eindproduct kan informatie geven over de mate van organisatie en het financiële gewin. Afzet aan coffeeshops is relatief laagdrempelig; ze zijn makkelijk te vinden en te benaderen (ze staan immers gewoon in het telefoonboek of op internet). Ook hoeven voor de afzet geen landsgrenzen te worden overbrugd, wat de kans op ontdekking kleiner maakt. Voor afzet in het buitenland zijn contacten met buitenlandse afnemers nodig. Het aandragen en onderhouden van deze contacten is vaak een taak apart die door één of enkele personen (brokers) binnen een CSV of door een apart CSV wordt vervuld (CBA 2009, zaak *Deken*, CSV *Fortuin*). Vervolgens moet de hennep geurvrij worden verpakt en worden voorzien van een deklading. Ook moeten er vervoersmiddelen en chauffeurs voor het transport worden gevonden. Na aflevering in het buitenland moet de geldstroom terug naar Nederland worden geregeld. Hiervoor worden soms eigen chauffeurs ingezet (CSV *Zwartboek*) of gaan de betalingen via underground banking (met name vaak waargenomen bij CSV's die hennep afzetten in Groot-Brittannië).

Afzet op de binnenlandse markt

De belangrijkste afnemers op de binnenlandse markt zijn de coffeeshops. Het aantal coffeeshops is in 2009 gedaald met achttien procent ten opzichte van 2000. Tussen 2008 en 2009 vond er een sterke daling plaats van vijf procent. Deze afname komt met name door de sluiting van 18 coffeeshops in Rotterdam (vanwege het vernieuwde afstandscriterium ten opzichte van scholen) en de sluiting van alle acht coffeeshops in Bergen op Zoom en Roosendaal vanwege het ingevoerde 'nul-beleid'. In enkele andere steden wordt een 'uitsterfbeeld' toegepast op coffeeshops (wanneer er één sluit komt er geen nieuwe voor terug). Ook worden coffeeshops gesloten vanwege overtredingen.

Figuur 7

Aantal coffeeshops in Nederland naar inwonertal gemeenten van 2000-2009										
Gemeenten naar aantal inwoners	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
< 20000	13	11	12	12	10	10	10	10	8	8
20 - 50000	81	86	79	73	77	75	71	71	72	68
50 - 100000	109	112	106	104	101	106	105	105	100	91
100 - 200000	184	183	174	168	166	161	148	143	148	148
> 200000	426	413	411	394	383	380	385	373	372	351
- Amsterdam	283	280	270	258	249	246	238	229	228	225
- Rotterdam	63	61	62	62	62	62	62	62	62	44
- Den Haag	62	55	46	41	40	40	40	40	40	40
- Utrecht	18	17	18	18	17	17	17	14	14	14
- Eindhoven	16	16	15	15	15	15	15	15	15	15
- Tilburg ¹⁰							13	13	13	13
Totaal	813	805	782	754 ¹¹	737	729	719	702	700	666

Bron: Laar et al, 2011

In onderzoek *Mexicaan* levert het CSV hennep aan meerdere coffeeshops in het noorden van het land. Sommige misdaadondernemers hebben zelf ook één of meerdere coffeeshops. In *Spiegelei* leveren de kwekers aan de growshop die de kwekerij voorfinancierde. Medewerkers van de growshop gaven aan dat de hennep verkocht wordt in coffeeshops.

Een kleiner deel van de hennep wordt verkocht via illegale verkooppunten. Volgens onderzoek van het Trimbos Instituut zijn er enkele duizenden niet-gedoopte cannabisaanbieders actief in Nederland. Dit zijn thuisdealers, horecagelegenheden waar hennep onder de toonbank wordt verkocht, en mobiele verkopers zoals hennep-taxies en straatdealers (Laar et al, 2011). Verkoop aan niet gedoopte verkooppunten kwam niet naar voren in de bestudeerde opsporingsonderzoeken.

¹⁰ Tussen 2005 en 2006 is het aantal inwoners van Tilburg gegroeid tot boven de 200000, waardoor Tilburg pas vanaf 2006 tot de gemeenten behoort met meer dan 200000 inwoners.

¹¹ In 2003 werden drie coffeeshops niet ingedeeld naar gemeentegrootte.

Export

Omdat de strategie van de DNR in 2011 gericht was op de export van hennep, wordt dit onderwerp uitgebreider beschreven dan afzet op de binnenlandse markt.

De afzet aan buitenlandse afnemers vraagt om een hogere organisatiegraad. Geld (voor het financieren van het transport) en goede contacten (met buitenlandse afnemers en transporteurs) zijn onontbeerlijk. Niet alleen de export van de hennep, maar ook de geldstroom terug naar Nederland moet worden georganiseerd en afgeschermd.

In de CBA van 2009 stond het volgende over de export van hennep:

Op de export van hennep is weinig zicht. De kennis over export is grotendeels gebaseerd op CIE-informatie, het aantreffen van vreemde valuta (vaak Britse ponden) of opgenomen communicatie tussen betrokkenen. Doordat jaarlijks toch enkele onderzoeken verricht worden naar de export van hennep, is het wel mogelijk een indruk te krijgen van dit onderdeel van het proces.

Vermoedelijk is het merendeel van de hennep bestemd voor het buitenland. Dit is aannemelijk omdat de geschatte omvang van de productie van hennep in Nederland een stuk hoger is dan de geschatte consumptie. Daarnaast zijn de prijzen voor hennep hoger in het buitenland.

Op basis van in beslaggenomen hennep bestaat het beeld dat de export van hennep beperkt is tot Europa. Met name Groot-Brittannië en Duitsland zijn veel voorkomende exportlanden. De export naar Groot-Brittannië onderscheidt zich doordat de partijen vaak groot van omvang zijn (enkele honderden kilo's per zending), beter afgeschermd zijn (beter verpakt en gebruik van dekladingen) en kenmerkt zich in veel gevallen door polydrugs-transporten. Ook wordt gebruik gemaakt van bestaande transportstructuren. Er wordt onder andere veel hennep verstopt tussen bloemen die vanaf de Nederlandse veilingen per vrachtwagen worden vervoerd. In dat geval wordt er vaak alleen hennep aangetroffen. De export naar Duitsland betreft vaak partijen van enkele tientallen kilo's met een frequentie van enkele transporten per week. Er wordt weinig moeite gedaan de hennep te verhullen; vaak wordt het vervoerd in de laadruimte van personenauto's. Er wordt soms wel gebruik gemaakt van huurauto's (met buitenlandse kentekens), contra-voertuigen en koeriers om detectie te voorkomen en betrokkenheid van de misdaadondernemers te verhullen. De indruk bestaat dat CSV vaak al jaren (ongestoord) exporteren, waardoor de totale omvang van de export behoorlijk groot kan zijn.

Er is geen reden om aan te nemen dat de situatie zoals die in 2009 beschreven is veranderd is. Er zijn nog steeds weinig rechercheonderzoeken uitgevoerd die veel zicht geven op export. De vijf onderzoeken waarin de export naar hennep wel in kaart is gebracht, maken duidelijk dat er naast de vele organisaties die op kleine schaal hennep exporteren (tientallen kilo's per week) ook CSV's zijn die op grote schaal exporteren.

Eén CSV (onderzoek *Vuurbloem*) exporteerde hennep op frequente maar kleine schaal. Er werd zo'n vijf tot twintig kilo per dag afgezet. Een deel van de handel werd afgezet aan binnenlandse collega's wanneer deze hennep te kort kwamen. Het grootste deel werd echter afgezet aan Duitse afnemers. Het CSV reed naar Duitsland om afspraken te maken met een groep Duitse Turken met wie al jaren handel werd gedreven. Ook telefonisch werden veel prijsafspraken gemaakt. Zo'n vijf keer per week werd dagelijks rond de 15 kilo hennep opgehaald bij het vaste distributiepunt van het CSV door een Duitse koerier.

Er zijn ook CSV's die wekelijks honderden kilo's afzetten in het buitenland. Zo exporteerde het CSV in onderzoek *Deken 300* tot 1000 kilo hennep per week naar Groot-Brittannië en Italië. Een verdachte zegt over de omvang van de hennep die de grens over ging *"Sander heeft dagen van vierentwintig uur gemaakt omdat er zoveel groen doorheen ging. Soms wel eens drie keer driehonderd kilo in de week."* Een andere keer vertelt deze Sander dat hij in 2009 en 2010 wel 20 keer per jaar naar Groot-Brittannië zou zijn gereden, op het laatst elke week twee maal met 300 kilo. Er werd 150 tot 300 kilo hennep per vrachtwagen vervoerd. Gedurende een bepaalde periode werden dus wekelijks één tot vier transporten uitgevoerd. Een opmerkelijke uitlating van een van de verdachten geeft meer inzicht in de geringe pakkans waar rekening mee wordt gehouden tijdens transporten over de grens: *"Van de tien transporten mogen er twee sneuvelen. Als het er maar één is, is dat dus winst."* Er zijn twee conclusies mogelijk bij deze uitspraak. De eerste conclusie is dat het 'break-even-point' wordt bereikt op het moment dat acht van de tien transporten het buitenland bereiken. Dit zou betekenen dat de organisatie er vanuit gaat dat hooguit één op de tien transporten onderschept wordt. In dit geval zou pas winst zijn wanneer negen transporten hun bestemming bereiken. Dit lijkt niet erg aannemelijk. Een andere conclusie is dat gewoonlijk maximaal twee van de tien transporten sneuvelen. Elke extra partij die niet onderschept wordt, is dus winst. In dat geval zou de organisatie ook bij een pakkans van 20 procent al winst maken. De twee partijen die sneuvelen vormen dan een ingecalculleerd bedrijfsrisico.

Een ander CSV (onderzoek *Zwartboek*) bracht twee keer per week 300 kilo hennep naar Groot-Brittannië. Dit betrof ook een gecombineerde zending; er zijn drie financiers in beeld die allen voor 100 kilo meedoen. Er wordt telkens een cyclus van drie zendingen naar Groot-Brittannië gebracht. De eerste partij wordt betaald als de derde geleverd wordt. Alle deelnemers moeten dus drie zendingen kunnen financieren. Er zijn drie groepen afnemers aan wie dit CSV levert.

In onderzoek *Bounty* exporteerde de eigenaar van een verzendbedrijf meerdere partijen hennep en hasj. De drugs die zijn onderschept (150 kilo hasj en 50 kilo hennep) waren volgens de vrachtbrief voor Rusland bestemd, maar de partij werd al in Finland onderschept. De recherche trof op de locatie van de exporteur (op de veiling) 165 kilo hennep en 50 kilo hasj aan die ook bestemd waren voor de export. De betreffende exporteur was in 2008 ook al vervolgd voor het transport van meer dan 525 kilo hasj naar Groot-Brittannië, maar was hiervoor vrijgesproken.

In het laatste grote exportonderzoek, onderzoek *Fortuin*, werd 200 tot 500 kilo softdrugs per week naar Italië gesmokkeld. De lading bestond uit hennep en/of hasj. De drugs werden vervoerd in kratten en dozen die tussen pallets waren verborgen in een vrachtwagen.

Uit deze onderzoeken blijkt dat er regelmatig grote partijen hennep worden geëxporteerd. Dit beeld wordt ondersteund door recente inbeslagnames van enkele grote partijen hennep door de Franse en Britse politie- en douanediensten.

Exportroutes en modi operandi

Om meer zicht te krijgen op de export van hennep hebben onderzoekers en analisten van verschillende regiokorpsen, het OM en het Programma Intelligence in 2011 in opdracht van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepteelt hier een kennisdocument over opgesteld. De belangrijkste inzichten uit dit document zijn opgenomen in bijlage twee. In het kennisdocument staat tevens een barrièremodel voor de export van hennep. Dit barrièremodel is opgenomen in bijlage drie. In onderstaande paragraaf wordt ingegaan op voorbeelden die de bevindingen in het kennisdocument onderstrepen.

Bestemmingslanden

Uit zowel het kennisdocument als uit de onderzoeken die voor deze CBA zijn bestudeerd blijkt dat met name Groot-Brittannië wederom het vaakst voorkomt als afzetland. Een respondent die zelf vrachtwagenchauffeur is, meent dat de pakkans van drugstransporten in Groot-Brittannië het grootst is, omdat daar het meest wordt gecontroleerd. De pakkans bij de grote toegangswegen naar het eiland, zoals de tunnel en ferryroutes lijkt inderdaad groot te zijn. In hoeverre hennep op andere manieren, zoals met behulp van zeiljachten of *go fasts* (dit zijn zeer snelle en vrij grote rubberboten met buitenboordmotoren), over zee wordt getransporteerd is onduidelijk. Uit diverse rechercheonderzoeken naar de smokkel van hasj blijkt dat smokkel met kleine boten veel voorkomt. Ook Italië is een land dat in meerdere onderzoeken naar voren komt als bestemmingsland van grote partijen hennep en hasj. Duistland komt in één onderzoek terug als land van bestemming. Ierland en Schotland kwamen in beeld als afzetlanden door het wisselen van Schotse ponden en monsterzendingen en testzendingen. Daadwerkelijke transporten zijn in de bestudeerde onderzoeken niet waargenomen. Wel is in 2009 een grote partij hennep aangetroffen in Ierland (25 transporten van ongeveer 100 kilo hennep per keer) die geladen was in Nederland. Daarnaast komen de Scandinavische landen in beeld bij de export van zowel hennep als hasj.

Routes

De routes die gebruikt worden, zijn gebruikelijke routes die ook door het gewone verkeer gebruikt worden. Naar Groot-Brittannië zien we transport over zee, waarbij gebruik gemaakt wordt van ferry-diensten vanuit Nederland (Hoek van Holland / Rotterdam– Hull / Harwich of Vlaardingen – Felixtowe) of vanuit België of Frankrijk (Duinkerke/Coquelle-Dover of Calais-Dover¹²). Andere mogelijke routes die *niet* in de onderzoeken voorkomen zijn de ferry van IJmuiden naar Newcastle of een ferry vanuit België (Oostende of Zeebrugge). Transporten over de weg naar Duitsland, Italië en Finland zijn ook gebruikelijke routes. Voor de meeste transporten werden vrachtwagens gebruikt. De Duitse afnemers van het CSV in onderzoek *Vuurbloem* kwamen de hennep echter halen met een bestelbusje. Ook werden wel personenauto's gebruikt.

---

¹² De route Calais – Dover loopt via de kanaaltunnel.

Modi operandi

Uit de geanalyseerde onderzoeken voor de CBA 2012 ontstaat een beeld dat aansluit op het kennisdocument Stop Hennep Vervoer uit 2011. De hennep wordt geladen op een locatie waar het niet opvalt dat vrachtwagens af en aan rijden, zoals de veiling of een willekeurige loods op een industrieterrein. Soms wordt voor het transport gebruik gemaakt van reguliere transportbedrijven. In dat geval weet de transporteur niet altijd dat hij verdovende middelen transporteert, soms is de eigenaar of een andere werknemer degene die regelt dat de drugs op transport gaan. Sommige chauffeurs van reguliere transportbedrijven voeren echter willens en wetens drugstransporten uit. Een respondent die zelf verdachte was in een onderzoek naar een drugstransport vertelt hierover:

“Er wordt ook wel geronseld op Ferries. Bedrijven met wie het financieel slecht gaat wordt contant geld aangeboden (ook buiten de ferry) om drugs mee te nemen. Dat geld ook voor chauffeurs. Eerst kleine dingen, bijvoorbeeld te veel aan sigaretten voor een collega. Wie daar eenmaal aan is begonnen komt er niet meer onderuit. Het chauffeurswereldje is een kleine wereld waarin iedereen elkaar kent en weet wanneer het financieel slecht gaat met iemand.”

Volgens de respondent vormen planners van transportroutes mogelijk ook een belangrijke schakel in het proces. Zij kunnen immers bepalen wanneer en door wie een rit wordt uitgevoerd.

Andere CSV's gebruiken dekmantelbedrijven voor de drugstransporten. In het CSV van onderzoek *Deken* regelde één persoon de distributielocatie (een loods), de transportmiddelen (vrachtwagens) en de chauffeurs. De verdachte heeft ervaring in de transportwereld en de makelaardij. Bovendien heeft hij een eigen makelaarskantoor en een eigen im- en exportbedrijf. Via zijn makelaarskantoor verhuurt hij een aantal loodsen. Hij schroeft de huur van de loodsen zo ver omhoog dat ze lang leeg blijven staan. Vervolgens laat hij een katvanger een loods huren en gebruikt hij deze gedurende een korte periode als distributielocatie. In de loods worden de pallets bedrijfsklaar gemaakt. Vervolgens worden ze opgehaald door chauffeurs. Omdat de verdachte een im- en exportbedrijf heeft, kan het CSV makkelijk aan chauffeurs en vrachtwagens komen. De vrachtwagens staan op naam van het bedrijf van de verdachte. Het is niet duidelijk of alle chauffeurs zich bewust zijn van hun lading. Eén chauffeur die vaak naar voren komt in het onderzoek is in elk geval van alles op de hoogte. Vanaf de loods wordt de hennep rechtstreeks naar Groot-Brittannië of Italië gebracht. De betreffende chauffeur werd direct aangestuurd door de verdachte.

Door hem werden meermaals verdovende middelen opgehaald in de loods. De chauffeur laadde zelf de vracht en werd hierin bijgestaan door zowel twee anderen uit het CSV. Hij onderhield gedurende het transport zowel persoonlijk, als telefonisch contact met de voorrijder. Dit is een modus operandi die ook in het kennisdocument voorkomt maar slechts in één onderzoek is waargenomen; het gebruik van een zogenaamde 'safetycar'.

Deklading

De deklading van gesmokkelde hennep is zeer divers; dit varieert van bloemen (een veel gebruikte deklading aldus het kennisdocument export en bevestigd in onderzoek *Bounty*) tot tafeldecoraties. Ook worden simpele dozen, sporttassen en houten kratten gebruikt. Eén maal is transport in koelwagens waargenomen. Interessant is dat de lading in onderzoek *Zwartboek* wordt gemarkeerd met 'onzichtbare inkt'. In tagesprekken wordt hierover opgemerkt:

"De Engelsen willen dat er L-zeven op de zakken komt te staan en die kampers willen vijftig erop hebben staan. We doen het met een stift dat je het niet kan zien, dan moet je met dat licht erover heengaan, dat blacklight. Hij zegt, dat is voor ons eigen. Want als er wat is en ze zeggen het is niet goed en wij kijken het na en het zijn niet onze spullen.... dat ze niet die spullen gaan ruilen."

De organisatie exporteert blijkbaar partijen hennep voor meerdere leveranciers en kan hierdoor terugzien welke partij aan welke leverancier toebehoorde. Mochten er problemen zijn, bijvoorbeeld een tegenvallende kwaliteit, dan kan het exporterende CSV zien of het wel echt hun partij betreft. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de zending bij het exporterende CSV wordt gelegd.

Cocktailpartijen versus homogene zendingen

De meeste bestudeerde CSV's exporteren uitsluitend softdrugs. Het CSV in onderzoek *Vuurbloem* handelde uitsluitend in hennep. Twee anderen CSV's (*Deken* en *Zwartboek*) hadden naast hun exportlijn voor hennep ook een importlijn voor hasj. Het CSV van onderzoek *Deken* exporteerde de hasj ook weer samen met de hennep. Dit werd ook gedaan door het CSV in onderzoek *Bounty*, waarin niet duidelijk geworden is waar zij de hasj opkocht. In onderzoek *Fortuin* werd naast softdrugs ook op kleine schaal harddrugs gesmokkeld. Eenmaal werd tijdens een inbeslagname meer dan 2 kilo amfetamine gesmokkeld. Ook in onderzoek *Boterberg* werd op grote schaal hard en softdrugs gesmokkeld.

Export van kweekbenodigdheden en kennis

Niet alleen hennep, maar ook kweekbenodigdheden worden door heel Europa afgeleverd door growshopgroothandels. Door de growshopgroothandel in onderzoek *Spiegelei* worden artikelen niet alleen in heel Nederland geleverd, maar ook in Duitsland. De growshopgroothandel in onderzoek *Parijs* leverde artikelen aan growshops (en soms rechtstreeks aan kwekerijen) door heel Europa. Duitsland, Tsjechië en Groot-Brittannië kwamen prominent in beeld als afnemers van kweekbenodigdheden. In zowel Tsjechië als Groot-Brittannië werden de artikelen afgeleverd bij vier verschillende growshops. Vervolgens leverden deze de artikelen door aan kwekerijen. In Groot-Brittannië zijn 52 henneplocaties gelinkt aan de Nederlandse groothandel. In Duitsland leverde de groothandel de artikelen rechtstreeks aan minimaal 14 kwekerijen. Vermoedelijk leggen Nederlanders zich steeds vaker toe op (quasi) legale activiteiten en diensten, zoals de grensoverschrijdende handel in kweekmaterialen en het aanbieden van onafhankelijke consulten over het kweken van hennep. Dit wordt ook in landen als Spanje en Frankrijk opgemerkt. Volgens mediaberichten meent de Guardia Civil dat het aantal grote en professionele kwekerijen dat in Spanje wordt opgezet door of met behulp van Nederlanders sterk toeneemt sinds 2010. In oktober 2010 werden twee Nederlanders gearresteerd voor betrokkenheid bij een kwekerij van 9000 planten. Ook in 2011 zijn er meerdere kwekerijen ontdekt in Spanje waar Nederlanders bij betrokken waren. Het exploiteren van kwekerijen in Spanje werd overigens al in 2007 waargenomen door de DNR. In 2009 zegt een kweker die wordt geïnterviewd door dagblad de Pers dat er geregeld Nederlanders betrokken zijn bij kwekerijen in België, Duitsland, Polen en Engeland. *'Nederland is de leerschool voor Europa. Wij zijn goede telers'* aldus de kweker (de Pers, 2009). In de CBA hennep 2009 werd al gesproken over een trend van kweken over de grens. Met name buurlanden België en Duitsland zien de betrokkenheid van Nederlanders bij kwekerijen over de grens. Die grens schuift volgens de Belgische Federale politie steeds verder op naar het zuiden. Hoe de hennep die in de kwekerijen in het buitenland wordt geproduceerd vanuit die landen wordt gedistribueerd is onduidelijk. Recentelijk is een man aangehouden in Frankrijk die een partij hennep naar Nederland bracht die in Zuid-Spanje door Nederlanders was gekweekt. Dit zou kunnen betekenen dat de hennep eerst naar Nederland wordt gebracht om van daaruit verder te worden gedistribueerd.

3.6 Activiteiten door het proces heen: faciliteren, witwassen, opslag en binnenlands transport

In deze paragraaf worden de grijze dwarsbalken uit figuur drie besproken.

Faciliteren van de georganiseerde hennepteelt

Er zijn ondernemingen die zich vrijwel uitsluitend bezig lijken te houden met het faciliteren van de hennepteelt. Dit kunnen investeerders zijn (*CSV School*), die financieel ondersteunen, of ondernemers die verschillende processen faciliteren in brede zin. Een voorbeeld van het faciliteren in brede zin is het beschikbaar stellen van kweeklocaties (financieren en aankopen locaties, afschermen locaties van CSV met stromannen; meestal de huurders en toezichhouders op het kweekproces) of het faciliteren hierin. Dit betekent dat er valse werkgeversverklaringen worden opgesteld opdat een hypotheek of valse huurovereenkomst verkregen kan worden. Zo stelt de hoofdverdachte uit onderzoek *School* panden voor het kweken van hennep ter beschikking. Hij regelt valse werkgeversverklaringen voor een ander lid van het CSV, waardoor deze een hypotheek kan afsluiten voor een woning waar vervolgens een kwekerij in wordt gebouwd. Het huis wordt, met behulp van valse huurcontracten, gehuurd op naam van een katvanger. Deze huurcontracten worden regelmatig opnieuw opgesteld, zodat het moeilijker is voor de recherche om de periode waarover gekweekt werd vast te stellen. Een andere vorm van faciliteren is het inrichten van kweeklocaties (het opbouwen van een kwekerij, het aanleggen van de elektriciteit, de aanvoer van stekken et cetera). Vaak worden hiervoor growshops gebruikt, zoals bijvoorbeeld in *CSV Spiegelei* en *Parijs*. Dit gaat vaak samen met het voorfinancieren van de hennepteelt: de inrichting gebeurt op de pof, de investering moet worden terugbetaald met een of meerdere oogsten. Het opkopen van (latere) oogsten kan hier aan worden toegevoegd.

Opslag en binnenlands transport

De logistiek van kweken, opslag en tussenhandel vergt een behoorlijke logistiek en transport. Er zijn CSV's die zich uitsluitend toeleggen op dit onderdeel in het proces. Zij brengen stekken naar kweeklocaties, halen het eindproduct weer op en zorgen dat dit terecht komt bij de afnemers. Dit was het geval in onderzoek *Mexicaan*. De hoofdverdachte reed stekken naar kwekerijen en reed hennep van de kwekerij naar coffeeshops. In *CSV Deken* werd het transport geregeld door de kernleden van het CSV. Bij diverse organisaties werd door het CSV hennep opgekocht en opgehaald door een aantal vaste chauffeurs die de hennep

vervoerden in gehuurde busjes. Eén persoon had de logistiek in handen; hij stuurde andere chauffeurs aan maar vervoerde zelf ook hennep.

Tussen het transport van de hennep naar de diverse locaties en afnemers zitten momenten van opslag. CSV *Rivierkreeft* legde zich toe op de inkoop van natte en droge hennep, het ompakken van hennep die tijdelijk in huis werd opgeslagen en het doorverkopen van de hennep. Andere CSV's verzorgen de opslag zelf. Leden van het CSV in onderzoek *Deken* sloegen hennep op in hun eigen woning of lieten het in de huurbusjes zitten waarmee ze het die dag hadden opgehaald bij afnemers. Opslag in de woningen van kernleden of hun naasten is iets dat vaak terugkomt. Eén verdachte in onderzoek *Deken* gebruikt de woning van zijn ex-vriendin om de hennep te verzamelen, te wegen en te verpakken. De hennep bleef meestal slechts één nacht in de opslag liggen. Van de verschillende opslagplaatsen werd de hennep naar een centrale distributielocatie gebracht. Hier werd de hennep omgepakt in pallets en worden de pallets bedrijfsklaar gemaakt.

De opslag van hennep gebeurt ook vaak in een growshop zelf of in een pand in de buurt van de shop. Dit kwam al naar voren in de CBA 2009. Dat een growshop niet alleen wordt ingezet voor de opslag van hennep blijkt uit onderzoek *Goudvis*. Tijdens dit onderzoek zijn in een pand naast de growshop enkele honderden kilo's hasj, enkele kilo's cocaïne, twee kilo (cristal) meth amfetamine, handvuurwapens, een Uzi, 20 kilo munitie, springstof, meer dan drie miljoen euro en buitenlandse valuta gevonden.

Witwassen

Op een seminar over witwassen dat in november 2011 werd gehouden, liet Anita van Dis, de landelijke Officier van Justitie witwassen van het Functioneel Parket, weten dat softdrugs de belangrijkste bron zijn van geld dat wordt witgewassen. Veel rechteamts in de politieregio's hebben wel geïnvesteerd op de financiële kant van de hennephandel. Vaak is een Strafrechtelijk Financieel Onderzoek (SFO) ingesteld en is onderzocht op welke manier de opbrengst is witgewassen.

Vrijwel elk CSV maakt zich schuldig aan witwassen, door inkomsten die zijn verkregen uit de hennephandel te investeren of uit te geven. Eerst moet het geld dat wordt verdiend met de afzet van hennep terecht komen bij de verkopende partij. In onderzoek *Deken* rijdt de geldauto voor de vrachtwagen met de hennep uit. Pas wanneer het geld contant is overgedragen aan de geldkoerier, krijgt de chauffeur van de vrachtwagen een seintje en een locatie door waar hij

kan lossen. In onderzoek *Zwartboek* is ook een chauffeur ingeschakeld die de opbrengst uit Engeland mee terug naar Nederland brengt. De opbrengst in ponden wordt eerst gewisseld naar 500 eurobriefjes alvorens het op transport gaat. Het CSV heeft op den duur echter meerdere partijen op de pof naar de afnemers in Engeland gestuurd. Wanneer er maar geen geld terug komt, ontstaat er onrust:

X: Je moet echt nog oppassen met teveel vooruit kopen want je steekt je nek in de ....

Y: Ja weet je, dat vind ik niet erg ik uhhhh... Ik heb er het gezeur voor over

X: dat is zo

Y: Ze schieten je niet dood.

X: ja maar het moet niet zo wezen dat straks ja...

Y: De meesten weten het al

X: Je weet wat je erin hebt gestoken. Straks heb je 4 partijen aan de overkant liggen en dan weet niemand meer wat van wie is

Het lijkt erop dat de leveranciers van de hennep pas betaald worden als de partij in Engeland is afgezet en betaald. Als de hennep al door het transporterende CSV betaald was, zou het niet meer uitmaken welke partij van wie was en zouden de leveranciers ook niet boos zijn als er iets met de partij gebeurde. In onderzoek *Deken* werden ponden in een vast klein geldwisselkantoortje omgewisseld naar Euro's. Vervolgens werd dit geld door een vaste geldkoerier, die familie was van de hoofdverdachte, terug naar Nederland gebracht.

Vervolgens moeten de inkomsten uit de hennep teelt worden geïnvesteerd of uitgegeven aan luxe goederen. Beiden zien we terug bij CSV's die handelen in hennep. De meeste personen geven het verdiende geld in eerste instantie uit aan vluchtige zaken als dure feesten, luxe goederen zoals sieraden en auto's, jachten en andere uitspattingen. Wordt er meer verdiend, dan wordt vaak geïnvesteerd in vastgoed in Nederland en het buitenland. Hierbij zijn verschillende financieel facilitators betrokken. Met name personen die buiten Nederland geboren zijn investeren veel geld in hun moederland. De hoofdverdachte in *Spiegelei* die miljoenen heeft omgezet, leeft in Nederland zeer sober en zendt al zijn geld naar Turkije. Daarnaast worden de opbrengsten opnieuw geïnvesteerd in het aankopen van partijen, en diensten van facilitators en dienstverleners.

Schattingen van het wederrechtelijk verkregen voordeel (WVV) betreffen vaak enkele miljoenen op jaarbasis. Wanneer is geëxtrapoleerd, komt men uit op tientallen miljoenen (zie figuur 8).

Figuur 8

Omvang WVV en indicaties hiervan	
Onderzoek	Omvang WVV
Zwartboek	WVV onbekend. Omzet o.a. 300 kilo afzet per week naar UK en verkoop aan coffeeshops. Hoofdverdachte werkt al 7 a 8 jaar met dezelfde Engelse afnemers.
Mexicaan	WVV 648.070 euro in periode van 10 jaar
Cuba	WVV van drie hoofdverdachten wordt geschat op meer dan één miljoen. Van andere verdachten wordt WVV geschat op 200.000 euro.
Fortuin	WVV wordt geschat op enkele miljoenen.
Parijs	WVV onbekend. Omzet groothandel is 15 miljoen.
Deken	WVV wordt geschat op ongeveer 26 miljoen euro ¹³ .
Spiegelei	WVV onbekend. Omzet (uit de legale handel) growshops 3 a 4 miljoen euro per jaar.
Rivierkreeft	WVV 9,3 miljoen euro ¹⁴ .

Bron: Opsporingsonderzoeken

Voor meer informatie over witwassen kan de CBA witwassen geraadpleegd worden.

¹³ Het WVV zal vermoedelijk nog hoger uitvallen, aldus de respondent.

¹⁴ De berekening is gebaseerd op de omzet, niet op winst, omdat verdachten niets verklaren over inkooprijzen.

4

De hennepmarkt

In dit hoofdstuk wordt de volgende vraag beantwoord: hoe heeft de markt waarop de hennep wordt verhandeld zich ontwikkeld? Hierin staat de hennepmarkt centraal; dat wil zeggen de verhouding tussen vraag en aanbod, de omvang van de productie en export, de prijzen die worden betaald voor de hennep, de omzet en het wederrechtelijk verkregen voordeel dat hiermee is behaald.

In de CBA 2009 staat het volgende over de hennepmarkt:

In Nederland wordt meer hennep dan hasj gebruikt. Hennep is populairder dan haar buitenlandse evenknie marihuana. Er is een raming gemaakt van de omvang van de georganiseerde hennepeteelt in termen van productie, consumptie en export. De omvang van de productie wordt geschat tussen de 192 tot 500 ton. In Nederland wordt naar schatting tussen de 19 en 41 ton hennep geconsumeerd. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat de overige productie wordt geëxporteerd, zou de export tussen de 80 procent tot 90 procent van de totale productie bedragen. Hiermee wordt naar schatting jaarlijks een miljard euro verdiend.

De spreiding van henneplocaties is voor zover mogelijk in beeld gebracht. Volgens de cijfers die door de regio's zijn bijgehouden, worden de meeste kwekerijen in het zuiden van het land ontdekt. Hieruit kan niet zonder meer worden geconcludeerd dat in het zuiden van Nederland meer hennep wordt gekweekt. Het is mogelijk dat het grotere aantal ontdekte kwekerijen in het zuiden een betere registratie of meer vrijgemaakte politiecapaciteit weerspiegelt. Coffeeshops komen voornamelijk voor in grensgebieden en grote steden.

Tot slot blijkt dat misdaadondernemers in de hennepeteelt meestal niet onder de aandacht van politie en justitie kwamen door de ontdekking van hun kwekerijen. Wanneer een kwekerij wordt ontmanteld wordt zeer zelden onderzoek gedaan naar de criminele organisatie achter de hennepeteelt.

4.1 De aard van de hennepmarkt

Uit alle dossiers en gesprekken blijkt dat de vraag naar hennep altijd groot is, zowel in binnen als buitenland. Er is vaker sprake van een tekort dan een overschot aan hennep.

De respondent van het team dat onderzoek *Deken* uitvoerde beschrijft het netwerk waarin het CSV opereerde als volgt:

“Er is een continue vraag naar hennep vanuit Engeland. Er is sprake van een onderlinge samenwerking om de eigen positie op de markt te versterken, maar bedrijfsgeheimen worden niet gedeeld omdat diefstal (rippen) door deze zelfde personen wordt gevreesd. Alle CSV’s in de omgeving weten van elkaars bestaan; er worden onderlinge afspraken met elkaar gemaakt. Bijvoorbeeld de export naar de UK: iedereen krijgt een stukje van de taart. Er worden veel partijen uitgewisseld; wie 50 kilo overheeft verkoopt dit aan een ander die dit exporteert. De volgende keer dat hij 50 kilo tekort komt, koopt hij dit weer op bij diezelfde persoon. Soms worden chauffeurs van andere CSV’s geleend wanneer ze zelf niemand tot hun beschikking hebben. Er is geen onderlinge concurrentie maar eerder sprake van een gedoogcultuur. Personen binnen de CSV’s wisselen daarentegen weinig. Interne info zoals stashplekken etc blijven wel geheim in verband met de mogelijkheid dat de hennep geript wordt door anderen.”

Dit beeld komt tijdens meerdere gesprekken met teamleiders en in meerdere dossiers terug. CSV’s hebben vaak eigen afnemers, maar kopen regelmatig een deel van elkaars partijen op wanneer de vraag van een koper hoger is dan het eigen aanbod (*Deken, Vuurbloem, Cuba*). In onderzoek *Zwartboek* wordt de verhouding tussen vraag en aanbod op de hennepmarkt door het CSV onderling beschreven als onregelmatig. Verdachte: “Ik weet hoe het gaat; de ene keer is het hollen, de andere keer stilstaan.” (dossier onderzoek *Zwartboek*). Het opkopen van partijen gebeurt regelmatig en op basis van wederkerigheid; wanneer het ene CSV tekort komt, kan het extra inkopen bij een ander. Wanneer hennep over is, kan iemand dit altijd kwijt bij een ander CSV. Hierdoor is de doorloopsnelheid hoog en wordt er veel samengewerkt door CSV’s op de hennepmarkt. Uiteraard is de winstmarge kleiner voor bewerkte partijen, het opkopen van natte hennep, deze bewerken en zelf afzetten levert grotere winstmarges, maar ook meer risico. Het lijkt er dus op dat de CSV’s hun handel (kweeklocaties, bewerkingslocaties, opslagplaatsen) zoveel mogelijk voor anderen verborgen houden, maar elkaar opzoeken als het nodig is om hun handelspositie te verbeteren.

Vanwege de grote vraag naar hennep lijkt er dus geen reden te zijn voor een concurrentiestrijd tussen de (producerende) CSV's. Omdat er nog altijd weinig zicht is op de CSV's die zich bezighouden met export, is niet duidelijk hoe de partijen zich op dit vlak tot elkaar verhouden. Uit onderzoek *Deken* blijkt dat ook op dit vlak samenwerking wordt gezocht en CSV's zelfs onderling chauffeurs uitwisselen. Er komen wel liquidaties voor in het hennepcircuit, maar deze zijn niet altijd (direct) ter herleiden naar een concurrentiestrijd. Zo vond van Van Dijk (2010), die onderzoek deed naar geweld in de hennepcultuur in een politieregio in het zuiden van het land, in twee jaar tijd geen enkele moord of liquidatie die gerelateerd was aan een conflict over hennep.

4.2 De omvang van de hennepmarkt

4.2.1 Omvang van de productie

Productie van cannabis vindt overal ter wereld plaats, in vrijwel elk land. De omvang van de wereldwijde productie van cannabis wordt in het World Drug Report 2011 geschat op 13.300 tot 66.100 ton. De kweek van de planten bestrijkt een oppervlakte van 200.000 tot 600.800 hectare. In 29 Europese landen wordt cannabis gekweekt, waardoor een deel van de vraag naar cannabis gevoed kan worden met aanbod uit eigen land.

Jaarlijks registreert IPOL het aantal ontmantelde kwekerijen, het aantal aangetroffen planten, stekken, en enkele andere gegevens omtrent hennepkwekerijen die in Nederland ontdekt zijn. In figuur 9 worden de cijfers van 2005 tot en met 2011 weergegeven.

Figuur 9

De geregistreerde omvang van het aantal kwekerijen, planten en stekken			
Jaar	Aantal ontmantelde kwekerijen	Aantal aangetroffen planten ¹⁵	Aantal aangetroffen stekken ¹⁶
2011	5.435	1.764.709	193.738
2010 ¹⁷	5.620	1.600.892	169.088
2009 ¹⁸	4.779	863.343	141.751
2008	4.731	1.053.368	293.759
2007	5.242	851.510	162.807
2006	5.201	661.851	80.505
2005	5.630	884.609	onbekend

Bron: cijfers IPOL

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat het aantal ontmantelde hennepkwekerijen sinds 2005 vrij stabiel is met een lichte daling in 2008 die in 2010 weer teniet wordt gedaan. In 2011 lijkt het totale aantal weer iets te zijn gedaald. Het aantal planten dat jaarlijks wordt aangetroffen schommelt maar lijkt te groeien; het is bijna verdubbeld sinds 2005. Alleen 2009 laat een dal zien in het aantal planten, terwijl het aantal ontmantelde kwekerijen dat jaar niet bijzonder klein was. Het aantal in beslag genomen planten schommelt sinds 2008 tussen de 1 en anderhalf miljoen. Ter illustratie: wanneer wordt uitgegaan van gemiddeld 15 planten per vierkante meter, bestrijkt het jaarlijkse aantal in beslag genomen planten een gebied van ongeveer zes tot tien hectare (wat weer overeenkomt met ongeveer negen tot veertien voetbalvelden¹⁹).

Het aantal ontmantelde kwekerijen ligt een stuk hoger dan in onze buurlanden. In onderstaande tabel is het aantal ontmantelde kwekerijen en aangetroffen planten in de drie landen opgenomen ter vergelijking.

Figuur 10

Vergelijking Nederland met buurlanden						
Jaar	Nederland		België		Duitsland	
	kwekerijen	Planten	kwekerijen	Planten	kwekerijen	Planten
2011	5.435	1.764.709	1.070	205.410	1.804	133.650
2010	5.620	1.600.892	979	176.669	1.517	101.549
2009	4.779	863.343	738	138.227	1.359	127.718
2008	4.731	1.053.368	666	115.040	1.526	121.663

Bron: KLPD, Federale politie en BKA.

In België en Duitsland stijgt het aantal ontmantelde kwekerijen elk jaar. Het aantal planten schommelt enigszins maar vertoont ook een stijging. In Nederland worden jaarlijks drie keer zoveel kwekerijen ontmanteld als in Duitsland en vijf keer zoveel als in België. Het aantal planten ligt in Nederland zelfs acht keer zo

¹⁵ In de meeste gevallen zijn naast de hennepplanten, ook de stekken en/of moederplanten meegerekend

¹⁶ Het aantal stekken werd niet alle jaren apart gemeld en geregistreerd, deze werden opgeteld bij de hennepplanten. Zie ook vorige voetnoot.

¹⁷ Aanvullende info inbeslagnames 2010: in beslag genomen hennep (eindproduct): 2.514 kilo; in beslaggenomen hennep toppen: 113.597

¹⁸ Aanvullende info inbeslagnames 2009 in beslag genomen hennep (eindproduct): 5.942 kilo; in beslaggenomen hennep toppen: 12.807

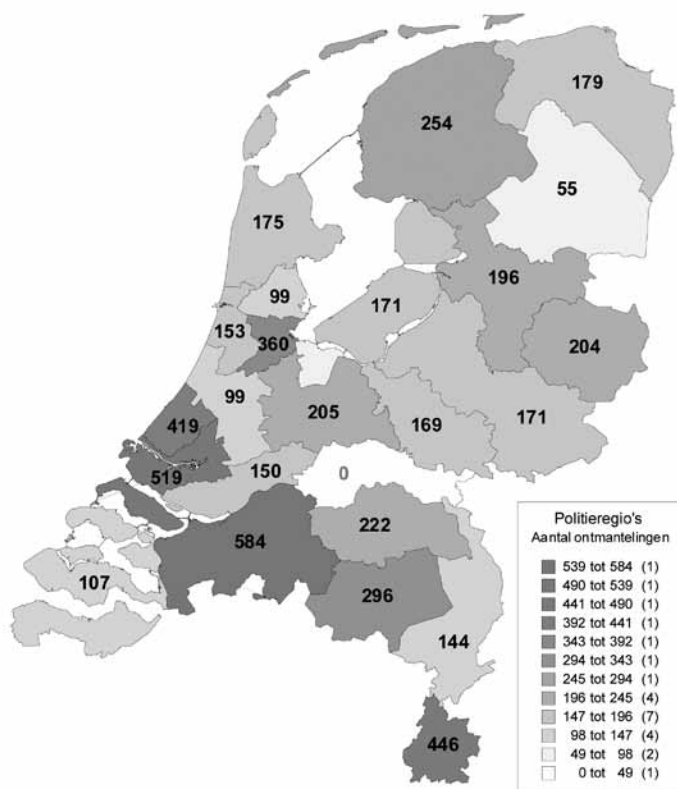
¹⁹ Een UEFA voetbalveld is het enige voetbalveld waarvan de maat vaststaat; namelijk 105 bij 69 meter = 7.245 vierkante meter.

hoog als in België en elf keer zo hoog als in Duitsland. Dit betekent dat de kwekerijen in Nederland ook nog eens een stuk groter zijn dan die in de buurlanden. Wat ook mee kan spelen is dat het Nederlandse beleid bepaalt dat eigenaren van kleine kwekerijen (tot vijf planten) niet actief vervolgd worden.

In onderstaand figuur is weergegeven hoe het aantal ontmantelingen verspreid is over de politieregio's.

Figuur 11

Aantal ontmantelde kwekerijen per politieregio in 2011

Bron: IPOL, KLPD 2012

Opvallend is dat, net als eerdere jaren, met name in het zuiden van het land veel kwekerijen ontmanteld worden. Dit geldt ook voor de Randstad en de provincie Friesland. Mogelijk hangt dit samen met de aanwezigheid van coffeshops of

uitvalswegen naar het buitenland. Het aantal ontmantelde kwekerijen kan een afspiegeling zijn van het totale aantal kwekerijen, maar ook van de capaciteit die voor het ontmantelen wordt vrijgemaakt. De inventarisatie van cijfers is volgens drugsexperts van IPOL elk jaar problematisch. Zo leveren niet alle politieregio's cijfers aan (zoals regio Gelderland Zuid in 2011) en worden cijfers over planten, moederplanten en stekken niet eenduidig geregistreerd.

Cijfers van partners

Samen met andere netbeheerders heeft netbeheerder Stedin, onder de vlag van de branchevereniging Netbeheer Nederland, het Platform Energiediefstal gevormd dat fraude met stroom opspoort. Volgens een respondent van Stedin is zo'n 90 procent hiervan gerelateerd aan hennepeteelt. De meeste meldingen van verdachte situaties komen bij Stedin binnen via de politie, een kleiner deel via MMA en via haar eigen medewerkers. Na melding doet Stedin een netmeting of infraroodmeting. Alle hennepkwekerijen waarbij de netbeheerders betrokken zijn, worden door hen nauwkeurig bijgehouden. Hierdoor heeft zij goede cijfers van ontmantelde kwekerijen. Ook het aantal invallen (door de politie) wordt door Stedin bijgehouden. Hierdoor wordt de verhouding zichtbaar tussen het aantal invallen op adressen waarvan vermoed wordt dat er een kwekerij gevestigd is en het daadwerkelijke aantal gevonden kwekerijen.

Figuur 12

Jaarcijfers netbeheerders met betrekking tot kwekerijen van 2006 tot en met 2011				
jaartal	Aantal invallen	Aantal ontmantelde kwekerijen	Percentage tov jaar ervoor	Percentage tov aantal invallen
2011	7.547	5.544	109.1	73.5
2010	6.767	5.080	102.0	75.1
2009	7.118	4.978	106.3	69.9
2008	7.272	4.685	91.2	64.4
2007	8.255	5.135	92.0	62.2
2006	8.274	5.579		67.4

Bron: Platform Energiediefstal

Uit de cijfers van het Platform Energiediefstal blijkt het aantal kwekerijen na 2006 gedaald te zijn om vervolgens na 2009 weer te stijgen. Volgens een respondent van het Platform Energiediefstal stijgt het (administratieve) netverlies de afgelopen jaren (5-10 jaar) zo sterk, dat de NMA netbeheer opdracht heeft gegeven om onderzoek te doen naar de oorzaak hiervan. Dit kan erop duiden

dat er steeds meer hennep gekweekt wordt. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat netbeheerders echter een zakelijk belang hebben bij het zo hoog mogelijk inschatten van stroomfraude voor de aanleg van kwekerijen ten opzichte van netverlies met een andere oorzaak. Netverlies dat is ontstaan door fraude mag namelijk worden doorberekend op de klant; het overige netverlies niet. Uit deze cijfers blijkt dat in twee derde tot drie kwart van de locaties waar de politie een inval doet, daadwerkelijk kwekerijen worden aangetroffen. Het aantal 'hits' neemt elk jaar een beetje toe (van 67,4 procent in 2006 tot 73,5 procent in 2011). Dit kan betekenen dat de signalen steeds beter worden, of steeds beter worden 'veredeld' alvorens men binnen treedt.

Aangezien netbeheerders bij vrijwel elke ontdekte kwekerij worden geroepen om vast te stellen of er sprake is van gevaarstelling, zouden de cijfers gezien kunnen worden als een minimum aantal. Uit bovenstaande tabel blijkt echter dat de cijfers van Stedin afwisselend onder en boven de cijfers van de politie uitkomen. Een lager aantal kwekerijen gemeten door de netbeheerders kan verklaard worden doordat zij kwekerijen missen waarin de stroomtoevoer niet gemanipuleerd is; zoals bij de buitenteelt. Een hoger aantal kwekerijen gemeten door de netbeheerders kan alleen duiden op fouten in de administratie.

Een derde partij die informatie heeft over het aantal hennepkwekerijen in Nederland is de stichting Meld Misdaad Anoniem. Zij ontvangt anonieme meldingen en geeft deze door aan de politie. Meldingen over kwekerijen worden doorgaans doorgegeven aan de regionale politiekorpsen. Wanneer niet blijkt dat sprake is van mogelijk gevaar, zoals de aanwezigheid van vuurwapens, worden de meldingen ook uitgezet bij netbeheer en het verbond van verzekeraars.

Figuur 13

Vergelijking tussen het aantal ontmantelde kwekerijen volgens de politie, Meld Misdaad Anoniem en netbeheerders			
jaartal	Aantal ontmantelde kwekerijen volgens de politie	Aantal ontmantelde kwekerijen volgens netbeheerders	Aantal meldingen over kwekerijen bij MMA
2011	5.435	5.544	4.628
2010	5.620	5.080	3.898
2009	4.779	4.978	4.417
2008	4.731	4.685	3.846
2007	5.242	5.135	4.140
2006	5.201	5.579	4.334

Bron: Cijfers KLPD, MMA en Platform Energiediefstal.

Uit de cijfers in bovenstaande tabel blijkt dat het aantal meldingen over hennepkwekerijen al jaren vrij constant is. In 2008 en 2010 zijn er echter minder kwekerijen gemeld dan in de jaren ervoor en erna. Deze meldingen hangen niet samen met een vermindering van het aantal kwekerijen dat de politie heeft aangetroffen.

Of op alle adressen daadwerkelijk een kwekerij is aangetroffen is onbekend. MMA krijgt gemiddeld slechts van 34 procent van de meldingen een terugkoppeling van de politie. Andersom is niet bekend van wie de politie haar signalen heeft gekregen. Andere meldingen die MMA binnen krijgt in relatie tot hennep gaan over drogerijen, stekkerijen, rips en makelaars die verhuren aan kwekers in georganiseerd verband. Over henneptransporten krijgt MMA zelden meldingen.

Schatting van de productie

Cijfers van de politie en haar partners geven slechts aan hoeveel kwekerijen en planten jaarlijks worden ontdekt. Hoeveel hennep jaarlijks daadwerkelijk wordt gekweekt is onbekend. Er kan wel een inschatting worden gemaakt van de totale productie. Deze inschatting wordt gemaakt op basis van beschikbare informatie en aannames over de pakkans, de opbrengst van een hennepplant en het aantal oogsten dat kwekers jaarlijks kunnen behalen in een kwekerij. Over de aannames kan gespeculeerd worden. Met onderstaande berekening is een schatting gemaakt van de totale hennepproductie in Nederland in 2011. Hieruit volgt dat in dat jaar naar schatting tussen 498 ton hennep op de markt is gebracht.

De volgende informatie is bekend over ontdekte kwekerijen:

- In 2011 ontmantelden opsporingsdiensten 5.435 hennepkwekerijen
- In totaal werden dat jaar 1.764.709 hennepplanten in beslag genomen.

Gebaseerd op informatie over de hennep-teelt wordt een aantal aannames gedaan op basis waarvan de schatting gemaakt kan worden. De eerste aanname betreft de opbrengst in grammen per hennepplant. De opbrengst per plant is afhankelijk van de kweekomstandigheden, waaronder het aantal planten per vierkante meter. Wanneer het exacte aantal planten per vierkante meter niet bekend is, wordt uitgegaan van 15 planten per vierkante meter (de mediaan in het onderzoek van Wageningen). De opbrengst per plant is dan 28,2 gram. Deze opbrengst is in 2005 vastgesteld door onderzoek van de Universiteit van Wageningen. Uit recent onderzoek van de universiteit van Gent blijkt echter dat de opbrengst veel hoger ligt dan 28,2 gram per plant. De ondergrens ligt

volgens de Belgische onderzoekers tussen de 36 en 48 gram per plant bij een plantdichtheid tussen de 12 en 16 planten²⁰. Wanneer niet naar de ondergrens, maar naar het gemiddelde wordt gekeken, kan zelfs worden uitgegaan van 39 tot 52 gram per plant (Vanhove, 2011). Andersom is het ook mogelijk dat de opbrengst per plant minder is dan 28,2 gram, bijvoorbeeld doordat er meer planten per vierkante meter zijn geplant of de planten door kweekomstandigheden minder hennep opleveren. Voor deze schatting wordt de BOOM norm van 28,2 aangehouden.

Het aantal oogsten dat per jaar behaald wordt in een kwekerij is de volgende variabele in de berekening. Kwekers met een winstoogmerk zullen het maximale aantal oogsten uit hun kwekerij willen halen. De kweekcyclus van een hennep-plant is ongeveer acht weken. Zowel uit het onderzoek van de universiteit van Wageningen (BOOM, 2005) als de Universiteit van Gent (Vanhove et al, 2011) blijkt dat gemiddeld vijf oogsten per jaar kunnen worden behaald in één kwekerij. Dit vergt echter een zeer strakke planning waarin niets mis kan gaan. Het kan voorkomen dat een oogst mislukt of een kwekerij worden 'opgeheven'. Daarnaast kunnen er andere redenen zijn waarom een kwekerij minder dan het maximale aantal oogsten oplevert. Daarom is in deze schatting een ondergrens van drie oogsten per jaar genomen en een bovengrens van vijf oogsten.

De pakkans is de derde variabele die bepaald moet worden. Van der Heijden (2006) schatte de pakkans op 30-50 procent. Hij baseerde deze kans op informatie van netbeheerders. Het Platvorm Netbeheerders schat op basis van haar netverlies dat er jaarlijks 30.000 kwekerijen in Nederland actief zijn. Zij berekent dit door het totale netverlies door kwekerijen te delen door het gemiddelde verbruik per kwekerij per week (8.400 kWh) maal het aantal oogsten per jaar (het Platvorm rekent met een gemiddelde van 4,25 oogsten per jaar). Het jaarlijkse verbruik per kwekerij is volgens deze berekening 36.000 kWh. Het jaarlijkse netverlies is volgens het Platvorm 1 miljard kWh. Dit aantal verschilt nauwelijks per jaar. Volgens hen moet ongeveer 90 procent van het totale netverlies aan hennepkwekerijen worden toegeschreven; 0,9 miljard kWh dus. Wanneer dit wordt gedeeld door het jaarlijkse stroomverbruik per kwekerij, levert dat een schatting op van het bestaan van 25.000 kwekerijen per jaar. In 2011 zijn er 5.435 kwekerijen geruimd. Deze cijfers suggereren dat 21,7 procent van de kwekerijen is ontruimd in 2011. Wanneer de pakkans gebaseerd wordt op het netverlies van netbeheerders, ligt deze tussen de 21,7 en 50 procent.

---

²⁰ BOOM berekende in 2005 nog dat de opbrengst tussen de 27,7 gram (bij 16 planten) en 29,6 gram (bij 12 planten) lag.

Omdat aangenomen wordt dat niet alle kwekers illegaal stroom afnemen, is het aannemelijk dat de pakkans kleiner is dan de kans gebaseerd op het netverlies. Andersom is het aannemelijk dat het netverlies dat aan kwekerijen wordt toegeschreven aan de hoge kant ligt. Van der Heijden wijst hier in 2006 al op: *“Naarmate een groter deel van de netverliezen wordt toegeschreven aan fraude lijkt de distributie efficiënter. Energiebedrijven kunnen er dus belang bij hebben de omvang van energiefraude te overschatten”* (Heijden, 2006, p.13).

Omdat de marges van de pakkans groot zijn, wordt in deze schatting gerekend met een ondergrens, gemiddelde en bovengrens. Dit betekent dat gerekend wordt met pakkansen van 20, 35 en 50 procent. Dat wil zeggen; de kans dat een kwekerij in een jaar wordt ontdekt, wordt geschat op 20, 35 en 50 procent. Dit wordt de *meervoudige pakkans* genoemd. Om te berekenen hoeveel hennep jaarlijks op de markt gebracht wordt, is het van belang te weten wat de pakkans per oogst is. Dit wordt de *enkelvoudige pakkans* genoemd. Deze kans hangt weer af van het aantal oogsten dat per jaar kan worden geproduceerd in een kwekerij. Voor de ondergrens wordt gerekend met drie oogsten per jaar, voor het gemiddelde met vier en voor de bovengrens met vijf oogsten per jaar.

De formule om de enkelvoudige pakkans te berekenen luidt als volgt:

$$M = (1 - ((1-p)^n))$$

Waarbij M de meervoudige pakkans is, p de enkelvoudige pakkans en n het aantal oogsten per jaar.

Als de meervoudige pakkans hoog is, namelijk 50 procent en het gemiddelde aantal oogsten per jaar laag, namelijk 3, levert dat een enkelvoudige pakkans op van:

$$0.5 = (1 - ((1-p)^3))$$

$$.5 - 1 (1-p)^3$$

$$1-p^3 = 0.5$$

$$1-p = 0.5^{1/3}$$

$$1-p = 0,79$$

$$p = 1 - 0,79$$

$$p = 0,21 \text{ oftewel: } 21 \text{ procent}$$

Dit betekent dat de kans dat een willekeurige oogst van een kweker wordt ontdekt 21 procent is, wanneer hij jaarlijks drie oogsten produceert en de meervoudige pakkans wordt geschat op 50 procent.

Als de meervoudige pakkans 35 is, en 4 het gemiddelde aantal oogsten per jaar, is de enkelvoudige pakkans:

$$0.35 = 1 - ((1-p)^4)$$

$$.35 - 1 = (1-p)^4$$

$$1-p^4 = 0.65$$

$$1-p = 0.65^{1/4}$$

$$1-p = 0.90$$

$$p = 1 - 0.90$$

$$p = .10, \text{ oftewel: } 10 \text{ procent}$$

Dit betekent dat de kans dat een willekeurige oogst van een kweker wordt ontdekt 10 procent is, wanneer hij jaarlijks vier oogsten produceert en de meervoudige pakkans wordt geschat op 35 procent.

Als de meervoudige pakkans laag is, namelijk 20 procent, en het gemiddelde aantal oogsten per jaar hoog, namelijk 5, is de enkelvoudige pakkans:

$$0.2 = 1 - ((1-p)^5)$$

$$.2 - 1 = (1-p)^5$$

$$1-p^5 = 0.8$$

$$1-p = 0.8^{1/5}$$

$$1-p = 0.96$$

$$p = 1 - 0.96$$

$$p = 0.4 \text{ oftewel: } 4 \text{ procent}$$

Dit betekent dat de kans dat een willekeurige oogst van een kweker wordt ontdekt 4 procent is, wanneer hij jaarlijks vijf oogsten produceert en de meervoudige pakkans wordt geschat op 20 procent.

Bovenstaande kan worden samengevat in de volgende aannames:

Aannames

- Eén plant levert 28,2 gram (droge) hennep op.
- Per kwekerij kunnen op jaarbasis drie tot vijf en dus gemiddeld 4 oogsten worden geproduceerd.
- De kans dat een kwekerij binnen een jaar wordt ontdekt (meervoudige pakkans), is 20 tot 50 procent, waarbij de meervoudige pakkans van 35 procent gemiddeld is.
- De kans dat een oogst wordt ontdekt (enkelvoudige pakkans) is 4 tot 21 procent, waarbij de enkelvoudige pakkans van 10 procent gemiddeld is.

Op basis van eerdergenoemde feiten en bovenstaande aannames kan de omvang van de productie worden berekend.

In beslag genomen hennep in tonnen

Het in 2011 in beslag genomen aantal hennepplanten heeft in 2011 naar schatting (1.764.709 x 28,2 gram = 49.764.794 gram) oftewel 50 ton hennep opgeleverd.

Niet in beslag genomen hennep in tonnen

De omvang van de niet in beslaggenomen hennep kan als volgt worden berekend.

(Aantal ontdekte kwekerijen x het gemiddelde aantal planten x de gemiddelde opbrengst per plant / de enkelvoudige pakkans) – in beslag genomen hennep

$(5.435 \times 325 \times 28,2 \text{ gram} / .04) - 49.764.794 \text{ gram} = 1.195.529.581 \text{ gram}$
oftewel: 1.196 ton

Een enkelvoudige pakkans van 4 procent zou dus betekenen dat in 2011 naar schatting 1.196 ton hennep op de markt is gebracht.

$(5.435 \times 325 \times 28,2 \text{ gram} / .10) - 49.764.794 \text{ gram} = 448.352.956 \text{ gram}$,
oftewel: 448 ton.

Een enkelvoudige pakkans van 10 procent zou dus betekenen dat in 2011 naar schatting 448 ton hennep op de markt is gebracht.

$(5.435 \times 325 \times 28,2 \text{ gram} / .21) - 49.764.794 \text{ gram} = 187.434.135 \text{ gram}$,
oftewel: 187 ton.

Een enkelvoudige pakkans van 21 procent zou dus betekenen dat in 2011 naar schatting 187 ton hennep op de markt is gebracht.

Afhankelijk van de pakkans en het aantal oogsten dat jaarlijks wordt geproduceerd varieert de schatting van de omvang van hennep die op de markt gebracht werd in 2011 van 187 tot 1.196 ton, met 448 ton als gemiddelde omvang.

Zou deze methode ook worden toegepast op voorgaande jaren, dan levert dit het volgende beeld op:

Figuur 14

Omvang productie in 2008 - 2011				
	2008	2009	2010	2011
Hoog	714	585	1.047	1.196
Midden	268	220	392	448
Laag	112	92	161	187

Uit dit overzicht blijkt dat de geschatte productie in 2011 tot nu toe het hoogst was. Er lijkt sprake te zijn van een toename van de totale productie met een dip in 2009.

Discussie

Bovenstaande berekening laat zien dat zowel de pakkans als het aantal oogsten dat per jaar wordt geproduceerd veel invloed heeft op de geschatte omvang van hennep die op de markt gebracht wordt. Het verschil tussen een pakkans van 20 en 50 procent en een geschat aantal oogsten tussen de 3 en 5 betekent ook een verschil in de geschatte omvang van hennep die op de markt gebracht is van meer dan 1000 ton.

De aannames waar deze schatting op gebaseerd is vormen dan ook onzekere factoren. Zo is de pakkans een onbekende factor die moeilijk in te schatten is. De informatie van netbeheerders is de enige bron waar deze op gebaseerd is. Deze informatie kan zowel een onder als overschatting opleveren. Een hogere pakkans zou leiden tot een lagere schatting van de productie; een lagere pakkans op een hogere schatting. De kans dat de pakkans groter is dan vijftig procent (de bovengrens in de berekening) is echter klein. Een kwekerij zou immers niet meer rendabel zijn wanneer de kans op ontdekking zo groot zou zijn. Ook wanneer uitgegaan wordt van een hogere gemiddelde opbrengst per plant dan 28,2 gram, zoals blijkt uit het onderzoek van de Universiteit van Gent, valt de schatting hoger uit. Wanneer uitgegaan wordt van een lagere opbrengst per plant, bijvoorbeeld omdat het kweekproces door omstandigheden negatief beïnvloed wordt, valt de schatting lager uit.

Tot slot betreft bovenstaande berekening alleen een schatting van de omvang van de binnenteelt. Hoe groot de totale opbrengst van hennep uit de buitenteelt is, is onbekend.

Sinds enige tijd wordt landelijk een 'hennepmonitor' bijgehouden. Hierin worden door politieambtenaren verschillende gegevens over ontmantelde kwekerijen opgenomen, waaronder het aantal aangetroffen planten en stekken. Wanneer deze monitor door alle regio's goed ingevuld wordt, kan in de toekomst wellicht een betere schatting van de omvang worden gemaakt.

4.2.2 Omvang van de consumptie

Informatie over de omvang van de consumptie van hennep in Nederland is schaars. In paragraaf 2.3 is het cannabisgebruik van Nederlanders beschreven. Deze gegevens worden gebruikt om een schatting te maken van de consumptie. Ook bij het maken van een schatting van de consumptie wordt gebruik gemaakt van aannames.

Informatie:

- Cannabisgebruikers worden in de Nationale Drug Monitor Jaarbericht 2010 in drie groepen ingedeeld: 'ooit gebruikers', 'recente gebruikers' en 'actuele gebruikers'.

Alleen over de consumptie door de actuele gebruikers, 'zij die het vaakst cannabis gebruiken', is informatie beschikbaar. Deze groep bestond in 2009 uit 466.000 mensen. Samen zijn deze gebruikers verantwoordelijk voor het merendeel van alle cannabisgebruikers in Nederland.

Van de actuele gebruikers gebruikte 141.000 mensen in 2009 (bijna) dagelijks cannabis. Jaarlijks consumeert deze groep naar schatting 76 tot 160 gram cannabis²¹. Hiervan is 61 tot 71 procent hennep (de overige consumptie is hasj)²². Het gebruik is al jaren vrij stabiel, dus het gebruik zal in 2011 niet sterk afwijken van het gebruik in 2009.

Omdat over het gebruik door 'frequente gebruikers' geen informatie bekend is, zijn deze gebruikers niet meegenomen in de schatting. Daarnaast is ook de consumptie door buitenlandse toeristen en geïnstitutionaliseerde personen (zoals harddrugverslaafden, gevangenen en daklozen) onbekend. Het meetellen van de hiervoor genoemde groepen gebruikers zal leiden tot een hogere

---

²¹ Bron: Van der Heijden, 2006, De cannabismarkt in Nederland; Raming van aanvoer, productie, consumptie en uitvoer, p. 23, KLPD,

²² Bron: idem: p. 26

omvang van de consumptie. Een groot deel van de cannabis die door drugstoeristen wordt aangekocht, zal in Nederland worden geconsumeerd.

In deze schatting wordt er vanuit gegaan dat het niet aannemelijk is dat het gezamenlijke gebruik van de non responsgroep hoger is dan dat van de reponsgroep. De consumptie zal dus hooguit met een factor twee vermenigvuldigd moeten worden. De daadwerkelijke consumptie is dus hooguit twee keer zo hoog. Deze aanname wordt ondersteund door het Trimbos Instituut dat onderzoek doet naar cannabisgebruikers.

Aannames:

- De groep actuele gebruikers, die het vaakst cannabis gebruiken, bestond in 2009 uit 466.000 mensen. De actuele gebruikers zijn verantwoordelijk voor het overgrote merendeel van alle cannabis.
- Van de actuele gebruikers gebruikte 141.000 mensen (bijna) dagelijks cannabis.
- Deze groep actuele gebruikers consumeert naar schatting 76 tot 160 gram cannabis per jaar.
- Hiervan is 61 tot 71 procent hennep (de overige consumptie is hasj).
- Het gebruik is al jaren vrij stabiel, dus het gebruik zal in 2011 niet sterk afwijken van het gebruik in 2009.

Ook bij het schatten van de consumptie kan worden gewerkt met een boven-, midden en ondergrens. Voor het berekenen van de ondergrens wordt uitgegaan van de consumptie van 76 gram cannabis per actuele gebruiker per jaar, waarvan 64 procent hennep betreft: $(466.000 \times 76 \text{ gram}) \times 0.64 = 22.666.240 \text{ gram}$; oftewel 22.666 kilo

Voor het berekenen van de bovengrens wordt uitgegaan van de consumptie van 160 gram cannabis per actuele gebruiker per jaar, waarvan 71 procent hennep is: $(466.000 \times 160 \text{ gram}) \times 0.71 = 52.937.600 \text{ gram}$; oftewel 52.938 kilo. Dit brengt de totale schatting van de consumptie op een hoeveelheid tussen de 23 en 52 ton per jaar. Wanneer deze omvang wordt gecorrigeerd met de non-responsgroep, zullen deze hoeveelheden mogelijk verdubbelen tot 46 en 104 ton per jaar. Een deel van de cannabis die in Nederland wordt gekocht door drugstoeristen zal echter worden meegenomen naar het eigen land. Dit kan worden beschouwd als export op kleine schaal. Deze kleinschalige export kan niettemin een export van enige omvang betekenen wanneer de frequentie hoog is. In een studie van Korf uit 2003 wordt geschat dat drugstoeristen jaarlijks tussen de 6,6 en 13,3 ton cannabis over de grens brengen. Dit kan de omvang

van de consumptie in Nederland terugbrengen tot 33 tot 97 ton. Wanneer dit wordt gemiddeld, komt de consumptie uit op 65 ton.

De omvang van de consumptie van hennep in Nederland wordt hiermee geschat op 33 tot 97 ton, met 65 ton als gemiddelde.

4.2.3 Omvang van de export

Cannabis, zowel hasj als marihuana, is nog altijd de meest gebruikte drugs ter wereld. Ten opzichte van voorgaande jaren is de omvang van het gebruik stabiel gebleven. In 2009 is er wereldwijd meer marihuana in beslag genomen dan in voorgaande jaren, met name in de Verenigde Staten en Mexico. Slechts drie procent van de wereldwijd in beslaggenomen marihuana wordt in Europa onderschept. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de productie van marihuana, in tegenstelling tot hasj, plaatsvindt in vrijwel elk land in Europa. Er vindt dus minder transport plaats van marihuana dan van hasj, wat zal leiden tot minder inbeslagnames tijdens controles op transportstromen. Het aandeel van de in Nederland in beslag genomen hennep binnen deze drie procent is onbekend.

Figuur 15

Wereldwijde inbeslagname van herbal cannabis in 2009

Bron: World Drug Report 2011, p.205

Schatting van de omvang

Om te schatten hoeveel hennep wordt geëxporteerd kan worden gekeken naar het verschil tussen de geschatte productie die op de markt gebracht is en de geschatte consumptie. De overgebleven hennep wordt dan vermoedelijk geëxporteerd.

Eerder bleek dat de schatting van de omvang van hennep die op de markt gebracht werd in 2011 varieerde van 187 tot 1.196 ton. De omvang van de consumptie varieerde van 33 tot 97 ton.

Wanneer de export wordt berekend door de geschatte consumptie af te trekken van de geschatte productie, werd 90 tot 1163 ton geëxporteerd in 2011. Dit staat gelijk aan 48 tot 97 procent van de productie. De meest aannemelijke schatting, die gebaseerd is op de gemiddelde pakkans (van 35 procent) en het gemiddelde aantal oogsten per jaar (4 oogsten) komt neer op een omvang van op de markt gebrachte hennep van 448 ton en een consumptie van 65 ton. Dit zou betekenen dat 383 ton hennep werd geëxporteerd in 2011, wat gelijk staat aan 85 procent van de totale productie.

In figuur 16 is een overzicht van de schattingen gegeven.

Figuur 16

Overzicht schattingen productie, consumptie en export			
Onderdeel	Laag	Gemiddeld	Hoog
Productie	187	448	1.196
Consumptie	33	65	97
Export	90	383	1163

Wanneer de schatting van de omvang van de export zou worden gemaakt voor de jaren 2008, 2009 en 2010, zou deze lager uitkomen dan voor 2011. De export zou dan het laagst zijn geweest in 2009, er zou dan een *tekort* van 5 ton zijn geweest ($92 - 97 = - 5$ ton) wanneer wordt uitgegaan van een lage productie en hoge consumptie. Waarschijnlijker is het dat de export in dat jaar rond de ($220 - 65 =$) 155 ton lag.

Discussie

Hoe aannemelijk de uitkomsten van de schatting zijn, is moeilijk te bepalen. Er is nog veel onduidelijkheid omtrent de omvang van de productie en consumptie.

In samenwerking met het Trimbos instituut en een internationaal onderzoeksbureau zal de schatting van de productie, consumptie en export binnenkort verder worden verfijnd.

Enkele indicatoren kunnen een indruk geven van de aannemelijkheid van de geschetste omvang van de export. Indicatoren zijn bijvoorbeeld transporten die zichtbaar worden in rechercheonderzoeken, in beslag genomen partijen in binnen en buitenland en de omvang van de productie in andere (potentiële export-)landen.

Export in de bestudeerde onderzoeken

In eerste indicator voor de omvang van de export zijn activiteiten van CSV's in de bestudeerde onderzoeken. In de onderzoeken die zijn geanalyseerd voor deze CBA, is in vijf gevallen meer zicht verkregen op de export van hennep. Zowel de omvang als de frequentie van de transporten verschilt per onderzoek. In onderstaande tabel wordt weergegeven met welke omvang en frequentie de CSV's hennep exporteerden.

Figuur 17

Omvang export in rechercheonderzoeken		
Onderzoek	Omvang en frequentie export	Land van bestemming
Vuurbloem	5 tot 20 kilo per dag	Duitsland
Deken	300 tot 1000 kilo per week	Groot Brittannië, Italië
Zwartboek	300 kilo, twee keer per week	Groot Brittannië.
Bounty	215 kilo in twee partijen	Rusland/Finland
Fortuin	200 tot 500 kilo <i>softdrugs</i> per week	Italië

Bron: dossieronderzoek en interviews

In vier van de vijf onderzoeken is de omvang van de partijen groter dan 100 kilo. De frequentie was wekelijks of meerdere malen per week. In één onderzoek was de frequentie hoger (dagelijks), maar waren de partijen kleiner. Het nadeel van rechercheonderzoeken als bron van informatie is dat de waarneming van de export wordt stopgezet wanneer er voldoende bewijsmateriaal verzameld is om het delict ten laste te leggen. Vaak heeft de recherche meerdere transporten bewezen en wordt, bijvoorbeeld aan de hand van de criminele opbrengsten, geëxtrapoleerd naar een langere periode. Het vastleggen van alle transporten is niet alleen onwenselijk, maar stuit ook op juridische bezwaren. Het gecontroleerd doorlaten van partijen drugs staat immers op gespannen voet met het doorlaatverbod.

Inbeslagnames

Een tweede indicator van de omvang van de export van hennep zijn inbeslagnames van hennep in binnen- en buitenland. Hiervoor zijn gegevens opgevraagd bij de Nederlandse Douane. Deze zijn weergegeven in figuur 18.

Figuur 18

Door de Douane in beslag genomen hennep met Nederland als land van herkomst onderschept in 2010			
Jaartal	Rotterdam en binnenland	Schiphol, reizigers	Schiphol, Cargo
2010	315,5 kilo	4,0 kilo	152,8 kilo

Bron: Douane

In één oogopslag wordt duidelijk dat de Nederlandse Douanediensten weinig hennep in beslag nemen die het land uitgaat. De nadruk van de douanecontroles ligt dan ook op de import en niet op de export. In 2010 werd in totaal iets meer dan 472 kilo hennep in beslag genomen, waarvan het merendeel in de Rotterdamse haven en het binnenland. Veruit de meeste inbeslagnames hebben een omvang van enkele grammen. Slechts in acht gevallen waren de partijen groter dan een kilo waarvan vier partijen groter dan 10 kilo (respectievelijk 20, 50, 67 en 156 kilo).

Omdat Groot-Brittannië één van de belangrijkste bestemmingslanden is voor hennep uit Nederland, wordt hier nader op ingezoomd. Volgens Home Office, het onderzoeksinstituut dat onder andere gegevens over inbeslagnames verzamelt, zijn er 167.381 in partijen cannabis in beslag genomen in het meetjaar 2010-2011²³. Het merendeel van deze inbeslagnames, 139.209, betrof herbal cannabis, oftewel marihuana. De in beslaggenomen marihuana betrof grotere partijen dan de in beslaggenomen partijen hasj. Zestig procent van alle in beslaggenomen cannabis werd aan de grens door de United Kingdom Border Agency (UKBA) onderschept. (Home Office, 2011, P.19). Van de bijna 25.000 kilo cannabis bestond het merendeel (13,3 ton) uit marihuana. Drie kwart van de inbeslagnames betrof kleine hoeveelheden (tussen 1 en 500 gram). In totaal zijn 130 inbeslagnames gedaan van partijen met een omvang tussen de 10 en 100 kilo en 35 inbeslagnames van 100 kilo of meer.

²³ Home Office meet jaren van de zomer tot de zomer in jaar erop.

Om een beter beeld van de export van Nederland naar Groot-Brittannië te verkrijgen, zijn gegevens opgevraagd bij Britse Douane (Customs). In figuur 19 en 20 is weergegeven welke partijen cannabis in beslag zijn genomen die (vermoedelijk) afkomstig zijn uit Nederland. Het aantal is geregistreerd in grammen. De cijfers van 2011 lopen tot oktober. Een groot nadeel is dat in dit bestand geen onderscheid is gemaakt tussen hennep en hasj.

Figuur 19

Door Customs in beslag genomen cannabis in grammen met Nederland als land van herkomst onderschept in 2010					
datum	Locatie	Route(binnen gekomen via)	Vertrekpunt	Soort	Hoeveelheid in grammen
21-jan	Harwich	Harwich	Rotterdam	Cannabis	170.500
23-jan	E Docks	Dover	Calais	Cannabis	520.000
17-feb	E Docks	Dover	Calais	Cannabis	336.000
16-mrt	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	183.000
17-mrt	Coquelles	Channel Tunnel	n/a	Cannabis	120.000
25-mrt	Harwich	Harwich	Rotterdam	Cannabis	702.000
3-apr	Ipswich	Ipswich	Rotterdam	Cannabis	270.000
19-apr	Harwich	Harwich	Rotterdam	Cannabis	360.000
20-apr	Harwich	Harwich	Rotterdam	Cannabis	250.000
7-mei	Coquelles	Channel Tunnel	n/a	Cannabis	300.000
13-mei	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	800.000
29-jun	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	271.000
20-okt	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	180.000
22-okt	Felixstowe	Felixstowe	Vlaardingen	Cannabis	187.000
10-nov	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	200.000
22-nov	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	796.000
30-nov	Killingholme	Killingholme	Hook of Holland	Cannabis	400.000
30-nov	E Docks	Dover	Calais	Cannabis	350.000
3-dec	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	200.000
14-dec	Harwich	Harwich	Hook of Holland	Cannabis	129.000
subtotaal					5.929.296

Bron: Customs

Figuur 20

Door Customs in beslag genomen cannabis in grammen met Nederland als land van herkomst onderschept 2011					
datum	Locatie	Route (binnen gekomen via)	Vertrekpunt	Soort	Hoeveelheid in grammen
20-jan	Felixstowe	Felixstowe	Rotterdam	Cannabis	485.000
31-jan	Coquelles	Channel Tunnel	n/a	Cannabis	100.000
17-feb	E Docks	Dover	Calais	Cannabis	650.000
21-feb	E Docks	Dover	Calais	Cannabis	2.075.000
23-mrt	E Docks	Dover	Calais	Cannabis	2.600
29-jul	Dublin	Harwich	Rotterdam	Cannabis	100.000
12-aug	E Docks	Dover	Calais	Cannabis	16.000
11-okt	Felixstowe	Felixstowe	Vlaardingen	Cannabis	799.000
11-okt	Felixstowe	Felixstowe			2.100
subtotaal					4.229.700

Bron: Customs

In 2010 is er 5.929 kilo cannabis uit Nederland onderschept, dit is nog geen zes ton. Een jaar later wordt er nog minder in beslaggenomen; slechts 4.230 kilo. Wanneer deze cijfers vergeleken worden met de cijfers van Home Office, en we er vanuit gaan dat de verhouding tussen marihuana en hasj ongeveer gelijk is, kan geconcludeerd worden dat Nederland leverancier is van ongeveer een kwart van de jaarlijks onderschepte marihuana in Groot-Brittannië.

Hoe groot de kans is dat een transport wordt onderschept in Groot-Brittannië is onbekend. Wanneer in ogenschouw wordt genomen dat één enkel CSV al 300 tot 600 kilo per week transporteert, ontstaat de indruk dat slechts het topje van de ijsberg in beeld komt bij politie en douane.

Productie in potentiële exportlanden

Een derde indicator voor het inschatten van de rol van Nederland als exportland is de omvang van de productie van hennep in potentiële exportlanden. In principe zijn alle Europese landen potentiële exportlanden voor Nederland. De meeste signalen van export vanuit Nederland worden echter waargenomen in onze buurlanden.

Home Office benadrukt dat, ondanks de stijgende productie van hennep in Groot Brittanië, een groot deel van de cannabis nog altijd geïmporteerd wordt: *"This shows that, despite the growth in domestic production, there are still sizeable imports being attempted."* Door de politie zijn 758,943 hennepplanten van eigen bodem in beslaggenomen. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat deze planten elk 28,2 gram hennep opleveren, zouden deze inbeslagnames goed zijn voor 21,4 ton marihuana. Dit wijst er op dat de markt voor een steeds kleiner deel bevoorrad wordt met geïmporteerde marihuana; de meeste marihuana lijkt door de Britten zelf geproduceerd te worden. Dit is een stuk meer dan 25 jaar geleden, toen de Britten nog 90 procent van hun cannabis importeerden. De hennep die geteeld wordt in Groot-Brittannië is daarnaast ook een stuk sterker geworden, dankzij meer kennis van het kweekproces en betere materialen. Het THC percentage van marihuana in het Verenigd Koninkrijk lag in 2007 al op 16,2 procent (Hardwick en King, 2008), vrijwel gelijk aan de sterkte van hennep in Nederland dus. Ook in buurland België worden elk jaar meer kwekerijen ontmanteld. In 2008 werden er 666 plantages ontmanteld, 738 in 2009, 979 in 2010 en 1070 in 2011. Het aantal planten dat in beslag werd genomen verdubbelde bijna in deze periode (bron: federale politie België). Zoals al werd beschreven in de CBA 2009, zijn hier vaak Nederlandse misdaad-ondernemers bij betrokken. Zij beheren de kwekerijen, bouwen deze op of leveren materialen aan. Ook de materialen die in Groot Brittanië worden gebruikt, zijn deels uit Nederland afkomstig, zoals blijkt uit onderzoek *Parijs*. Ditzelfde geldt voor Duitsland. In de gebieden dichtbij de grens met Nederland wordt regelmatig met Nederlandse bemoeienis hennep gekweekt. Afhankelijk van de mate van betrokkenheid van Nederlandse misdaadondernemers kan worden gesproken van een uitbreiding van het kweekgebied door Nederlanders tot een toename van productie door buitenlandse misdaadondernemers in hun eigen land.

4.3 Prijzen

Om dat de prijs van hennep sterk afhankelijk is van het type plant en de kwaliteit, is het moeilijk om generieke prijswijzigingen van hennep vast te stellen. De prijs wordt niet alleen door de kwaliteit bepaald, maar ook door de situatie op de markt (overvloed of schaarste) in het land waar het wordt afgezet en de wisselkoersen. Ook voorkeuren of (een gebrek aan) kennis van de producten kan meespelen wanneer de prijs tot stand komt.

De leveranciers in onderzoek tasten de grenzen van hun afnemers af: *"Onze handel was goed, maar ze trekken hem daar niet uit elkaar, dus voortaan een*

standje lager." Oftewel: als de afnemer de handel niet al te grondig inspecteert, kan de kwaliteit misschien wel iets minder.

Naast de kwaliteit speelt ook mee of een partij wordt afgezet aan een tussenhandelaar (in de praktijk is dit soms een growshop) of een 'eindafnemer' zoals een coffeeshop.

Prijzen in Nederland

De prijsverschillen komen terug in de prijzen die worden gehanteerd door verschillende CSV's (zie figuur 21).

Figuur 21

In- en verkoopprijzen uit onderzoeken			
Prijzen	Deken	Zwartboek	Vuurbloem
Inkoopprijzen	2.200 tot 2.300	2.900 tot 3.400	3.500 en 4.500
Verkoopprijzen NL	2.700 en 2.800	4.500	5.000, 5.200 en 5.500

Het CSV in onderzoek *Deken* hanteert als inkoopprijs 2.200 tot 2.300 en verkoopt voor 2.700 tot 2.800 euro. Het CSV in *Vuurbloem* hanteert veel hogere prijzen namelijk inkoop 3.500 tot 4.500 en verkoop 5.000 tot 5.500 euro per kilo droge hennep. Ook het CSV in *Zwartboek* hanteert hogere prijzen, namelijk inkoop hennep 2.900 tot 3.400 euro per kilo en verkoop minimaal 4.300 euro. Dit grote prijsverschil is waarschijnlijk terug te voeren op het type hennep waarin zij handelen.

In figuur 22 staat een overzicht van de prijs voor een kilo droge hennep op de Nederlandse markt van 2006 tot 2010.

Figuur 22

Prijzen in euro's voor 1 kilo droge hennep uit diverse bronnen		
jaartal	Soort	Prijs in euro's
2006	groothandelsprijs	2700 tot 3400 euro
2007	groothandelsprijs	3300 gemiddelde prijs
2008	Inkoopprijs	2.518 tot 3.300
2009	Bij inkoper voor coffeeshop	3.000
2009	inkoopprijzen door growshops en andere tussenhandelaren	Rond de 2500 euro
2009	Afzetprijs in Nederland	2650 tot 3300
2010	Inkoopprijs	2.200 en 3.000 tot 4.500
2010	Prijs volgens coffeeshophouder	3.600
2010	Afzetprijs in Nederland	2.700 tot 5.500

Bron: CBA Hennep 2009, END Forum de bestudeerde rechercheonderzoeken voor CBA 2011, Drugsinbeslagnemingen en drugsrijzen 2009

De inkoopprijs van droge hennep lag in 2010 tussen de 2.200 en 4.500. De verkoopprijs van droge hennep lag in 2010 tussen de 2.800 en 5.500. De prijzen lijken, voor zover beschikbaar, op het eerste gezicht niet sterk af te wijken van de prijzen in de jaren ervoor. Informatie over prijzen wordt echter niet altijd (op dezelfde wijze) geregistreerd door de politie, wat valide en betrouwbare uitspraken over prijzen moeilijk maakt. Het vergelijken van prijzen is daarnaast lastig omdat niet altijd duidelijk is of genoemde prijzen groothandel- of detailhandelprijzen zijn. De prijzen die op het END-forum worden genoemd, vallen binnen deze marges. De hoogste prijzen in 2010 liggen hoger dan de hoogste prijzen in 2008 en de laagste prijzen iets lager. Er is dus een grotere spreiding. De prijs van natte hennep lijkt te zijn gestegen.

Tot slot wijzen enkele recente signalen ook op een stijging van de kiloprijs. Tijdens telefoongesprekken die zijn opgenomen tijdens enkele lopende rechercheonderzoeken worden hogere prijzen genoemd dan in (begin) 2011.

Figuur 23

Prijzen voor overige henneproducten in 2008 en 2010				
Soort	Eenheid	jaartal	Soort	Prijs in euro's
Hennep (natte)	1 kilo	2008	Afzetprijs in Nederland	453 tot 716
Hennep (natte)	1 kilo	2010	Afzetprijs in Nederland	500 tot 1.000
Hennepstekken	p/s	2010	onbekend	1,80 tot 5
Hennep moederplant	p/s	2010	Onbekend	50

Bron: CBA Hennep 2009, END Forum de bestudeerde rechercheonderzoeken voor CBA 2011, Drugsinbeslagnemingen en drugsrijzen 2009.

De prijs voor natte hennep lijkt iets te zijn gestegen. Over de prijs voor een stek of een moederplant is minder informatie beschikbaar. Voor stekken zijn prijzen van 1,80 tot 5 euro waargenomen. De prijs van 50 euro voor een moederplant werd éénmaal genoemd.

Prijzen in het buitenland

Eén CSV hanteert gelijke prijzen voor nationale en internationale kopers (*Vuurbloem*) maar de meeste CSV's rekenen aparte prijzen voor buitenlandse afnemers. Dit is ook logisch, omdat transport naar het land een risico is en dus geld kost.

In figuur 24 staan de prijzen uit opsporingsonderzoeken DNR en regiopolitie.

Figuur 24

Verkoopprijzen buitenland			
	Deken (UK)	Zwartboek (UK)	Vuurbloem (Dld)
Verkoopprijzen buitenland	3.600	4.300, 5.200 en 6.000 a 6.500	5.000, 5.200 en 5.500

Bron: prijzen uit opsporingsonderzoeken DNR en regiopolitie.

Zo hanteert het CSV in onderzoek *Deken* een verkoopprijs van 2.700-2.800 euro voor droge hennep maar bij verkoop aan afnemers uit Groot-Brittannië 3.600 euro voor 1 kilo droge hennep. Het CSV in onderzoek *Zwartboek* hanteert voor afnemers uit Groot-Brittannië prijzen van 4.300 tot 6.500 euro en voor coffee-shops in Nederland 4.500 euro per kilo droge hennep. De hoofdverdachte in

onderzoek *Zwartboek* levert verschillende soorten aan de Engelsen, waaronder Bubbलगुम, Cheese en LA Confidential, en is zelf verbaasd welke prijzen de Engelse betalen voor bijvoorbeeld de Bubbलगुम.

"X zegt dat die Engelsen helemaal gek zijn van die Cheese. Maar toch klopt die prijs niet, zegt X. Voor dat gruis betalen ze 4300 pond. Voor die Bubbलगुम, daar zat geen krummeltje gruis op, daar kregen we ook 42, 43 voor, dus dat klopt niet, zegt X.

Hieruit blijkt dat voor zowel hennep van een doorsnee kwaliteit als voor een betere soort en kwaliteit dezelfde prijs wordt betaald. Volgens de verdachte komt dit doordat niet elke afnemer en consument evenveel verstand van kwaliteit heeft: *"De fijnproevers zitten in London. Het vullis gaat naar Manchester en Liverpool."*

In figuur 25 zijn de prijzen van hennep per kilo weergegeven die werden betaald in het buitenland.

Figuur 25

Prijzen van een kilo droge hennep in het buitenland van 2009 tot en met 2011		
jaar	Soort	prijs
2009	Groothandelsprijs in Groot-Brittannië	3357 tot 7000
2009	Groothandelsprijs in Ierland	12.500
2009/10	Gemiddelde prijs in Zwitserland	Gemiddeld 3.950 (marges 1.780 tot 7.100)
2009/10	Gemiddelde prijs in België (van 1.000 tot 6.000)	3.750
2009/10	Exportprijs naar Duitsland	3.815
2011	Exportprijs naar Duitsland	5.000 tot 5.500
2011	Groothandelsprijs in België	4921

Bron: CBA Hennep 2009, END Forum de bestudeerde rechercheonderzoeken voor CBA 2011, drugsprizen België, respondenten

Coffeeshopprijzen

In de prijzen van hennep per gram verkocht door coffeeshops (zie figuur 26), is ook een lichte stijging te zien. Volgens het Jaarbericht van de NDM 2010 steeg de gemiddelde prijs van een gram hennep tussen 2006 en 2009 en bleef deze in 2010 op hetzelfde niveau. De gramprijs van 2011 is nog niet bekend.

Figuur 26

Gemiddelde prijs in euro's per gram cannabis in coffeeshops tussen 2002-2010									
Cannabisproduct	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nederwiet ²⁴	6,10	6,45	5,97	6,22	6,20	7,30	7,67	8,12	8,13
Geïmporteerde wiet	4,16	4,32	4,86	4,11	4,40	4,30	5,16	4,88	4,57
Geïmporteerde hasj	7,14	7,56	6,60	6,78	7,30	7,70	8,09	8,70	9,07

Bron: Laar et al, 2011

De gemiddelde prijs van een gram hennep van de meest populaire variant was in 2010 ongeveer twee euro hoger dan in 2006. In de afgelopen jaren was de prijsstijging groter voor hennep die als 'meest sterk' werd gekwalificeerd: van 7,0 euro in 2006 tot 10,5 euro in 2009 en 10,1 euro in 2010 (Laar et al, 2011). In het rapport wordt de intensivering van de bestrijding van (grootschalige) hennep teelt als mogelijke oorzaak genoemd.

4.4 Omzet

Van de totale omzet in de cannabissector is een berekening gemaakt door het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS). Volgens het CBS is drugshandel en -productie de belangrijkste illegale sector in Nederland. In de sector zou bijna 1325 miljard euro verdiend worden. Volgens de onderzoekers wordt het overgrote deel (760 miljoen euro) verdiend met de hennep teelt.

Door welke spelers op de hennepmarkt nu het meest verdiend wordt, is onbekend. De winst die misdaadondernemers maken met de teelt en of handel en transport van hennep is nauwelijks te berekenen. Zo is het niet altijd duidelijk of er gebruik wordt gemaakt van facilitators of hulpkrachten en welke vergoedingen deze krijgen.

De bestudeerde onderzoeken en literatuur geven meer inzicht in de omzet die de verdachten vanuit hun rol in de hennep teelt maken. Niet in alle onderzoeken lukt het om gegevens over de omzet te vergaren. Bij grote partijen hennep is een gezamenlijke investering van meerdere personen niet ongewoon. Uit

²⁴ Meest populaire variant. De prijzen hebben betrekking op monsters die in december/januari zijn verzameld. De jaartallen verwijzen naar het jaar waarin de maand januari valt.

onderzoek *Deken* bijvoorbeeld blijkt dat de winst werd verdeeld tussen meerdere partijen (twee tot vier). Hieruit blijkt dat er vermoedelijk wordt geïnvesteerd in een transport door meerdere leveranciers. Het risico (op onderschepping) neemt elke investeerder op zich. Tijdens het opsporingsonderzoek is niet altijd te achterhalen welk percentage eenieder inbrengt. Toch geven verschillende onderzoeken indicaties over de mogelijke omzet.

Kwekers

Over de opbrengst uit kwekerijen is de meeste informatie beschikbaar. Onderzoekers die een berekening maakten van de verdiensten uit illegale activiteiten (Kazemier et al, 2011) hebben berekend dat 1361 miljoen euro omgezet is met de productie van hennep in 2008. Opvallend is dat zij schatten dat er 1013 euro is omgezet met de export van hennep.

Makkelijker is het te berekenen wat de opbrengsten zijn uit een individuele kwekerij. Over het algemeen kan de jaarlijkse omzet van een kwekerij worden ingeschat met behulp van de volgende formule:

(aantal oogsten) x (aantal planten) x (aantal grammen/plant) x (prijs per gram) = totale omzet in euro's per gram

Toelichting:

- A) **Aantal oogsten:** standaardberekening voor de kweekperiode: een kweekcyclus duurt ongeveer 8 weken; er zijn dus maximaal vijf oogsten per jaar mogelijk.
- B) **Aantal planten:** totaal aantal aangetroffen hoeveelheid planten in een kwekerij.
- C) **Aantal grammen:** Het aantal gram dat de planten opleveren is afhankelijk van de inrichting van de kwekerij. Relevant is de hoeveelheid hennepplanten op een vierkante meter (m²). Hoe lager het aantal planten op een m², hoe hoger de opbrengst per plant. De huidige berekening van de gemiddelde plantopbrengst is gebaseerd op een studie van BOOM uit 2005 en gaat uit van het aantal planten per m². Indien dit niet bekend is wordt er uitgegaan van 15 planten per m². De gemiddelde opbrengst is 28,2 gram hennep per plant.
- D) **Prijs per gram:** de prijs van hennep is variabel en afhankelijk van het soort hennep en de afnemer. De gemiddelde prijs die het BOOM hanteert voor de ontneming is gesteld op 3.280 per kilo hennep (prijs vastgesteld in 2005)²⁵.

---

²⁵ BOOM-nieuws, nummer 59 november 2010, Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie.

Omgerekend zou dit neerkomen op 3,28 euro per gram. Let wel: BOOM hanteert dus niet de prijs per gram die in coffeeshops wordt betaald.

In de paragraaf over de omvang van de productie werd al beschreven dat uit recent onderzoek van de Universiteit van Gent blijkt dat de gemiddeld opbrengst per plant hoger ligt dan de omvang waarmee in Nederland wordt gerekend. Wanneer de ondergrens van het Belgische onderzoek zou worden aangehouden, is de opbrengst per plant 30 tot 70 procent hoger dan nu wordt aangehouden door Justitie. Dit heeft grote gevolgen voor het berekenen van het WVV, dat daarmee ook 30 tot 70 procent hoger uit zou kunnen komen. Ook de prijs per kilo lijkt sinds 2005 te zijn toegenomen. Een gebrekkige registratie en prijsverschillen leiden er echter toe dat het moeilijk is een betrouwbare generieke kiloprijs vast te stellen. De onderzoekers merken ook op dat ervaring met kweken een steeds hogere opbrengst kan opleveren: *Bij elke volgende cyclus in dit project werden telkens hogere gemiddelde opbrengsten bekomen; illegale telers met nog meer ervaring kunnen bijgevolg waarschijnlijk nog hogere opbrengsten bekomen'* (Vanhove, 2011, p.51). De onderzoekers benoemen daarnaast dat technieken en variëteiten telkens blijven evolueren. Zij adviseren dan ook een permanente proefteelt waarin recente evoluties als teeltfactoren worden opgenomen en het effect ervan op de opbrengsten wordt nagegaan.

Om de netto opbrengst van een kwekerij te berekenen, moeten uiteraard de kosten van de totale omzet worden afgetrokken. Het Bureau Ontneming Openbaar Ministerie (BOOM) bracht in 2005 een rapport uit waarin werd beschreven welke investeringen moesten worden gedaan om een hennepkwekerij op te bouwen en welke opbrengst dit genereerde. Het berekenen van de totale kosten van het wederrechtelijk verkregen voordeel van een hennepkwekerij is beschreven in de CBA 2009.

In 2010 heeft het BOOM een aantal veranderingen in deze berekening opgenomen. Zo worden de variabele kosten sinds 1 november 2010 gesplitst in de inkoopprijs voor de stekken en de overige variabele kosten (kweekmedium, water en voedingsstoffen). Als de prijs van de stekken niet bekend is, wordt hier 2,85 per stek voor gerekend. De overige variabele kosten zijn 3,33 euro per plant.²⁶ Bij het hof in Leeuwarden in december 2010 kon de verdachte echter

---

²⁶ Bureau Ontnemingwetgeving Openbaar Ministerie, Wederrechtelijk verkregen voordeel hennepkwekerij bij binnenteelt onder kunstlicht, Standaardberekening en normen, update 1 november 2010.

zelf ter zitting aangeven hoeveel stekjes hij had en wat voor inkomsten dat opleverde. Het hof acht die verklaring aannemelijk.

Bij de berekening van de elektriciteitskosten is het afgerond bedrag per oogst per lamp omhoog gegaan. In figuur 27 staan de huidige normen zoals deze geformuleerd zijn in de rapportage van BOOM, 2010.

Figuur 27

Elektriciteitskosten in euro's afgerond per oogst per lamp	
Wattage lamp	Kosten in euro's
400	100
600	140
1.000	220

Bron: Boom, 2010

Om succesvoller criminele opbrengsten te ontnemen werken de regiopolitie Kennemerland en enkele andere regio's met een computerprogramma waarin de standaardnormen van het BOOM zijn opgenomen. Bij het oprollen van een hennepkwekerij worden alle gegevens omtrent aantal lampen, watt, afzuigslangen, stekken et cetera ingevoerd. Met behulp van de inventarisatielijst en een aantal keuzeopties, bijvoorbeeld over aftrekposten of informatie over eerdere oogsten, rekent het programma ter plaatsen een indicatie uit wat deze kwekerij aan opbrengsten heeft opgeleverd. Sinds het systeem in gebruik is genomen, ongeveer 1,5 jaar gelden, is het beslag aanzienlijk omhoog gegaan. In 2008 werd er nog nagenoeg geen beslag gelegd. In 2010 is het beslag flink gestegen (BOOM, 2010).

Hulpkrachten en facilitators

Uit onderzoek *Deken* blijkt dat de loodsen waar de vrachtwagens worden geladen, worden verhuurd aan een katvanger die hiervoor 250 euro per week krijgt. In *Vuurbloem* krijgen verdachten voor het verhuren van hun woning en/of bewonen van een kwekerij ongeveer 1.250 euro per maand, plus 2.000 euro bij ontdekking. Een andere verdachte die een kweeklocatie op zijn naam heeft staan krijgt daar 40 procent van de winst voor. In onderzoek *School* ontvangt degene die de hennepkwekerij moet bijhouden een bedrag van €10.000,- per maand. Deze persoon lijkt toe te zien op meerdere locaties. Hij stelt niet zijn eigen huis ter beschikking zoals de personen in *Deken* dat deden.

De geldkoerier in *Deken* die de contante betaling in Groot-Brittannië ophaalt, krijgt hiervoor één tot drie procent van het bedrag dat hij vervoert. In het onderzoek *Zwartboek* beweert de vrachtwagenchauffeur dat hij 750 euro per rit kreeg. Het CSV in dit onderzoek maakte ook gebruik van een Pakistaanse hawallabankier vanuit Groot-Brittannië voor betalingen. Het inhuren van 'de Paki's' kost 7.000 per 100.000 euro, dat wil zeggen 7 procent van het te versturen bedrag.

Leden van het CSV In *Zwartboek* lieten hun huis nakijken (sweepen) op af luisterapparatuur van de politie. Zij betaalden een spyshop hiervoor 1.000 euro per keer en lieten dit regelmatig uitvoeren.

De knipsters in het onderzoek *Vuurbloem* krijgen tussen de 10 en 15 euro per uur. In het onderzoek *School* laat een van de verdachten zijn vriendinnen en dochters knippen. Zij krijgen daar volgens sommige medeverdachten veel te veel voor.

Hij (...) verdient minimaal 25, 30 rooitjes per maand. Als hij dat zakgeld geeft, die meiden zijn zo verwend dat is gewoon niet normaal. Die verwachten dat gewoon iedere maand, die hebben een uitgavenpatroon... Het enige wat zij doen is gewoon drie keer per week winkelen. Dan vliegen ze naar Parijs of Milaan. Zijn dochter is net zo. Die worden ook verwend. Ze hoeven van hem niet te werken Het enige wat ze af en toe doen is een keertje knippen. En daar krijgen ze een salaris voor. Een keertje knippen en als je hoort wat ze verdienen, dat is niet normaal.

Groothandel

In onderzoek *Zwartboek* van de regio Zaanstreek Waterland heeft het opsporingsteam informatie verzameld over de financiële handelingen en positie van de verdachte. Eerder werd al aangegeven dat de hoofdverdachte uit het onderzoek *Zwartboek* samen met 2 andere personen in een exportpartij investeerde en werkte met een cyclus van 3 zendingen naar Groot-Brittannië. Het werken met een cyclus van 3 zendingen betekent voor het CSV dat zij om te kunnen blijven 'draaien' minimaal 1 miljoen euro moeten kunnen investeren. De hoofdverdachte legt het principe van een cyclus van 3 op de volgende manier uit:

Hoofdverdachte: 'als je voor 10 mee zou doen, dan stuur je er 10 weg op dinsdag, weer 10 op donderdag en dan weer 10 op dinsdag, pas bij de derde partij krijg je je geld terug. Ik moet er dan dus voor 100 zeg maar 300 financieren'.

Het systeem, zoals de hoofdverdachte dit noemt legt hij vervolgens verder uit.

Hoofdverdachte: (.....) Een half miljoen hebben we uitstaan

Medeverdachte: ja denk? 5 ton? God klere

Hoofdverdachte: en poen van hunnie hebben we dan, dat komt er nog bij, als je 100 kilo stuurt, moet je 100 kilo klaar hebben leggen voor 100 kilo geld hebben om te kopen, dus je moet voor 300 kilo geld hebben. Dan hebben wij er ook nog 's tig geld in zitten. We spelen met een pot van 1,5 miljoen zeg maar.

Medeverdachte: als iemand bij jou een kilo komt brengen, die tik jij af, dat schiet je allemaal voor natuurlijk. Die Engelsman die neemt het weer van jou af?

Hoofdverdachte: we hebben meerdere en soms ook twee groepen werken we mee en eentje daar doen we af en toe wat an.

Het exportsysteem ziet er volgens het zaaksdossiers dan als volgt uit

Op dag 1 werd een 'eerste' hoeveelheid hennep naar Groot-Brittannië getransporteerd, op dag 2 gebeurde dat met een 'tweede' hoeveelheid en hetzelfde gebeurde dan weer met een 'derde' hoeveelheid op dag 3, Op dag 3 werd dan tevens de opbrengst van de op dag 1 geëxporteerde 'eerste' hoeveelheid ontvangen. Vervolgens diende deze cyclus (het door de hoofdverdachte genoemde 'systeem') zich steeds te herhalen.

Verdere gegevens uit het onderzoek *Zwartboek* laten zien dat een partij van 200.000 tot 225.000 euro ongeveer 50.000 euro winst moet opleveren. De winst staat dus gelijk aan een kwart van de omzet. Van een geleverde partij aan een afnemer in Groot-Brittannië is berekend dat over de partij van 425 kilo 191.250 euro winst is gemaakt (450 euro per kilo). Aangezien de hennep in Groot-Brittannië werd afgezet voor 4200 tot 6500 euro per kilo, is de winst in dit geval ongeveer zeven tot elf procent van de omzet. De winstmarges verschillen vermoedelijk per soort hennep die verkocht wordt. Van een geleverde partij van 90 kilo in Amsterdam is bekend dat het CSV 27.000 euro winst heeft gemaakt. Dit komt neer op 300 euro per kilo. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat de kiloprijs lag op ongeveer 3000 euro, is de winstmarge ook hier 10 procent.

Uit onderzoek *Deken* blijkt dat er 1.000 kilo per week werd geëxporteerd naar Groot-Brittannië . Het onderzoek laat zien dat de verdachten standaard 3.000 pond per kilo hanteerde voor de Engelse afnemers, ongeacht de koers. Gemiddeld bedroeg de prijs per kilo 3.600 tot 4.000 euro. Dat zou betekenen dat er per week maximaal 4 miljoen euro werd omgezet. In het onderzoek is conservatoir beslag gelegd op 80 tot 90 rekeningen, er zijn 60 panden in beslag

genomen, evenals hele dure horloges (13 stuks met een gezamenlijke waarde van half ongeveer 1 miljoen) en dure auto's (Rolls Royce et cetera).

De daadwerkelijke investering van CSV's die niet direct te achterhalen zijn uit tapgesprekken, observaties en of andere middelen kan tijdens de behandeling voor de rechtbank door de verdachte hoger worden opgegeven om de ontneming te minderen. Immers, gemaakte investeringskosten worden door de rechtbank in mindering gebracht op de ontneming. De verdachte moet echter wel aannemelijk kunnen maken dat er sprake was van afschrijvingskosten.

Een groothandelaar in het televisieprogramma Nova verklaarde in 2009 dat de kiloprijs van hennep ongeveer 3.500 euro per kilo bedraagt. De winstmarge stelde hij op 80 procent (20 procent investering in apparatuur en stekjes).

Voorfinanciering

Verschillende personen bij wie in de afgelopen jaren thuis kleinere kwekerijen zijn aangetroffen geven aan dat zij de eerste oogst afdragen als betaling voor de benodigde kweekmaterialen (zie ook CBA 2009). De behaalde omzet is afhankelijk van het aantal geslaagde oogsten vóór het de kwekerij ontdekt wordt. In het onderzoek *Spiegelei* komt een vrouwelijke verdachte voor die aangeeft vijf geslaagde oogsten te hebben gehad. Een andere verdachte met thuis een kwekerij is minder succesvol, medewerkers van de growshop geven aan dat de oogst van een te slechte kwaliteit is om in te kopen. Een van de kwekers geeft aan dat hij drie euro per kilo zou krijgen.

Uit een ontnemingzaak van maart 2011 blijkt dat rechters rekening houden met de voorfinanciering door growshops/of anderen. 'De verdachte is in eerste aanleg door de rechtbank Groningen veroordeeld tot een ontneming van ruim 15.000 euro. Dit betreft het voordeel uit één geslaagde oogst. Hij voert in hoger beroep aan dat hij wel een geslaagde oogst heeft gehad maar dat hij nooit enig voordeel heeft verkregen. Hij is in 2008 met een persoon in contact gekomen, waarvan hij de naam niet wil zeggen. Wel verklaart hij dat hij met deze onbekende persoon een afspraak had gemaakt om pas na de tweede oogst de opbrengst te verdelen. Het Hof overweegt dat gelet op de inhoud van de bewijsmiddelen niet aannemelijk is geworden dat veroordeelde daadwerkelijk voordeel heeft genoten. Hierbij speelt mede een rol dat de vriendin van veroordeelde door het Hof is gehoord en zij daar heeft verklaard dat hun beider uitgavenpatroon na de periode van de hennep teelt niet is gewijzigd en dat er evenmin schulden zijn afgelost. Gevolg is afwijzing van de ontneming (Buijs en Duijts, 2011).

5

Criminele organisatie

In dit hoofdstuk staat de volgende vraag centraal: hoe heeft de aard van de georganiseerde hennepcultuur zich ontwikkeld voor wat betreft de kenmerken van personen en criminele samenwerkingsverbanden die hier bij betrokken zijn? De kenmerken van verdachten, criminele samenwerkingsverbanden en rechtspersonen komen aan bod. Ook wordt beschreven welke rollen worden vervuld binnen het hennepnetwerk. Vervolgens komen enkele specifieke onderwerpen naar voren die een belangrijk deel uitmaken van de dagelijkse praktijk van criminele organisaties; afscherming, geweld en corruptie. Tot slot wordt benoemd welke faalfactoren kunnen worden benoemd waardoor criminele organisaties onder de aandacht van politie en justitie kunnen komen.

5.1 Achtergrondkenmerken van verdachten

In de CBA van 2009 is het volgende geschreven over de achtergrondkenmerken van verdachten in de georganiseerde hennepcultuur:

De meeste verdachten in de georganiseerde hennepcultuur zijn Nederlandse mannen van middelbare leeftijd. Opvallend is dat er weinig verdachten met een niet-Nederlandse nationaliteit bij de hennepcultuur betrokken lijken te zijn. Het lijkt een Nederlandse aangelegenheid. Een groot deel van de verdachten is afkomstig uit een woonwagenkamp. In de regionale onderzoeken komen enkele familienamen voor die bij de DNR reeds bekend staan als families met een geschiedenis in de georganiseerde misdaad. Ondanks dat de georganiseerde hennepcultuur tot op heden geen aandachtsgebied was van de DNR, zullen de misdaadondernemers niet altijd onbekenden zijn.

Opvallend is dat in diverse EU-lidstaten Zuid-Oost-Aziatische CSV een sterke positie hebben op de hennepmarkt. Met name Vietnamese immigranten zijn actief op de Europese hennepmarkt. In Nederland is weinig zicht op dit fenomeen. De eerste indruk is dat er in Nederland nauwelijks Vietnamezen voorkomen in de georganiseerde hennepcultuur. Dit zou kunnen komen doordat de Nederlandse markt goed georganiseerd is en geen ruimte laat voor nieuwe spelers op de markt. Het kan echter ook zijn dat Zuid-Oost-Aziatische misdaadondernemers tot op heden buiten beeld van de politie zijn gebleven.

Waar uit de vorige CBA nog bleek dat de hennep CSV's voornamelijk bestonden uit Nederlanders, wordt dat beeld in deze CBA genuanceerd. Het merendeel van de CSV's bestaat nog steeds voornamelijk of geheel uit Nederlanders, maar er komen ook verdachten voor met een andere nationaliteit.

Turken

In de vorige CBA kwam slechts één CSV voor waarvan de kernleden de Turkse nationaliteit hadden; in deze CBA waren vier van de twintig CSV's geheel Turks. Dat wil zeggen; de verdachten hebben de Turkse nationaliteit of hadden deze voor zij de Nederlandse nationaliteit kregen. Daarnaast duiken in de onderzoeken regelmatig Turkse verdachten op als facilitator (*Deken*) of als afnemer (*Mexicaan*). De verdachten van onderzoek *Vuurbloem* leken zelfs uitsluitend handel te drijven met Turkse afnemers en aanbieders. Tijdens het onderzoek kwamen tien tot vijftien Turkse handelscontacten naar voren in Nederland maar ook in Duitsland. Opvallend is dat ook in een rapport van het Duitse Ministerie van Gezondheid wordt opgemerkt dat naast Duitse verdachten ook met name Turkse verdachten in verband worden gebracht met de handel in marihuana (*Die Drogenbeauftragte der Bundesregierung Bundesministerium für Gesundheit*, 2011, p.19). Mogelijk biedt de Turkse diaspora Turks-Nederlandse CSV's in Nederland een toegankelijke afzetmarkt in andere landen bieden. Turken hebben geen geografisch of historisch verklaarbare relatie met de cannabisteelt, zoals bijvoorbeeld wel het geval is bij Marokkaanse hasjhandelaren. Een moeilijkheid bij de vervolging van Turkse verdachten is dat zij de opbrengsten die ze verdienen met de hennepsteelt doorgaans investeren in Turkije. Moeilijkheden binnen de politieke / justitiële samenwerking met de Turkse autoriteiten maken het lastig om witwassen aan te tonen en geld te ontnemen.

Andere nationaliteiten komen niet voor in de bestudeerde onderzoeken. Dat wil niet per definitie zeggen dat verdachten met een andere nationaliteit niet handelen in hennep. Het is mogelijk dat er in Nederland CSV's actief zijn met een andere nationaliteit dan de Nederlandse, maar dat deze minder goed zichtbaar zijn dan Nederlandse netwerken. Sommige gemeenschappen zijn bijzonder gesloten, waaronder de Chinese en Vietnamese gemeenschap. Het doordringen in deze netwerken is lastig voor opsporingsdiensten. Verdachten zwijgen vaak en het werken onder dekmantel of observeren is lastig gezien het gesloten karakter.

Motorbendes

Daarnaast is het onduidelijk in hoeverre motorbendes betrokken zijn bij de georganiseerde hennepcultuur. In een kwart van de onderzoeken kwamen verdachten naar voren die lid waren van een motorbende. In vier gevallen ging het om lidmaatschap van de Hells Angels, in één geval om Satudarah. De activiteiten van de leden liepen sterk uiteen van betrokkenheid bij een growshop (*Goudvis*) tot organisatie van de export en het bezit van kwekerijen of andere gerelateerde delicten (*Mexicaan, Astra, Zwartboek*). Daarnaast zijn er incidenten geobserveerd waarbij rippers een kwekerij van een lid van een motorbende probeerden leeg te halen. Dit liep uit op grof geweld. Voor elke zaak geldt dat het onduidelijk is of de activiteiten uit naam van het betreffende individu werden gepleegd, of uit naam van de club.

Chinezen

Ook worden er soms Chinese verdachten in verband gebracht met kwekerijen. In 2011 zijn door het FIET hennep twee preweegdocumenten geschreven op Chinese verdachten die actief waren in de hennepcultuur in de regio's Limburg, Gelderland Midden en Zuid-Holland Zuid. Uit onderzoek dat is gedaan ten behoeve van de preweegdocumenten bleek dat de verdachten zich bezighielden met de productie, verwerking en het transport van hennep. Deze betrokkenheid bleek uit meerdere processenverbaal die eerder waren opgemaakt naar aanleiding van het aantreffen van kwekerijen waarbij de betrokkenen aanwezig waren. Beide groeperingen werkten regio-overschrijdend, waarvan één op landelijk niveau. Omdat de preweegdocumenten niet zijn uitgemond in een strafrechtelijk onderzoek, is de relatie met georganiseerde hennepcultuur niet bewezen. Ook in de media verschijnen zo nu en dan berichten over Chinese verdachten met kwekerijen:

Op 16 december houdt de politie in Arcen, regio Limburg Noord, een 49 jarige Chinese man aan die een kwekerij had boven een Chinees restaurant waarin 1750 hennepplanten stonden (www.L1.nl).

Op 8 december 2010 houdt de regiopolitie Haaglanden vier Chinese mannen aan in Den Haag. In een herenhuis bleek op elk van de drie verdiepingen hennep te worden gekweekt. Naast zo'n 900 jonge plantjes werden ongeveer 1100 lege potten aangetroffen (region15.nl).

Op 15 mei 2011 hield de regiopolitie Brabant Noord twee illegaal in Nederland verblijvende Chinezen aan. Zij hadden in een leegstaand pand in Boxtel, waarin

eerder een Chinees restaurant gevestigd was, 440 planten, 1100 stekken en 450 lege potten staan, waar van de planten net geoogst (Brabants Dagblad, 16 mei 2011).

Op 25 januari 2012 heeft de regiopolitie Gelderland-Zuid een kwekerij aangetroffen op de Hoeve in Druten waar 485 hennepplanten en 290 stekjes werden aangetroffen. De politie hield een 34-jarige verdachte aan van Chinese afkomst die illegaal in Nederland verbleef (de Gelderlander, 26 januari 2012).

Duidelijk is dus dat er Chinezen betrokken zijn bij de hennepsteelt, maar in hoeverre bovenstaande personen een uitzondering zijn of dat Chinezen in Nederland een aanzienlijk aandeel hebben in deze handel is niet duidelijk.

Vietnamezen

Over de aanwezigheid van Vietnamese criminelen in de hennepsteelt in Nederland wordt nog altijd flink gespeculeerd. De Volkskrant kopt op 24 oktober 2011 met het volgende bericht:

“De politie heeft sterke aanwijzingen dat criminele bendes uit Vietnam de hennepsteelt in Nederland infiltreren. Dat kan leiden tot een toename van geweld in het criminele milieu,” zei de korpschef van Midden en West Brabant maandag in een gesprek met de NOS.

De aanwijzingen waaraan de korpschef refereert, zijn in deze CBA niet naar voren gekomen. Ook de gevolgtrekking dat dit zou kunnen leiden tot een toename van geweld in het criminele milieu wordt niet bevestigd in de literatuur. Hieronder volgt eerst een korte probleemschets van de betrokkenheid van Vietnamezen in de georganiseerde hennepsteelt in Europa. Vervolgens wordt ingezoomd op de Nederlandse situatie.

In de meeste (Europese) landen is een groot deel van de georganiseerde hennepsteelt in handen van Vietnamese CSV's. De inmenging van Vietnamezen in de hennepsteelt is echter ontstaan in Canada, waar veel meer Vietnamezen wonen. Met name Groot-Brittannië lijkt sinds 2005 een groot probleem met hennepgerelateerde Vietnamese verdachten te hebben. Twee derde van de kwekerijen in Groot-Brittannië wordt beheerd door Vietnamezen. De inmenging van Vietnamezen in de hennepsteelt heeft zijn oorsprong in de migratie van Vietnamezen vanuit Canada, waar deze gemeenschap zich al langere tijd bezig hield met de hennepproductie. Volgens Silvertone en Savage (2010), die onderzoek deden naar de betrokkenheid van Vietnamezen in de hennepsteelt in Groot-Brittannië zijn Vietnamezen in Groot-Brittannië voornamelijk actief in de

grootschalige teelt van hennep, maar beheersen ze geen andere onderdelen van het logistieke proces. Relaties met criminelen met een andere etniciteit worden alleen aangegaan voor de afzet van hun product; er lijkt geen sprake te zijn van 'gemengde' netwerken. Voor de personen binnen het netwerk die relaties leggen met afnemers, is het belangrijk om Engels te spreken. Deze rol wordt binnen de groothandel vaak vervuld door Vietnamese vrouwen. Wanneer nodig worden 'brokers' ingeschakeld. Vaak zijn dit personen die in vluchtelingenkampen in Hong Kong hadden gezeten en hierdoor contacten hebben met (criminele) personen uit andere etnische groepen. De rol van de kweker wordt vaak vervuld door illegale Vietnamezen, soms minderjarigen, die dit werk verrichten om hun schuld af te betalen aan een smokkelaar. Zowel de kwekers als de facilitators bieden hun diensten aan door heel Groot-Brittannië en zijn constant in beweging om uit handen van de politie te blijven (Silverstone & Savage, 2010).

Maar ook de andere buurlanden Duitsland en België hebben te maken met Vietnamese verdachten. De activiteit van Vietnamezen in de hennepeteelt hangt, uiteraard, samen met de aanwezigheid van een Vietnamese gemeenschap in het betreffende land. Naast Groot-Brittannië hebben ook Duitsland, Tsjechië, Slowakije, en Polen een aanzienlijke Vietnamese gemeenschap. In de CBA 2009 stond dat ook deze landen melden dat er veel Vietnamezen betrokken zijn bij de hennepeteelt.

Onderzoeksbureau Beke deed in opdracht van het voormalige Programma Aanpak Georganiseerde Hennepeteelt onderzoek naar de rol van Vietnamezen in de hennepeteelt in Nederland. Uit het onderzoek blijkt dat in Nederland ongeveer 20.000 Vietnamezen wonen, waarvan de meesten in Noord Holland en Noord Brabant gevestigd zijn. De omvang van de Vietnamese gemeenschap is vergelijkbaar met die in Engeland en Duitsland, waar zij een zeer prominente rol spelen in de hennepeteelt. In politiestystemen zijn 182 verdachten van hennepeteelt geregistreerd gedurende een periode van bijna drie jaar. Welk deel zij uitmaken van het totale aantal verdachten van hennepeteelt is niet bekend. Afgezet tegen de ongeveer 15.000 kwekerijen die in diezelfde tijd zijn ontdekt, is dit aandeel echter klein te noemen. Volgens enkele betrokkenen uit de opsporing blijven de Vietnamezen grotendeels buiten beeld omdat zij inmiddels zijn doorgegroeid naar coördinerende of faciliterende functies. Met name eerste generatie Vietnamezen lijken actief te zijn in de drugshandel en -productie. De meeste verdachten hebben een legale verblijfsstatus. Vietnamezen worden niet alleen ingezet tijdens het productieproces, maar vormen ook zelfstandige criminele organisaties. De manier waarop het logistieke proces wordt georganiseerd en de leden van de groep worden aangestuurd, verschilt nauwelijks van andere net-

werken. De auteurs trekken enkele opvallende conclusies. Vrouwen spelen een belangrijke rol in de criminele netwerken. Daarnaast zou een groeiend aantal nagelstudio's in Europa in verband worden gebracht met het witwassen van criminele opbrengsten van Vietnamese groeperingen. Verder is duidelijk dat ook Vietnamese groepen exporteren naar onder andere Engeland, Italië en Zweden. Daarnaast spelen zij een bemiddelende rol in de export van kweekartikelen ten behoeve van Vietnamese organisaties die in het buitenland actief zijn in de hennepcultuur. Deze buitenlandse groepen zijn belangrijke afnemers voor Nederlandse growshops. De criminele organisaties bestaan vrijwel alleen uit Vietnamezen, maar voor de afzet en distributie van hennep en kweekartikelen wordt wel samengewerkt met organisaties met een andere afkomst (Schoenmakers et al, 2012).

De tweede aanname is dat de komst van Vietnamese criminelen zal leiden tot meer geweld. Ondanks dat enkele geweldsincidenten in Groot-Brittannië, waaronder liquidaties, gerelateerd kunnen worden aan de Vietnamese gemeenschap, concluderen Silvertone en Savage (2010) dat geweld uitzonderlijk is binnen de gemeenschap. Het is waarschijnlijker dat op een incident in een crimineel circuit zal leiden tot gezichtsverlies en een aantasting van de reputatie. Vertrouwen en informele contacten zijn nuttiger binnen de Vietnamese gemeenschap dan geweld, aldus de onderzoekers. Ook uit het onderzoek van Schoenmakers et al (2012) blijkt dat er weinig geweld wordt gezien in relatie tot de hennepcultuur. Het is dan ook niet aannemelijk dat de inmenging van Vietnamese criminelen zal leiden tot een toename van het geweld in het hennepcircuit.

5.2 De criminele samenwerkingsverbanden

In de CBA 2009 wordt het volgende geschreven over CSV die handelen in hennep:

Vaak staan de organisatoren min of meer op gelijke voet met elkaar, maar de 'onderlaag' die bestaat uit hulpkrachten en dienstverleners, wordt met harde hand aangestuurd. Opvallend is dat de financieel facilitators vrijwel altijd op gelijke voet staan met de organisatoren. Voor de meerderheid van de organisaties geldt dat de leden elkaar al 5 tot 20 jaar kennen en vaak ook al jarenlang met elkaar samenwerken. In sommige gevallen zijn de organisaties in deze samenstelling al jarenlang bezig met de hennepcultuur, in andere gevallen hebben ze hiervoor allerhande andere criminele activiteiten verricht. Bindingsmechanismen zijn familierelaties, de gemeenschap of subgroep, winst en geweld.

Dit beeld is sinds het verschijnen van de vorige CBA niet veranderd. Wederom worden er veel familierelaties waargenomen, waarbij de familiestructuur zichtbaar wordt in de hiërarchie binnen het CSV. Daarnaast ontstaat het beeld dat de jongere generatie, wiens vaders vaak al jaren actief zijn in de georganiseerde misdaad, slimmer en vindingrijker is dan de oude garde. Ze pakken zo veel mogelijk aan om snel rijk te worden. Er komen zowel vrij 'platte' CSV's voor, die er een democratische bedrijfsvoering op na lijken te houden als CSV's met een zeer hiërarchische structuur. De 'familiebedrijven' komen zowel voor binnen CSV's die bestaan uit autochtone Nederlanders als bij CSV's die bestaan uit Turken.

De organisatie in onderzoek *Parijs*, die zich bezig houdt met het runnen van een growshopgroothandel, functioneert min of meer als normale onderneming. Er wordt geen geweld gebruikt, er is een nette boekhouding en er worden zelfs stagiairs aangenomen.

Het CSV van onderzoek *Deken* kent een veel meer hiërarchische structuur. De hoofdverdachte had een sturende rol en nam nagenoeg alle belangrijke beslissingen. De algemene regel was: geld hebben is meedoen. Er zijn duidelijk lagen aan te wijzen in het CSV. Leden die lager in rang zijn worden door een combinatie van lichte dwang en chantage aangespoord klussen uit te voeren. Tegen het 'hulpje' van de hoofdverdachte wordt gezegd: "Je gaat wél, anders krijg je jouw auto niet" en "Wij betalen goed, dus je moet maar alles doen." Bij ingrijpen van de politie worden leden die hiervoor verantwoordelijk worden gehouden teruggezet in functie of er helemaal uit gezet.

In onderzoek *Pruim* wordt de rechterhand van de zeer gewelddadige hoofdverdachte door de teamleider van het onderzoek afgeschilderd als het 'hondje' van de hoofdverdachte. Hij doet letterlijk alles wat zijn 'baas' hem opdraagt.

Er blijkt dus veel diversiteit in aansturing van de organisaties te zijn. De bestaansduur van de CSV's varieert. Het begrip gelegenheidscoalitie, dat in andere criminele activiteiten wordt geobserveerd, lijkt niet op te gaan voor de kernleden van de CSV's. De kernleden lijken allemaal al jaren in min of meer dezelfde formatie te functioneren. Of dit ook op gaat voor hulpkrachten en facilitators is onduidelijk. Veel hulpkrachten kennen de kernleden al jaren en hebben vaak een (indirecte) familieband. Gelegenheidsrelaties worden wel gelegd met afnemers en leveranciers. Handelsrelaties zijn heel divers; ze worden ad hoc aangegaan en verbroken afhankelijk van de gelegenheid. Omdat er zo veel vraag is naar hennep, zijn ondernemers op elkaar aangewezen om aan

deze vraag te voldoen. Hierdoor ontstaan telkens nieuwe (tijdelijk) samenwerkingsverbanden.

5.3 Rechtspersonen

In de CBA 2009 is onderzocht welke rechtspersonen naar voren komen in onderzoeken naar de georganiseerde hennepcultuur. Een samenvatting van de tekst wordt hieronder weergegeven.

Een aantal rechtspersonen wordt vaak betrokken bij de georganiseerde misdaad. Sommige rechtspersonen zijn specifiek gericht op de hennepbranche, zoals coffeeshops, growshops en de zadenhandel. Zij worden aangeduid als specialisten. Van deze specialisten lijken growshops de meest dominante positie in de georganiseerde hennepcultuur in te nemen. In de growshop komen vraag en aanbod bijeen. Er wordt professioneel advies gegeven en er worden kweekbenodigdheden verkocht. Voor sommige CSV lijkt de verkoop van kweekmaterialen echter een ondergeschikte rol te zijn. De shops vormen een legale façade voor een illegale onderneming. In deze growshops vindt vaak ook de handel in stekken en/of het eindproduct plaats. Growshops spelen voorts een belangrijke rol in de tussenhandel. Vanuit de growshop worden kleinere partijen opgekocht, gebundeld en doorverkocht. Gesprekken over prijzen en hoeveelheden met afnemers worden vaak gevoerd in de growshops zelf. Ook dienen ze soms als stash voor de hennep. Ook andere bedrijven worden gebruikt in de hennepcultuur; soms met medeweten van (werknemers van) het bedrijf, soms onbewust. Dit betreft met name bedrijven in de transportsector, vastgoedsector en energiebedrijven. Daarnaast worden dekmantelbedrijven gebruikt binnen de hennepcultuur. Dit zijn rechtspersonen die zijn opgericht om de hennepcultuur te faciliteren of te verhullen.

Het beeld dat is geschetst in de CBA 2009 blijft overeind. In de productiefase spelen makelaars, verhuurders van woon- en bedrijfsruimten en elektriciens een belangrijke rol. In de transportfase spelen ook transporteurs, chauffeurs, expediteurs en exporteurs een rol.

Growshops

Growshops vormen nog steeds, ook voor misdaadondernemers, een belangrijke schakel in het gehele proces van de georganiseerde hennepcultuur. Uit de bestudeerde onderzoeken blijkt dat growshops bijzonder professionele bedrijven

kunnen vormen. Ze bieden de consument kant en klare inrichtingen van kwekerijen. Onder de growshops zijn ook veel internetshops. De website van 'Eugrowshop' biedt complete sets aan per vierkante meter:

"Zonder zorgen een complete kweekruimte kopen. Alles in 1 totale prijs! Zo kunt u direct aan de slag en hoeft u zich niet af te vragen of u alles heeft. EU Growshop heeft speciaal voor u de complete kweekruimte voor 1 m² al samengesteld." www.eugrowshop.eu

Er zijn ook growshops op groothandelniveau. Onderzoek *Parijs* was gericht op de betrokkenen bij een groothandel in kweekmaterialen. De groothandel leverde niet alleen materialen in Nederland, maar ook in diverse Europese landen. Het bedrijf had in korte tijd een omzet van 15 miljoen euro behaald. De handelingen van het CSV zitten op de grens tussen onderwereld en bovenwereld; ze runt een groot bedrijf, heeft 32 mensen en enkele stagiairs in dienst en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel. Zij levert producten die in Nederland over het algemeen geaccepteerd worden en betaalt haar personeel salaris. Ondertussen levert het bedrijf materialen rechtstreeks af op kweeklocaties, financiert Vietnamese criminele groepen in verschillende Europese landen, verkoopt stekken en neemt vermoedelijk ook hennep af van kwekers. De groothandel fungeerde dus tegelijk als legaal bedrijf waarmee kapitaal werd verdiend (dat ook gebruikt kon worden voor de illegale handel) en als dekmantel voor handelingen die in strijd zijn met de Opiumwet.

Zadenhandel

Een andere branche die de hennepsteelt faciliteert is de zadenhandel. De zadenhandel is niet gereguleerd in internationale drugsconventies en ook niet strafbaar gesteld in het Nederlandse strafrecht. Ondanks dat de handel in zaden dus niet strafbaar is in Nederland en de handel in stekken wel, wordt in Nederland door vrijwel niemand professioneel gekweekt uit zaden. Dit betekent niet dat de Nederlandse zadenhandel de teelt in andere landen niet faciliteert. In de vorige CBA werd de zadenhandel genoemd als mogelijke lucratieve handel in Nederland, ondanks het gebrek aan toepassingen in eigen land. Internet heeft een wereldwijde handel in hennepzaden een boost gegeven. De International Narcotics Control Board (INCB, 2009) klaagt dan ook over de legale status van de zadenhandel in diverse lidstaten waaronder Nederland. Zeiler (2012) onderzocht de internationale online zadenhandel. Ze beschrijft de markt als *'a legally and openly operating market that is obviously related to the illegal cannabis market.'* Zij onderzocht 122 webshops, waarvan 42 aan Nederland gerelateerd waren. De zaadproductiebedrijven waren volgend de auteur ook

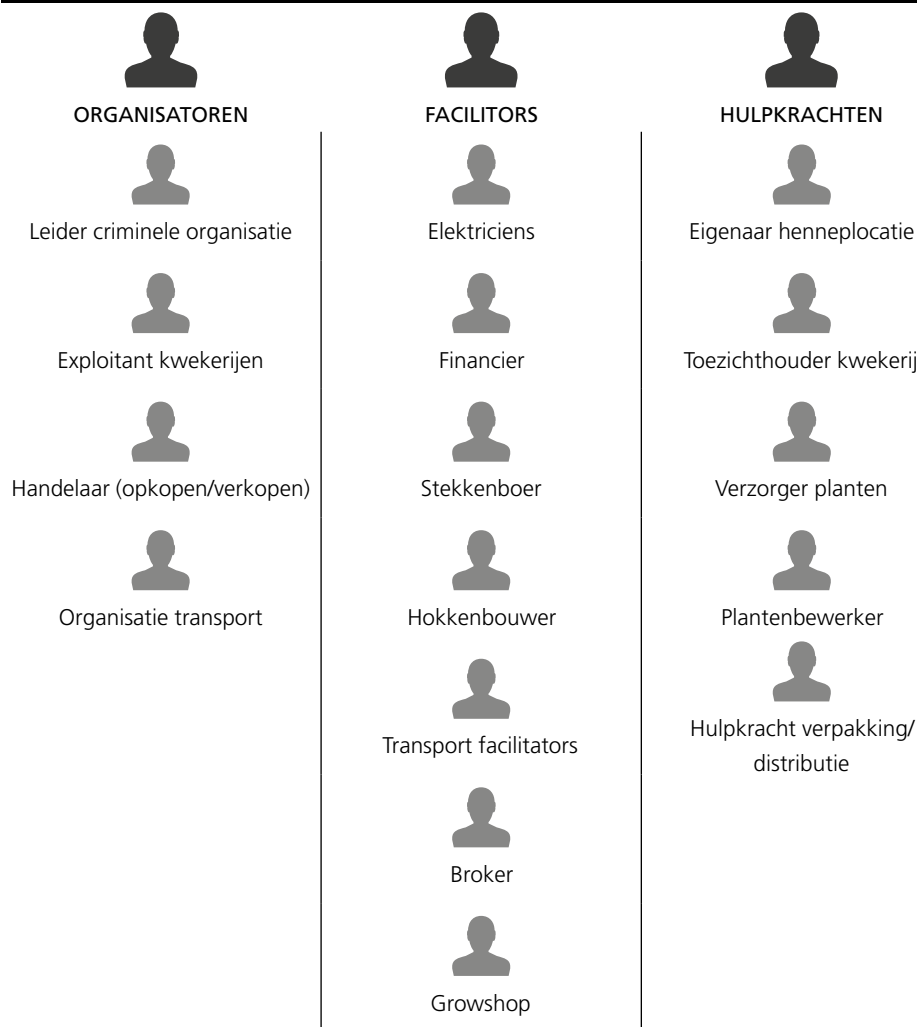
gevestigd in Nederland. Sommige bedrijven waren al sinds halverwege de jaren '90. Een bijna even groot aandeel werd gevormd door Spaanse ondernemers (n=39). In Spanje is de zadenhandel pas eind jaren '90 opgekomen. Volgens de zadenhandelaren die voor het onderzoek zijn geïnterviewd, is ze zadenhandel een 'mobiele business'. Veel Nederlandse handelaren zouden vanwege de strengere regelgeving omtrent de productie van zaden en vanwege het klimaat naar Spanje zijn verhuisd. Dit kan een oorzaak zijn van het grote aantal Spaanse bedrijven. Een opmerkelijk resultaat van het onderzoek is dat er geen correlatie is tussen de prijs van de zaden en het THC percentage en de opbrengst. Het kweken van hennep heeft zoveel voordelen ten opzichte van zaden, dat het onwaarschijnlijk lijkt dat de wereldwijde handel in zaden de georganiseerde handel in cannabis zal stimuleren. Kweken met stekken is sneller, de planten hebben gegarandeerd dezelfde eigenschappen als de moederplant, hebben hetzelfde groeitempo waardoor ze tegelijk geoogst kunnen worden en zijn gegarandeerd vrouwelijk. Daarnaast is het kweken met stekken relatief goedkoper wanneer de schaal waarop gekweekt wordt toeneemt. Dit betekent dat kweken met zaden voor georganiseerde hennepkwekers niet aantrekkelijk is.

5.4 Rollen binnen de georganiseerde hennepcultuur

De verschillende rollen die zijn waargenomen binnen CSV's die actief zijn in de hennepcultuur zijn reeds beschreven in de CBA 2009. In figuur 27 zijn alle mogelijke rollen afgebeeld in drie categorieën: organisatoren, facilitators en hulpkrachten. Het onderscheid is theoretisch. In de praktijk kan één persoon meerdere rollen bekleden. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de misdaad-ondernemer zelf de kwekerijen voorfinanciert of de stekken levert. Soms stelt een eigenaar zijn ruimte tegen vergoeding beschikbaar en houdt iemand van het CSV het dagelijks toezicht op de locatie. Ook is mogelijk dat de eigenaar of huurder van de woning (of andere locatie) zelf toezicht houdt. Alle combinaties zijn mogelijk.

Figuur 28

Mogelijke rollen in de hennepcultuur

Het overzicht is niet limitatief, maar de rollen die het meest kenmerkend zijn voor een hennep-CSV zijn meegenomen. Sommige rollen zijn universeel voor CSV's die zich bezighouden met allerlei vormen van georganiseerde misdaad, zoals de leider van de organisatie of de financieel adviseur. De categorieën en enkele specifieke rollen worden hieronder toegelicht. Voor meer informatie over specifieke rollen kan het CBA 2009 geraadpleegd worden.

Organisatoren

Organisatoren houden overzicht en controle over de activiteiten in de verschillende fasen van het logistieke proces. In één CSV zijn vaak meerdere organisatoren actief die verschillende takken van de hennepeteelt aansturen. Soms staan de organisatoren op gelijke voet, maar soms is er sprake van hiërarchische verhoudingen. Vaak komt deze verhouding voort uit familierelaties of uit de financiële positie van de betrokkenen. Wanneer dit het geval is, is meestal één organisator eindverantwoordelijk voor één of enkele onderdelen (kweek, handel, transport en soms geweld).

Facilitators

Facilitators zijn personen die gespecialiseerd zijn in een schakel in het logistieke proces van de georganiseerde hennepeteelt. Zij beschikken over specialistische kennis of middelen die nodig zijn om een schakel in het logistieke proces succesvol uit te voeren. Specialistische kennis is bijvoorbeeld nodig bij het opbouwen van de kwekerij of het omleggen van de stroom. Elektriciens kunnen zich laten inhuren door meerdere CSV's, maar kunnen ook verbonden zijn aan één CSV. Transportfacilitators nemen in de hennepeteelt een belangrijke rol in, al dan niet bewust. Het gaat onder andere om autoverhuurbedrijven, transporteurs, exporteurs en chauffeurs. Ook spelen diverse adviseurs en financieel facilitators een rol in met name het witwassen van geld dat met de hennepeteelt wordt verdiend. Dit zijn bijvoorbeeld personen die adviseren in het opzetten van fictieve bedrijfsstructuren of personen die de dagelijkse boekhouding uitvoeren. De meest voorkomende adviseurs en financieel facilitators zijn de notaris, taxateur, makelaar, bankier, advocaat, accountant en de boekhouder. Ook ondergrondse bankiers zijn financieel facilitators.

De broker, of hennepmakelaar, neemt een bijzondere positie in binnen het logistieke proces. De broker overbrugt de zogenaamde 'structural holes' die ontstaan wanneer er geen aansluiting is tussen verschillende schakels in het logistieke proces (Kleemans et al, 2002). Wanneer een woonwageneigenaar uit Eindhoven bijvoorbeeld zijn hennep wil afzetten in Groot-Brittannië, maar geen Engels spreekt, laat staan potentiële afnemers kent in dat land, is er sprake van een 'structural hole'. Een tussenpersoon die contacten heeft in Groot-Brittannië die geïnteresseerd zijn in Nederlandse hennep kan zorgen dat vraag en aanbod bij elkaar komen. Een ander voorbeeld is een handelaar die grote hoeveelheden hennep kan afzetten bij een afnemer in Italië, maar geen vervoer heeft hiervoor. Hij heeft minimaal een vrachtwagen met deklading nodig voor een transport van deze omvang. Nu kan hij kiezen voor het huren van een vrachtwagen, maar

een particulier die een vrachtwagencombinatie huurt valt op. Hij heeft dus iemand nodig die een transportmiddel en deklading kan regelen, bijvoorbeeld iemand met een transportbedrijf, een expediteur of iemand die binnen dergelijke bedrijven goede contacten heeft. Het investeren van opsporingscapaciteit op een broker, met name één die actief is voor meerdere organisaties, kan er toe leiden dat het logistieke proces tijdelijk verstoord wordt en de onderdelen binnen het proces niet meer kunnen functioneren (Boogers, 2010). De vraag is echter hoe onvervangbaar de broker is.

Een andere facilitator is de growshop of growshophouder. Zoals eerder beschreven in hoofdstuk vier, speelt de growshop een rol in meerdere schakels van het logistieke proces. Dit bedrijf is hiermee één van de belangrijkste facilitators.

Hulpkrachten

Voor werk dat geen specifieke middelen of kennis vereist worden hulpkrachten ingezet. Dit zijn de 'handjes' van de organisatie. De taken van hulpkrachten zijn divers, maar de meeste 'handjes' zijn nodig tijdens het (voorbereiden van het) kweekproces en de verwerking tot een eindproduct. Tijdens het kweekproces worden diverse hulpkrachten ingezet. De kweker bestaat eigenlijk niet in de georganiseerde hennepcultuur. Het proces van de kweek wordt door verschillende mensen voorbereid en daarna automatisch aangestuurd. Het verschil tussen de georganiseerde hennepcultuur en zelfstandige kwekers zit hem in het bestaan van de kweker. Zelfstandige kwekers bouwen zelf een kwekerij of laten deze aanleggen. Zij houden toezicht op het kweekproces en zetten het eindproduct af bij afnemers. In de bestudeerde onderzoeken werden deze rollen altijd door verschillende personen vervuld. De kwekerij wordt betaald door de financier en opgebouwd door specialisten. Tijdens de kweekcyclus wordt gebruik gemaakt van 'toezichthouders'. De toezichthouder wordt ingehuurd voor één of meerdere kweekcycli en is verantwoordelijk zijn voor de verzorging van de planten. Doorgaans worden de kwekerijen zo professioneel aangelegd dat de planten weinig verzorging nodig hebben. De bewoners van de kwekerijen dienen tegelijkertijd als katvanger wanneer de kwekerij wordt ontdekt. Niet de organisatie, maar de bewoner wordt dan verantwoordelijk gehouden voor de kwekerij. In het rapport 'Geldbomen op zolder' (Siesling e.a., 2011) wordt een profiel geschetst van de gemiddelde thuiskweker: *De meeste telers gaan naar eigen zeggen redelijk zelfstandig te werk, in alle fasen van de bedrijfsvoering van een kwekerij. Betropte kwekers verklaren in het politieverhoor de hennepkwekerij alléén te beheren en er zelf verantwoordelijk voor te zijn* (Siesling e.a., 2011, p. 5). Rechercheonderzoek wijst echter uit dat dit vaak valse

verklaringen zijn die in ruil voor een geldbedrag door de toezichthouders bij de politie worden afgelegd. Verklaringen die onder dwang worden afgelegd, kwamen in de bestudeerde onderzoeken niet voor.

In onderzoek *School* wordt met de 'huurder' afgesproken dat hij zich bij de politie moet melden en verklaren dat de kwekerij van hem was. Wanneer de kwekerij wordt ontdekt, doet hij dat dan ook. Deze modus operandi is door dit CSV minimaal driemaal bij verschillende toezichthouders gebruikt. In onderzoek *Vuurbloem* wordt over het toezicht onderhandeld met een potentiële bewoonster. Het CSV regelt via een intermediair Bulgaarse vrouwen om de kwekerijen te bewonen en het CSV af te schermen van de kwekerij. Als de kwekerij ontdekt wordt nemen zij de schuld op zich. Zij krijgen daar een vergoeding voor. Tapgegevens uit het onderzoek illustreren dit:

Een toezichthoudster is gebeld door een bekende (Y) die ook wel toezicht wil houden op een kwekerij. Y wil hiervoor minimaal 1300 per maand. Verdachte: "dan doe ik het anders. Ik geef 1000 en als ze worden opgepakt, dan geef ik nog eens 2000 en bemoei ik me verder met niets. Zo kunnen we ook een deal sluiten. Zo gaat het hier namelijk." De verdachte is bereid 1250 per maand te betalen en Y krijgt ook een contract. De toezichthoudster geeft aan dat Y ook bereid is om het huis op haar eigen naam te laten zetten.

Opvallend aan dit voorbeeld is dat toezichthouders mensen uit hun eigen netwerk aandragen bij de criminele organisatie. Ook lijkt er aan zowel vraag- als aanbodzijde onderhandelingsruimte te zijn over de prijs voor de te leveren diensten.

Een hulpkracht hoeft niet per se actief deel te nemen aan Opiumwetdelicten; ook de eigenaar of huurder van een pand die slechts een ruimte ter beschikking stelt ten behoeve van de teelt, verwerking of opslag, kan functioneren als hulpkracht.

Elke organisatie heeft hulpkrachten nodig, maar tegelijk vormen deze een risico voor misdaadondernemers. Knipsters bijvoorbeeld, hebben kennis van de productie- of verwerkingslocatie. Ook hebben zij contact met aansturende leden binnen het CSV. Soms worden ze beloond om te zwijgen wanneer zij worden aangehouden (onderzoek *Cuba*). In onderzoek Colorado is het meeste bewijs tegen de hoofdverdachte gebaseerd op verklaringen van de knipsters. Veel van hen verklaarden niet alleen over de verdachte tegen de rechter, maar er werden ook gesprekken tussen de knipsters aangetroffen op een USB-stick die bij de hoofdverdachte is gevonden. Het betreft een heimelijk opgenomen gesprek.

Vermoedelijk wilde de hoofdverdachte er zo achter te komen of er geen muiterij binnen de groep knipsters was (de hoofdverdachte was degene die hen betaalde en indien nodig, ontsloeg).

5.5 Afscherming

In de CBA 2009 is geschreven over de afscherming van locaties en transport, communicatie, eigendom en de geldstroom. Ook zijn contrastrategieën beschreven. De werkwijze van verdachten in onderzoeken die voor de CBA 2012 zijn geanalyseerd wijkt niet erg af van deze beschrijving. Locaties worden bewaakt met camera's, GSM alarmen en soms bewapende bewakers. Booby-traps zijn, net als in de vorige CBA niet in de onderzoeken voorgekomen. Vastgoed staat vaak op naam van anderen (familie of goede vrienden) evenals auto's en andere registergoederen. Transporten worden veelal afgeschermd met een deklading. Communicatie verloopt in versluierde taal, meestal met 1 op 1 telefoons en zowel simkaarten als telefoons worden regelmatig gewisseld.

In het onderzoek *Deken* werden twee à drie keer per week telefoons gewisseld. Eén van de verdachten regelde voor iedereen nieuwe telefoons. Deze telefoons worden vooraf door hem op een bepaalde wijze ingesteld. De telefoons worden vermoedelijk bij een spyshop gekocht, waar ook andere diensten worden ingekocht om hun handelingen af te schermen. Zo wordt de spyshop regelmatig ingehuurd om auto's te sweepen (kosten: 300 euro) of een woning (kosten: 1000 euro).

Ook in andere onderzoeken komen spyshops regelmatig voor. De verdachte van onderzoek *Pruim* heeft zelf een spyshop, waarin hij adverteert met deskundig advies van ex-politiemensen. Daarnaast zijn er meerdere verdachten die hun auto's goed in de gaten houden, binnen zetten, onder een lantarenpaal of onder meerdere strategisch geplaatste buitenlampen bij de woning omdat zij vrezen voor het plaatsen van bakens door de politie.

Daarnaast wordt vaak genoemd dat koeriers zó hard rijden dat het observatieteam hen niet kan bijhouden. Een hoofdverdachte sneed zichzelf in de vingers door zo hard te rijden dat zijn rijbewijs werd afgepakt, waardoor hij zijn werkbezoeken niet meer zelf met de auto kon doen. Juist het zelf afleggen van werkbezoeken en alles in eigen hand houden zorgde voor een goede afscherming van zijn zaken.

Enkele opvallende afschermingsmethoden die werden gehanteerd in de bestudeerde onderzoeken zijn de volgende:

- In onderzoek *School* werd een modus operandi gehanteerd om de ontneming bij ontdekking van één van de kwekerijen te beperken. De verdachte liet huurcontracten valselijk opmaken en liet deze regelmatig opnieuw opstellen, zodat het moeilijker was voor de recherche om de periode waarover gekweekt was vast te stellen.
- De transporteurs in onderzoek *Zwartboek* bewaarden cashgeld dat was betaald in Groot-Brittannië op de terugreis in het computersysteem van het transportbedrijf, omdat zij dachten dat de Douane daar niet in zou mogen kijken.
- De leden van het CSV van onderzoek *Fortuin* maakten veel gebruik van internet. Zij maakten gebruik van internetcafés (wel steeds van hetzelfde café, waardoor hun communicatie alsnog onderschept kon worden) en wisselden boodschappen uit door berichten op te slaan als *drafts* en niet te verzenden. De ontvanger logde na de verzender in en opende de *draft* alvorens deze weer te wissen.
- Het vermengen van legale en illegale handel vanuit een growshop zorgde voor een goede afscherming in het onderzoek *Spiegelei*. De eigenaar van de growshop plaatste dozen met stekken zelf tussen de andere goederen die waren besteld door de klanten. Het personeel van de growshop had wel een vermoeden van de illegale handel, maar slechts enkele personen wisten hier daadwerkelijk van af.

Misdaadondernemers doen veel kennis op over opsporingsmethoden van de politie door eerdere strafzaken (van zichzelf of anderen). In onderzoek *Zwartboek* laat de verdachte zien dat hij een en ander weet over internettaps en andere af luister- en observatiemogelijkheden van de politie.

Verdachte tegen onbekende man: Ze kunnen in je server inbreken en de politie kan dan zo naar binnen kijken. Toen ik de vorige keer opgepakt was hebben ze via laptops mijn huis gescand voor telefoons en dat soort dingen. onbekende man: daar hebben ze echt geen apparatuur voor. Verdachte: nee, maar dat was voor de AIVD, ik liep in de catscan (fon) er ging dan een signaal van mijn telefoon naar de zendmast van ik ben hier, ik ben hier. De politie heeft een imsi-catcher en dan stonden ze op tig-meter en de telefoon straalde dan de imsi-catcher aan van ik ben hier. Het is beter om de telefoons hier in een kluisje te doen en dan te praten.

Verderop in het gesprek vertelt de verdachte:

Het enige is twee schone telefoons tegenover elkaar anders wordt het moeilijker om twee prepaidjes gelijk te traceren. Maar dan moet je ook werkelijk niks mee bellen naar een ander. Dan moet je ook niet vier andere telefoons in je zak hebben waar wel dingen mee gebeuren. Met echt twee schone hebben ze heel veel werk om ze echt te kunnen traceren. En alleen sms'en, dat ze geen stem horen. Maar als je al in een observatie zit rol je toch gewoon mee.

Ook van controles op de transportstroom lijken de verdachten goed op de hoogte:

Verdachte: Wij hebben wel wat onderweg. Maar wat ik wel weet is dat koel en vries goed in de gaten worden gehouden. Groepage vervoer is het best, op dit moment.

5.6 Geweld in de georganiseerde hennep-teelt

Onder geweld kunnen verschillende strafbare gedragingen vallen: bedreiging, wederrechtelijke vrijheidsbeneming, mishandeling, doodslag en moord. Daarnaast komt diefstal met geweld vaak voor in de georganiseerde hennep-teelt. Diefstal van hennep wordt ook wel 'rippen' genoemd. Geweld kan worden onderverdeeld in verticaal geweld (binnen het CSV, zoals geweld van de leider van het CSV naar overige leden) en horizontaal geweld (geweld naar personen buiten het CSV, zoals concurrenten). Uit de CBA 2009 bleek dat verticaal geweld regelmatig voorkomt evenals horizontaal geweld.

Verticaal geweld komt in de onderzoeken die zijn bestudeerd voor de CBA 2012 weinig voor. Zelf wanneer een partij van 250 kilo hennep in beslag wordt genomen terwijl de voorrijder van het transport zonder dit mede te delen van de weg was gegaan, reageert de leider van het CSV vrij mild. Zijn reactie per sms is: oh jammer. 'Nou ja, ik ben nu even op vakantie...' Naar anderen reageert hij met: 'sukkels!' Echter wanneer de politie een inval doet, krijgt één van de loopjongens de schuld, hij 'moet uitkijken' en 'wordt geschopt en geslagen'. Later wordt hij wel weer in dienst genomen. Slechts één verdachte mishandelde regelmatig hulpkrachten en facilitators. Dit was de hoofdverdachte uit onderzoek *Pruim*. Deze mensen dachten regelmatig dat ze vermoord zouden worden. De aanleiding hiervoor kon klein zijn. Toen een loodgieter een waterleiding had aangesloten voor de hoofdverdachte, vroeg hij hem daarvoor om geld. De

hoofdverdachte 'kwam hem wel even betalen', wat betekende dat hij de man zwaar mishandelde.

Horizontaal geweld kwam in de bestudeerde onderzoeken vaker voor, maar vaak blijft het bij dreigen met geweld. Het in dienst nemen van personen met een gewelddadige reputatie is meerdere malen waargenomen in de onderzoeken. Zo neemt de hoofdverdachte in *Zwartboek* een persoon in dienst die bekend staat om zijn gewelddadige verleden. Andere leden van het CSV maken zich hier bezorgd over omdat deze persoon al vijf mensen zou hebben gedood. De hoofdverdachte verklaart zich nader: hij heeft hem erbij als breekijzer. In sommige onderzoeken zijn getuigen duidelijk bang om tegen de verdachte te verklaren. Soms betreft dit leden van het CSV (onderzoek *Spiegelei*). In onderzoek *Bounty* betreft het zakenrelaties op de veiling. De bloemenhandelaren weten dat hun concurrent hennep transporteert, maar durven dit niet officieel te verklaren uit angst voor de contacten die de verdachte heeft met 'Oost-Europeanen die veel geweld gebruiken'. De hoofdverdachte in onderzoek *Cuba* houdt er een sanctiesysteem van zakenpartners op na; hij intimideert en bedreigt mensen en laat ze mishandelen wanneer ze een betalingsachterstand hebben. Ook de verdachten in onderzoek *Fortuin* dreigen met liquidatie van wanbetalers. De hoofdverdachte in onderzoek *Spiegelei*, een growshouder, werd er enige jaren geleden van verdacht een zakenpartner te hebben laten liquideren. Zijn betrokkenheid is echter nooit bewezen. Het hebben van geld wordt zo nu en dan genoemd als machtsmiddel waarmee de eigenaar een opponent zou kunnen laten liquideren. De hoofdverdachte in onderzoek *Deken* laat iemand met wie hij ruzie heeft een stapel geld zien en stelt zichzelf hardop de retorische vraag of dat voldoende is om hem te laten liquideren.

Van Dijk (2010) deed onderzoek naar geweldsincidenten gerelateerd aan de hennepcultuur in een politieregio. De onderzoeker vond 54 'hennepgerelateerde geweldsincidenten' in een politieregio in twee jaar tijd. Wanneer er sprake is van een 'hennepgerelateerd geweldsincident' blijkt niet uit het onderzoek. Aangenomen wordt dat dit geweldsincidenten betreft tussen personen die zich op enige wijze bezig hielden met hennepcultuur. Of er ook een directe relatie is tussen het geweld en de hennepcultuur, blijft onduidelijk. Zo beschrijft van Dijk een moord die gerelateerd was aan de hennepcultuur. Het betrof een incident tussen twee rippers. De directe aanleiding voor de moord was echter een conflict dat vermoedelijk niets met hennep te maken had. Daarnaast vond van Dijk ook incidenten waarbij de relatie tussen het gebruikte geweld en de hennepcultuur duidelijk was, zoals een schietpartij tijdens een ripdeal waarbij geen slachtoffers zijn gevallen. Andere incidenten betroffen vrijheidsbeneming (N=6), eenvoudige en zware mishandeling (N=9), bedreigingen tussen criminelen

onderling als reactie op problemen in de hennepeteelt (N=13) en diefstal met geweld (N=21) waaronder rips van kwekerijen.

Gedwongen teelt

Ook vond Van Dijk geen incidenten van gedwongen teelt; een conclusie die ook getrokken werd door de auteurs van het rapport 'Geldbomen op zolder' (Siesling e.a., 2011). Volgens de auteurs van dit rapport, die 295 hennepdossiers bestudeerden, gaf slechts vijf procent van de betrapte kwekers aan dat zij gedwongen waren hennep te telen. Bij nader onderzoek bleek dat verdachten later op hun verklaring terugkwamen en dat er echter toch geen sprake zou zijn van dwang. De auteurs geven echter aan dat in de bestudeerde zaken ook nauwelijks nader onderzoek was gedaan door de politie, waardoor het mogelijk is dat die dwang onzichtbaar is gebleven.

Rippen

Hennepgerelateerd geweld lijkt zich met name voor te doen tijdens rippartijen. Het rippen van oogsten is een fenomeen dat veel voorkomt in de hennepeteelt. Dit houdt in dat een partij (nog niet geoogste) hennep wordt gestolen uit een kwekerij. Omdat de aangiftebereidheid van slachtoffers van geripte kwekerijen logischerwijs erg laag is, is niet bekend hoeveel rippartijen jaarlijks voorkomen in Nederland. Er zijn wel signalen dat rippen regelmatig voorkomt en de angst hiervoor bij kwekers groot is. De Stichting Meld Misdaad Anoniem zegt veel meldingen te krijgen over wapens in kwekerijen. Zij maken uit de meldingen op dat dit te maken heeft met angst om geript te worden. Het Landelijke Overvallen Registratie Systeem (LORS) heeft 26 meldingen van rips geregistreerd die gerelateerd zijn aan de hennepeteelt sinds 2011. Daarnaast wordt er af en toe een ripper op heterdaad betrapt.

Soms gaat het rippen gepaard met (het dreigen met) geweld. Een respondent vertelt over een groep van 20 Marokkaanse jongens die in wisselende samenstelling vrijwel dagelijks kwekerijen rippen. De groep is opgeklommen van eenvoudige inbraken en andere kleinere vergrijpen tot gewelddadige, gewapende roofovervallen. De bende is goed georganiseerd. Zij krijgt veel informatie binnen over doelwitten, gebruikt vermoedelijk *jammers* om het telefoonverkeer om zich heen te verstoren tijdens een rip en draagt altijd plastic handschoenen om geen sporen achter te laten. De groep beschikt zelfs over politiekleding (kogelvrije vesten, reflecterende hesjes en sportkleding) en doet zich soms tijdens een rip voor als de politie. De groep pleegt ook rips als bij voorbaat bekend is dat er mensen in de kwekerij zijn. Zij gebruikt hierbij geweld of dreigen hiermee. De verdachten hebben wapens bij zich en schieten gericht of in de lucht. Eén van de onderzochte rippartijen verliep als volgt.

Drie mannen viel een kwekerij in een woning binnen met de woorden “politie, politie!”. Twee mannen droegen een bivakmuts. Verder hadden ze vuurwapens en een stroomstootwapen bij zich. Terwijl de ouders van het gezin op de bank gegijzeld worden, moet hun zoon onder bedreiging van de wapens samen met de mannen de kwekerij leeghalen. In de woning wordt een accu achtergelaten, vermoedelijk om een jammer van stroom te voorzien. De jammer zorgt er voor dat er tijdelijk geen telefoonverkeer mogelijk is.

Omdat er vermoedelijk veel kwekerijen worden geript, wordt er ook veel geïnvesteerd in afscherming en beveiliging. Deze beveiliging bestaat uit bijvoorbeeld het aanbrengen alarmsystemen en het creëren van verborgen ruimtes, maar ook uit het plaatsen van gewapende beveiligers. Wanneer een bewaker wordt aangetroffen, of de beheerder van een kwekerij wordt gewaarschuwd, kunnen er gewelddadige situaties ontstaan. Door zowel de rippers als door de beheerders of bewakers van de kwekerij kan geweld worden gebruikt. Dit gebeurde bijvoorbeeld in onderzoek *Pruim*. In dit onderzoek werd de kwekerij van de hoofdverdachte geript door twee jongens.

De eigenaar van de kwekerij werd gewaarschuwd door het GSM alarm dat hij had aangebracht in de kwekerij. Hij waarschuwde zijn rechterhand en beiden reden met hoge snelheid naar de kwekerij. Wat zich hierna heeft voorgedaan is onbekend. De recherche vond in de kwekerij zoveel bloed en sporen dat zij er vanuit gaat dat de jongens vermoord zijn. De lichamen van de jongens zijn tot op heden niet gevonden.

Niet alleen de daadwerkelijke dieven, maar ook vermeende opdrachtgevers of informatieverstrekkers kunnen slachtoffer worden. Naast planten uit kwekerijen kunnen ook partijen hennep geript worden uit woningen, coffeeshops of stashes.

5.7 Barrieres voor het CSV

In deze paragraaf wordt beschreven op welke manier de criminele activiteiten van de bestudeerde henneporganisaties aan het licht kwamen.

Communicatiemiddelen

Ondanks versluierd taalgebruik, het regelmatig verwisselen van telefoons en het *sweepen* van voertuigen en locaties, wordt veel bewijsmateriaal vergaard door het ‘tappen’ van telefoons en het opnemen van vertrouwelijke communicatie.

Wellicht is de grote variatie in soorten en kwaliteit van de hennep een reden dat door veel verdachten openlijk over de telefoon wordt gesproken over prijzen, aantallen en soorten hennep. Maar ook inventievere communicatiemethoden blijven niet altijd onopgemerkt. Verdachten in onderzoek *Fortuin* gebruikten 'drafts' van e-mails als communicatiemiddel. Zij liepen tegen de lamp omdat zij telkens het zelfde internetcafé gebruikten.

Hulpkrachten en facilitators

Omdat er bij het logistieke proces van teelt en bewerking nu eenmaal veel mankracht en specifieke kennis nodig is, weten al snel veel mensen de locaties te vinden. Deze mensen vergoten het risico voor de misdaadondernemer om geript te worden of ontdekt door opsporingsinstanties. Zij kunnen worden gevolgd, getapt, bebakend en verhoord. Zij kunnen verklaren tegen de criminele organisatie. Om dit te voorkomen zorgen misdaadondernemers ervoor dat zo min mogelijk mensen van de locaties afweten. Er gaan bijvoorbeeld verhalen over knippers die geblinddoekt naar een locatie worden gebracht. Mogelijk is de geheimhouding ook een reden dat de hennep vaak op een andere en bovendien wisselende locatie wordt geknipt dan de kweeklocatie. Veel hulpkrachten krijgen een extra vergoeding om bij ontdekking van een kwekerij de schuld op zich te nemen, of hun mond te houden wanneer zij worden verhoord.

Geweld

Het gevolg van geweld is dat het slachtoffers oplevert die aangifte kunnen doen, dood of gewond kunnen worden gevonden of als vermist opgegeven kunnen worden. Op deze manier kan een onderzoek een geweldsincident opsporingsautoriteiten leiden naar hennepsteelt. Geweldsincidenten die zijn gerelateerd aan hennepsteelt ontstaan vaak tijdens ripdeals. Menig TGO leidt dan ook tot de ontdekking van criminele activiteiten in de hennepsteelt. Een voorbeeld hiervan is onderzoek *Pruim*, waar de kwekerij van de verdachte werd ontdekt door een aangifte van vermissing van de vermoedelijke ripper.

Omgeving

Het merendeel van de kwekerijen wordt ontdekt door een anonieme melding vanuit de omgeving van de kwekerij. Maar ook andere handelingen met betrekking tot de hennep worden opgemerkt door de omgeving. De verdachte in onderzoek *Bounty* liep in het oog bij zijn collega's in de transportwereld die zijn bedrijf zagen groeien terwijl het met andere transporteurs slecht ging.

6

Gevolgen voor de samenleving

In dit hoofdstuk wordt de vraag beantwoord: *wat zijn de gevolgen van het criminele verschijnsel voor de Nederlandse samenleving?* In dit hoofdstuk komen verschillende soorten schade aan bod die de georganiseerde hennepcultuur met zich meebrengt. De schade is ingedeeld in materiële schade en immateriële schade.

In de CBA 2009 is het volgende geschreven over schade:

De directe schade wordt veroorzaakt door het verbouwen van panden tot kwekerijen, branden en lekkage die worden veroorzaakt door slecht aangelegde elektriciteits- en watervoorzieningen. Daarnaast ontstaat er, doordat de opbrengsten grotendeels worden witgewassen, integriteitschade aan het financiële stelsel. Er is beperkt sprake van indirecte schade. De gezondheidsschade van hennepconsumptie lijkt gering te zijn en treedt meestal alleen als indirect gevolg op. Er zijn geen 'cannabisdoden' gesignaleerd in Nederland of daarbuiten. Wel zou er toenemend bewijs zijn dat cannabisgebruik het risico op een latere psychotische stoornis vergroot, met name wanneer het al op jonge leeftijd wordt gebruikt. Dit risico neemt toe met de frequentie van het gebruik. Of cannabis in dit geval de oorzaak is of slechts een katalysator is nog omstreden. Schadelijke gevolgen op de fysieke gezondheid op lange termijn zijn niet vastgesteld. Wel zijn er enkele verbanden gelegd tussen cannabisgebruik en psychische problematiek. Geestelijke verslaving aan cannabis komt soms voor bij zeer frequent gebruik. Afkickverschijnselen zijn vergelijkbaar met de verschijnselen die optreden bij het stoppen met roken. Hiernaast kan imagoschade voor Nederland ten aanzien van het buitenland genoemd worden als gevolg van zowel binnenlandse verkoop als export. Tot slot is het geweld dat gepaard gaat met de hennepcultuur met name zorgwekkend wanneer dit op grote schaal plaatsvindt en toe blijft nemen.

De schade die de georganiseerde hennepcultuur met zich mee brengt, lijkt nauwelijks veranderd sinds de vorige CBA werd uitgebracht. Materiële schade, zoals schade door brand, loopt in de miljoenen euro's, zowel voor het bedrijfsleven als de burger en de overheid. De immateriële schade, die voornamelijk wordt gevormd door gezondheidsschade door de consumptie van hennep, is vergeleken met andere soorten drugs gering. De verschillende soorten schade worden hieronder toegelicht.

6.1 Materiële schade

Een van de belangrijkste materiële schadeposten die wordt veroorzaakt door de georganiseerde hennepsteelt is financiële schade. Volgens netbeheerder Stedin tappen hennepkwekers jaarlijks bijna één miljard kilowattuur illegaal af ten behoeve van de hennepsteelt. Voor de beeldvorming; volgens de respondent van Stedin kan met deze hoeveelheid kilowattuur de stad Utrecht van stroom voorzien worden of kunnen alle treinen in Nederland een jaar lang rijden. De kosten die hiermee gepaard gaan, worden door het Platform Energiediefstal geschat op 180 miljoen euro. De financiële schade die hierdoor ontstaat is vaak moeilijk te verhalen op de daders achter de kwekerij. De netbeheerder kan de schade verhalen op de eigenaar, verhuurder of huurder van een pand. Dit is onder andere afhankelijk van wie de Nutsvoorzieningen op naam heeft staan. Dagblad de Pers beschrijft het verhaal van een huiseigenaar die 35.000 euro aan de energiemaatschappij moest betalen, vanwege illegaal afgetapte stroom in zijn huis, omdat de stroomvoorziening nog steeds op zijn naam stond (De Pers, 1 jan 2012, p.10).

In kwekerijen worden vaak katvangers geplaatst die de schuld van de kwekerij op zich nemen. De politie slaagt er niet altijd in te achterhalen wie daadwerkelijk verantwoordelijk is voor de kwekerij. Bovendien zijn dit vaak mensen met schulden, op wie de schade ook niet te verhalen is. Daarnaast is het niet onwaarschijnlijk dat niet alle eventuele eerdere oogsten van een kweker door de rechter bewezen worden geacht. Wanneer de rechter de dader voor minder oogsten verantwoordelijk houdt dan hij daadwerkelijk heeft geproduceerd, kan netbeheer ook minder financiële schade op de dader verhalen. Het incasso-percentage van de gefactureerde fraude ligt volgens het Platform Energiediefstal tussen de 40 en 50 procent. Wat niet op deze wijze kan worden verhaald, wordt doorberekend in de tarieven van de netbeheerders en dus betaald door de consumenten.

Ook andere private partijen, zoals transportbedrijven van wie voertuigen worden gebruikt om hennep te smokkelen, lopen materiële schade op. Zij zijn niet alleen hun lading, maar ook hun chauffeur en hun vrachtwagen (tijdelijk) kwijt. Ook voor verzekeraars vormen hennepkwekers een probleem. Zo kan brand en water veel schade aan een pand toebrengen. Ook zijn bedrijven als netbeheerders veel capaciteit kwijt aan de opsporing van hennepsteelt. Ter voorbeeld: het Platform Energiediefstal heeft 100 mensen in dienst. Daarnaast huurt zij regelmatig een aantal externe krachten in om fraude met stroom op te sporen.

Uit cijfers van netbeheerder Stedin blijkt dat het aantal kwekerijen waarin sprake was van een gevaarlijke situatie (gevaarzetting, art 161 Sr) door sabotage van de stroomtoevoer is toegenomen. De respondent van netbeheerder Stedin heeft de indruk dat veiligheid in kwekerijen steeds minder belangrijk wordt gevonden. Dit wordt onderbouwd met cijfers uit figuur 28.

Figuur 29

Percentage kwekerijen waarin sprake was van gevaarzetting tussen 2006 en 2011	
Jaartal	Percentage kwekerijen waarin sprake was van gevaarzetting
2011	95
2010	93
2009	92
2008	91
2007	89
2006	86

Bron: Netbeheer Stedin

Tot slot kost het opsporen en vervolgen van de hennepsteelt veel capaciteit van zowel de politie als haar private en publieke partners. Dit geldt voor de opsporing van alle delicten, maar gezien de omvang van het aantal productie-locaties in Nederland is hennepsteelt een relatief grote kostenpost voor opsporingsdiensten. Los van de opsporing en vervolging van verdachten, kost het opsporen en ontmantelen van kwekerijen (gemiddeld zo'n 100 per week) veel politiecapaciteit. Eerst moeten meldingen worden verwerkt en veredeld, vervolgens moet gecontroleerd worden of er daadwerkelijk een hennepkwekerij aanwezig is en wanneer dit het geval is, moet deze ontmanteld worden. Voor de daadwerkelijke ruiming van de kwekerijen huurt de politie derden in. Ook moet er tijdens de ruiming altijd politie ter plaatse zijn.

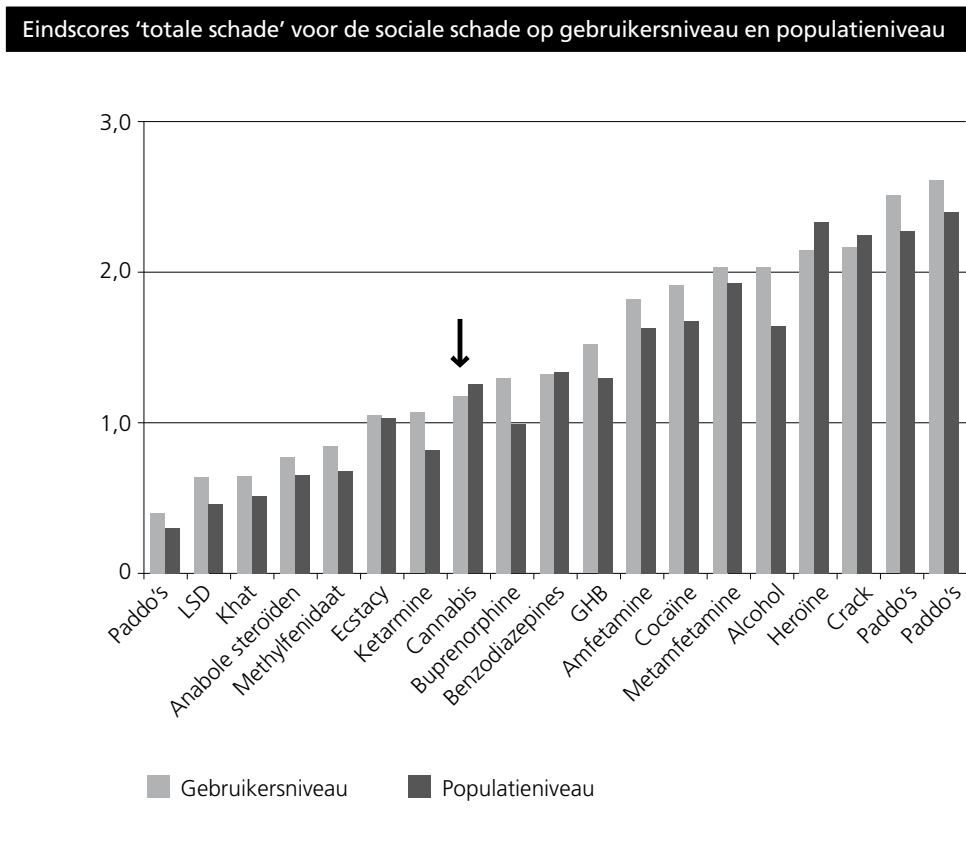
6.2 Immateriële schade

Gezondheidschade is de belangrijkste vorm van immateriële schade die de handel in drugs met zich mee kan brengen. In de CBA 2009 werden de gevolgen van hennepgebruik beschreven: *De acute toxiciteit van THC is laag, de effecten zijn van korte duur en verdwijnen weer geheel (RIVM, 2009). Er zijn geen sterfgevallen bekend binnen en buiten Nederland die direct zijn veroorzaakt door hennepgebruik (KLPD, 2010, p.23).*

Over het algemeen zijn de gezondheidsrisico's van het gebruik van cannabis kleiner dan bij andere soorten drugs. Cannabis is minder verslavend dan heroïne, cocaïne en nicotine. Het risico van afhankelijkheid neemt echter toe bij langdurig, frequent gebruik en gaat vaak samen met afhankelijkheid van andere middelen. Naar gezondheidsschade door cannabisgebruik wordt nog steeds veel onderzoek gedaan zowel in Nederland als daarbuiten. De meest recente onderzoeken worden in dit hoofdstuk besproken.

In een studie van het RIVM uit 2009 werden 19 soorten drugs met elkaar vergeleken op schadelijkheid. Beoordeeld werd: hoe giftig het middel is (op korte en lange termijn), hoe verslavend het is, en wat de maatschappelijke schade ervan is. De eindresultaten werden samengevat in een grafiek (figuur 30).

Figuur 30

Bron: RIVM, 2009

Cannabis scoort hoger dan verschillende soorten (synthetische) drugs, zoals ecstasy, ketamine, LSD en paddo's. De drugs scoort echter lager dan GHB, amfetamine, cocaïne, heroïne, crack en, niet onbelangrijk, lager dan legale middelen als alcohol en tabak. Mogelijk scoort cannabis onder andere hoog vanwege de grote hoeveelheid mensen die de drugs gebruiken, omdat het aantal gebruikers een variabele is in het meten van schadelijkheid. In het rapport wordt vermeld dat de schadelijkheid van drugs, gezien vanuit de gehele samenleving, toeneemt als ze veel worden gebruikt. De maatschappelijke schade gaat dan zwaarder wegen (RIVM, 2009, p.3).

Ook Professor Nutt vergeleek in 2009 verschillende legale en illegale middelen op schadelijkheid. De resultaten van zijn onderzoek zijn samengevat in figuur 31. In zijn overzicht is tevens de juridische classes meegenomen waarin de drugs zijn ingedeeld (class A drugs: hoogste straffen, class C drugs: laagste straffen).

In de grafiek is te zien dat de methode van Nutt, ondanks enkele verschillen, globaal het zelfde beeld laat zien; cannabis scoort hoger dan MDMA (ecstasy), ketamine en LSD, maar lager dan heroïne, cocaïne alcohol en amfetamine. Het opmerkelijkste verschil met de studie van het RIVM is de positie ten opzichte van GHB (cannabis is volgens het RIVM minder schadelijk en volgens Nutt schadelijker dan GHB).

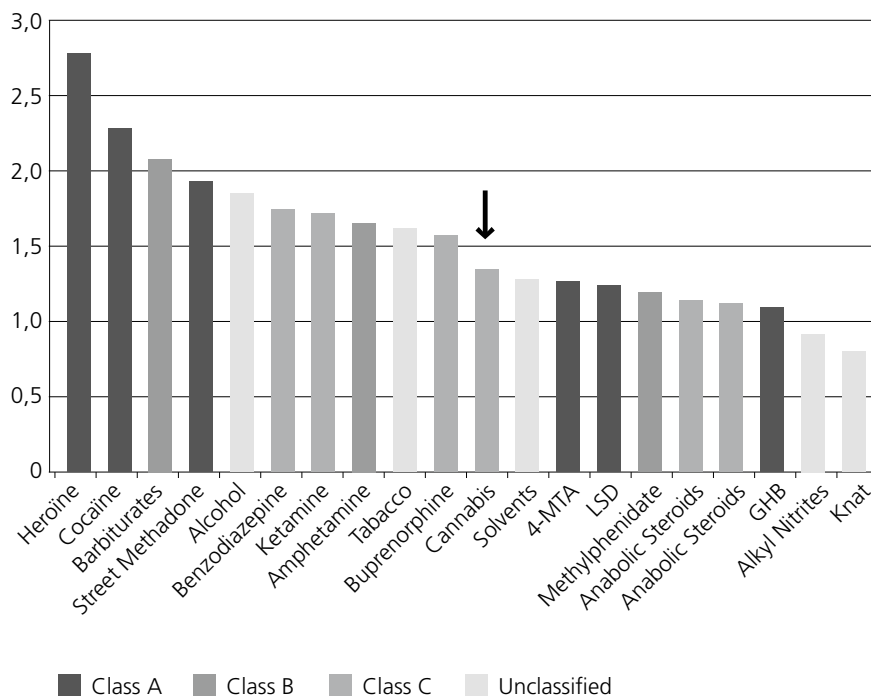
Cannabis heeft een licht verslavende werking. Het stoppen na langdurig en frequent gebruik leidt tot onthoudingsverschijnselen die qua ernst vergelijkbaar zijn met die van tabak, maar minder ernstig dan die van alcohol of opiaten (RIVM, 2009). Van de bevolking tussen de 18 en 64 jaar leed 0,1 tot 0,5 procent (omgerekend 29.000 personen) aan cannabisafhankelijkheid. Nog eens 0,2 tot 0,6 procent (40.200 personen) leed aan cannabismisbruik (NDM, 2011)²⁷. Uit het Jaarbericht 2010 van de Nationale Drug Monitor blijkt dat de hulpvraag bij de verslavingszorg blijft stijgen. De jarenlange toename van het aantal cannabiscliënten bij de (ambulante) verslavingszorg heeft zich in 2009 voortgezet. Het aantal cannabiscliënten blijft toenemen: van 3.534 in 2000 naar 8.863 in 2009. In algemene ziekenhuizen zijn in 2009 ruim 500 opnames geregistreerd waarbij cannabisgebruik een rol speelde; in één op de vijf gevallen was een psychose de aanleiding voor opname. Ziekenhuizen signaleren eveneens een verdere toename van het aantal opnames waarbij cannabismisbruik of afhankelijkheid een rol speelt (NDM, 2011).

---

²⁷ De diagnose cannabisafhankelijkheid is ernstiger dan de diagnose cannabismisbruik. Er kan sprake zijn van afhankelijkheid wanneer ook lichamelijke of geestelijke problemen optreden.

Figuur 31

Ranking van schadelijkheid van legale en verboden middelen volgens Nutt

Bron: Nutt, 2009²⁸

Er zijn de afgelopen jaren diverse onderzoeken gepubliceerd waaruit blijkt dat er een verband bestaat tussen het gebruik van cannabis en het risico op blijvende psychiatrische problemen. Schadelijke effecten van het gebruik van cannabis op de geestelijke gezondheid worden hoofdzakelijk veroorzaakt door de stof THC. Zo wordt in het World Drug Report 2011 gewezen op toenemend inzicht in de relatie tussen intensief cannabisgebruik en het risico op een psychische stoornis. Er is steeds meer bewijs dat gebruik van cannabis op jonge leeftijd en intensief gebruik het risico vergroten om (op latere leeftijd) een psychische stoornis te ontwikkelen, zoals schizofrenie. Ook wordt cannabisgebruik in een longitudinale

²⁸ De classes in de legenda verwijzen naar de categorie waarin de drug in Groot-Brittannië valt. Class a drugs verwijst naar de middelen waarop de hoogste straffen staan, class c drugs naar de middelen waarop de laagste straffen staan. Dit is vergelijkbaar met de lijsten I en II in de Nederlandse Opiumwet.

studie van Keuppeer et al (2011) genoemd als risicofactor voor het ontwikkelen van een psychose op de lange termijn (World Drug Report, 2011). Dit pleit er voor om in het kader van preventie met name het cannabisgebruik onder jongeren te ontmoedigen (Trimbos Instituut, 2008). De schadelijke effecten van THC zijn de reden geweest voor het voorstel om hennep met een THC-gehalte van 15 procent of hoger als harddrug te beschouwen.

Uit onderzoek blijkt dat verschillende soorten cannabis echter ook verschillende effecten hebben op de psychische toestand van de gebruiker. De effecten zijn afhankelijk van de samenstelling en sterkte van de gebruikte cannabis. Uit recent onderzoek van Henquet en Kuepper (2010) blijkt dat cannabidiol (CBD) de acute cognitieve effecten van THC verkleint. De stof heeft zelf geen psychoactieve eigenschappen, maar beschermt mogelijk tegen de cognitieve effecten van THC. De stof heeft dan ook nauwelijks invloed op normale fysiologische processen. Pas als een stimulus, bijvoorbeeld het toedienen van THC of pijnprikkels het endocannabinoidensysteem verstoort, komt de werking van CBD tot uiting (Niesink en Laar, 2012). Des te lager het CBD-gehalte, des te hoger het risico op psychotische problemen (Morgan et al., 2010). Cannabidiol is een werkzame stof die met name veel in hasj voorkomt. Hasj bevat ongeveer evenveel cannabidiol als THC, terwijl hennep vrijwel geen cannabidiol bevat. Bij sterkere cannabis, zoals de hennep die in Nederland wordt geproduceerd, is de verhouding nog schever; dus een zeer hoog THC-gehalte en vrijwel geen cannabidiol die de effecten van THC tegengaat (Niesink en Laar, 2012). Wanneer blijkt dat cannabidiol daadwerkelijk een remmende werking heeft op het effect van THC, is de verhouding tussen THC en CBD in hennep wellicht doorslaggevend voor gezondheidsbeleid dan het THC-percentages op zich.

Tot slot zijn er indicaties dat synthetische cannabis meer gezondheidschade oplevert dan natuurlijke cannabis. De gezondheidsproblemen die kunnen ontstaan door het gebruiken van synthetische cannabis zijn vergelijkbaar met natuurlijke cannabis. Een aantal varianten is mogelijk echter verslavender vanwege het sneller ontwikkelen van tolerantie voor de actieve stoffen. Ook zijn sommige synthetische varianten giftig en mogelijk zelfs dodelijk, wanneer er een overdosis van wordt gebruikt (World Drug report 2011).

Een andere vorm van immateriële schade die genoemd kan worden is imago-schade. Nederland zou imagoschade kunnen leiden doordat zij in andere landen te boek staat als land waar de hennep teelt welig tiert. Ondanks dat andere landen, zoals Groot-Brittannië, inmiddels marihuana telen met een even hoog THC-gehalte, staat Nederland nog steeds bekend om haar 'Nederwiet' van goede kwaliteit die bovendien 'legaal' is.

7

Toekomstverwachtingen

In dit hoofdstuk wordt de vraag beantwoord: *wat zijn de verwachtingen over omvang, werkwijze, betrokkenen en maatschappelijke gevolgen van het criminele verschijnsel in de komende jaren?* Gekeken wordt naar ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan op de hennepmarkt, in wetgeving en in de maatschappij, op basis waarvan verwacht kan worden dat dit een verandering teweeg brengt in de toekomst.

In de CBA 2009 zijn enkele verwachtingen voor de toekomst beschreven.

Er zijn verschillende verschuivingen waargenomen met betrekking tot kweeklocaties, namelijk:

- van huur- naar koopwoningen
- toename van kwekerijen in het buitengebied en in bedrijfspanden
- schaalvergroting
- verplaatsing kwekerijen naar het buitenland

Daarnaast lijkt het geweld in de hennepcultuur toe te nemen, met name het aantal gewelddadige rips. Ook opvallend is dat steeds vaker door Nederlandse misdaadondernemers in het buitenland gekweekt wordt, met als (onbedoeld) effect dat de kennis wordt verspreid naar deze landen. Door verspreiding van kennis en nieuwe technologieën kunnen de buitenlandse hennepmarkten zich als concurrenten ontwikkelen, waardoor de export op termijn kan afnemen.

Growshops, die een dominante positie innemen binnen in de georganiseerde hennepcultuur worden door op handen zijnde ontwikkelingen waarschijnlijk verboden. Het faciliteren van de hennepcultuur wordt vermoedelijk in brede zin opgenomen in het Wetboek van Strafrecht. Dit betekent dat criminelen de hennephandel nog beter zullen moeten afschermen en de drempel om een kwekerij op te zetten mogelijk groter zal worden.

Doordat hennep als landelijke prioriteit is benoemd en actief aandacht wordt besteed aan het doorbreken van het 'normaliseringsproces' door het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepcultuur, zal de georganiseerde hennepcultuur een negatiever imago krijgen. Dit kan tot gevolg hebben dat er meer onderzoek komt naar dit fenomeen, de informatiepositie verbetert en de opgelegde straffen hoger worden. De straffen die nu worden opgelegd zijn vaak (veel) lager dan de maximumstraf.

Aangezien de CBA slechts anderhalf jaar geleden verschenen is, zijn ook de toekomstverwachtingen die hierin zijn beschreven nog van kracht.

7.1 Uitgekomen verwachtingen?

Vanwege de geringe tijd tussen het verschijnen van de vorige CBA en deze en omdat de verwachtingen over een periode van enkele jaren worden uitgesproken, is het te vroeg om te bekijken of de beschreven verwachtingen uitgekomen zijn. De wetgeving met betrekking tot growshops is nog niet van kracht. Ook is er geen specifiek onderzoek uitgevoerd naar de beschreven ontwikkelingen, zoals de mate van geweld en verschuivingen in kweeklocaties. Dat onderzoek is momenteel ook nog niet goed mogelijk, vanwege een gebrek aan eenduidige registratie van deze zaken. Naar de opgelegde straffen is voor deze CBA geen vervolgonderzoek gedaan. Van de laatste genoemde ontwikkeling, meer rechercheonderzoek naar het fenomeen, is nog niet veel merkbaar. Er wordt vaak nog niet doorgerechercheerd op ontmantelde kwekerijen. Er is wel veel aandacht voor de hennepcultuur bij de politie. Een prijsstijging op groothandelsniveau is moeilijk vast te stellen. Verschillende signalen wijzen er op dat de groothandelsprijzen wel zijn gestegen. De prijs per gram is in 2010 gestegen ten opzichte van 2009. Er zijn verschillende signalen die erop duiden dat de toegenomen aandacht voor de hennepcultuur heeft geleid tot het stijgen van de henneprijzen (Laar et al, 2011). De toegenomen aandacht kan zich vertalen in meer opgerolde kwekerijen of een toename van het aantal rechercheonderzoeken naar CSV's in de hennepcultuur. Dat er sprake is van een stijging van het aantal opgerolde kwekerijen blijkt echter niet uit politiecijfers. De omvang van het aantal rechercheonderzoeken is niet bekend. Of de export is toegenomen of afgenomen is ook niet bekend. Eén van de trends waarvan de voortzetting werd voorspeld in de vorige CBA lijkt zich inderdaad te hebben voortgezet. Dit betreft de trend van het verplaatsen van kwekerijen naar het buitenland. Niet alleen buurlanden België en Duitsland hebben hier nog steeds last van, ook Spanje en Frankrijk zien kwekerijen opkomen die zijn opgezet met Nederlandse materialen, met behulp van Nederlandse kennis en die niet zelden gerund worden door Nederlandse misdaadondernemers. In de eerste helft van 2012 zijn enkele personen aangehouden die met tientallen kilo's marihuana vanuit Spanje naar Nederland reisden. Een andere trend die genoemd werd in de CBA 2009, het gebruik van LED-verlichting, lijkt zich niet te hebben doorgezet. Mogelijke redenen zijn dat deze techniek nog niet goed is doorontwikkeld en dat bij het gebruik van LED-lampen alsnog warmtebronnen nodig zijn om de planten goed te laten groeien.

7.2 Nieuwe verwachtingen

Aan de hand van enkele recente ontwikkelingen kunnen aan bovenstaande nog een paar verwachtingen toe worden gevoegd.

Hennep met een THC- gehalte van 15 procent of hoger van lijst II naar lijst I

Het voornemen van de minister van Veiligheid en Justitie om hennep met een THC-gehalte boven de 15 procent als harddrug te beschouwen, kan consequenties hebben voor de georganiseerde hennepeteelt. De volgende toekomstscenario's zijn denkbaar:

- De opsporing van hennep op lijst I krijgt in de praktijk meer prioriteit van politie en justitie dan nu het geval is, omdat harddrugs in de praktijk met voorrang worden vervolgd.
- De opgelegde straffen voor de productie van en handel in hennep met een THC-gehalte van meer dan 15 procent gaan omhoog. Dat de maximumstraffen omhoog gaan, betekent niet automatisch dat de opgelegde straffen ook omhoog gaan, maar het is wel aannemelijk.
- De bereidheid van facilitators en hulpkrachten om mee te werken aan de georganiseerde hennepeteelt neemt af vanwege de dreiging van hogere straffen (preventieve werking). Wanneer hennep steeds minder gezien wordt als geaccepteerde drug, is er een kans dat dit een preventieve werking heeft op potentiële daders. Met name degene die werk verrichten voor relatief weinig geld terwijl zij wel een hogere straf riskeren, zoals chauffeurs en elektriciens.

Wetsvoorstel artikel 11a OW

De invoering van het nieuwe artikel 11a OW kan een aantal gevolgen hebben. Het artikel geeft meer ruimte aan politie en justitie; het vervolgen van facilitators, growshopeigenaren en hulpkrachten wordt makkelijker. Elke betrokkene die wist dat of 'ernstige redenen had om te vermoeden' dat de door hem verrichte handelingen bestemd waren voor de teelt van hennep, maakt zich schuldig aan artikel 11a OW. Dat betekent dat hokkenbouwers, elektriciens en wellicht in sommige gevallen ook makelaars die panden verhuren waarin hennep wordt geteeld zich schuldig maken aan een overtreding van artikel 11a OW. Daarnaast kan door het artikel ook een 'lege kwekerij' een strafbaar feit opleveren. Het artikel biedt verder ruimere mogelijkheden voor politie en justitie. Het artikel

wordt tevens overgenomen in artikel 67 Sv²⁹, waardoor er voorlopige hechtenis is toegestaan bij een verdachte. Tot slot zou de nieuwe wet het ook eenvoudiger moeten maken om het faciliteren van de export van hennep aan te pakken. Het wetsvoorstel is op het moment van schrijven ingediend bij de Tweede Kamer voor schriftelijke behandeling.

Invoering van de wietpas, verschuiving in afzet binnenland, buitenland?

De invoering van de wietpas kan meerdere effecten teweeg brengen. De invoering zou kunnen leiden tot een toename van niet-gedoogde verkooppunten, zoals straathandel (op gramniveau) en grote en middengrote handel vanuit locaties aan de grens of in steden die veel drugstoeristen trekken, zoals Amsterdam (kilohandel). Ook zou de export op midden- en groothandelsniveau kunnen toenemen als de vraag naar 'Nederwiet' aan blijft houden in het buitenland. Of dit een significant effect heeft op de omvang van de georganiseerde hennep teelt is onduidelijk. Dit is afhankelijk van de omvang van de consumptie van buitenlandse hennepconsumenten in Nederland (deze hoeveelheid zal ten opzichte van de totale productie minimaal zijn), van hun bereidheid om de hennep op een niet-gedoogd verkooppunt of op de illegale markt in het buitenland te kopen (het feit dat hennep vrij in coffeeshops verkrijgbaar is kan een motivatie op zich zijn om het te gebruiken) en van de creativiteit van de aanbieders (coffeeshops die onder de toonbank verkopen aan buitenlandse klanten, tussenhandelaren die voor de deur van de coffeeshop hun waar verkopen die ze zelf in de shop hebben gekocht). Het is ook denkbaar dat invoering van de pas het beoogde resultaat heeft: afname van de consumptie van hennep door met name buitenlandse consumenten. Hierdoor zou ook de totale Nederlandse productie kunnen afnemen.

Toenemende teelt in het buitenland; afname van de export?

Net als in de vorige CBA is de verwachting dat de export naar Groot-Brittannië en landen die een vergelijkbaar kweekniveau hebben op de lange termijn zal afnemen. Dit heeft te maken met een groeiende productie en kwaliteit van de marihuana voor de eigen markt in deze landen. De export van kweekartikelen zou daarentegen kunnen toenemen.

---

²⁹ In artikel 67, eerste lid, onderdeel c, van het Wetboek van Strafvordering wordt 'artikel 11, tweede lid, van de Opiumwet' vervangen door: de artikelen 11, tweede lid, en 11a van de Opiumwet.

Betrokkenheid bijzondere subgroepen

In de CBA zijn enkele subgroepen benoemd die vermoedelijk actief zijn in de hennepteelt; waaronder motorbendes en Chinezen. De inmenging van deze subgroepen brengt bepaalde consequenties met zich mee. Zo betekent betrokkenheid van bepaalde motorbendes dat er wereldwijd een groot en betrouwbaar netwerk beschikbaar is om de hennep te transporteren en af te zetten in het buitenland. Ook kan betrokkenheid van motorbendes leiden tot een machtsstrijd die gepaard gaat met het gebruik van geweld, zoals te zien was in Denemarken. Betrokkenheid van Chinese CSV's kan tot gevolg hebben dat de opsporing van misdaadondernemers bemoeilijkt wordt door de geslotenheid van de gemeenschap. Verdachten zonder verblijfsvergunning worden vaak meteen overgedragen aan de vreemdelingenpolitie, in plaats van gehoord als verdachte, waardoor informatie die kan leiden naar hun opdrachtgevers niet boven water komt. Daarnaast staan Chinese verdachten bekend om hun zwijgen tegenover autoriteiten.

Economische crisis

Op 3 april kopt het Nieuwsblad van het Noorden met: 'Crisis voedt hennepteelt'. In het eerste kwartaal zijn veel meer kwekerijen geruimd dan in diezelfde periode het jaar ervoor. De krant haalt een politiebron aan die deze stijging wijdt aan de crisis. De economische crisis kan direct of indirect gevolgen hebben op de georganiseerde hennepteelt. Snel geld verdienen kan meer dan eerder een motivatie zijn voor mensen om hennep te kweken en te verkopen of een criminele organisatie ruimte te bieden om hennep te kweken in ruil voor een vergoeding. Indirect kunnen maatregelen die worden genomen om de crisis tegen te gaan criminele ten goede komen. Een voorbeeld hiervan is de maatregel om de tijdelijke verhuur van leegstaande koopwoningen te vergemakkelijken. Criminelen maken gebruik van de woningen die door eigenaren maar wat graag verhuurd worden. Makelaars spelen soms een dubieuze rol in deze tijdelijke verhuur.

8

Samenvatting en conclusies

De eerste CBA van de DNR en het LP verscheen begin 2010. Twee jaar later lijkt de wereld van de hennepcultuur niet drastisch veranderd te zijn. Toch zijn er (kleine) veranderingen en worden sommige trends duidelijk zichtbaar. Door opsporingsonderzoeken die in de tussenliggende tijd zijn uitgevoerd in verschillende korpsen is er meer informatie over de wereld van de hennepcultuur gegenereerd. Nieuwe inzichten en aanvullende informatie die hieruit naar voren is gekomen, zijn beschreven in deze update.

De hennepmarkt kan worden getypeerd als vrije markt waar de vraag het aanbod doorgaans lijkt te overstijgen. Partijen hennep worden onderling uitgewisseld, verkocht en opgekocht. Mogelijk is dit een reden dat er meer sprake van samenwerking dan van concurrentie lijkt te zijn tussen hennepleveranciers. Uitspraken over hoeveelheden en prijzen blijven omstreken, met name omdat de registratie hiervan onvolledig en niet eenduidig is. Zo wordt vaak geen onderscheid gemaakt tussen hennep en hasj; alles wordt geregistreerd als 'cannabis'. Of de productie toeneemt, constant blijft of afneemt, is dan ook onbekend. Dit geldt ook voor de omvang van de export; Nederlandse autoriteiten hebben weinig zicht op de exportstromen en internationaal worden inbeslagnames niet eenduidig geregistreerd. Ook is het uitwisselen van informatie tussen opsporingsdiensten geen vanzelfsprekendheid. Dit alles leidt er toe dat niet bekend is hoe groot de rol van Nederland als hennepexporteur is.

Recente opsporingsonderzoeken, inbeslagnames en fenomeenonderzoek hebben meer licht geworpen op de export van hennep. Hieruit kan worden opgemaakt dat op grote schaal hennep geëxporteerd wordt binnen Europa. Belangrijke afzetlanden zijn Groot-Brittannië, Duitsland en Italië. Ierland en Scandinavië komen ook in beeld als afzetlanden, maar hierover is minder bekend. In tegenstelling tot de transporten die in de CBA 2009 in beeld kwamen, betreft het overgrote deel van de transporten die voor deze CBA bestudeerd zijn geen cocktailpartijen maar softdrugzendingen, waarvan weer een deel alleen uit hennep bestaat en een deel gecombineerd wordt met hasj. Er komen slechts enkele cocktailzendingen voor, waarbij hennep en hasj gecombineerd worden met synthetische drugs.

Waar uit de vorige CBA nog bleek dat de hennep CSV's voornamelijk bestonden uit Nederlanders, wordt dat beeld in deze CBA genuanceerd. Het merendeel van de CSV's bestaat nog steeds voornamelijk of geheel uit Nederlanders, maar er

komen ook verdachten voor met een andere nationaliteit. Daarnaast zijn er zo nu en dan leden van motorbendes betrokken bij de hennepcultuur. Of deze betrokkenheid op eigen titel geschiedt of uit naam van de motorclub is onduidelijk. De rol van Aziatische misdaadondernemers in de hennepcultuur wordt al jaren verondersteld, maar blijft onduidelijk. Chinese en Vietnamese verdachten worden zo nu en dan gerelateerd aan kwekerijen. Hoe groot hun aandeel in deze vorm van georganiseerde misdaad is, is onbekend. De structuur van de organisaties lijkt sinds 2009 niet te zijn veranderd. Er komen zowel vrij 'platte' CSV's voor als CSV's met een zeer hiërarchische structuur. Zowel veel Turkse als veel Nederlandse CSV's zijn te typeren als 'familiebedrijven' waarin elk gezinslid een rol heeft in de criminele activiteiten. De mate van geweld verschilt erg per CSV en varieert van de totale afwezigheid van geweld tot dreiging en het gebruik van grof geweld binnen en buiten de organisatie. Geweld in de hennepcultuur doet zich met name voor tijdens rippartijen. Kwekerijen worden, soms met geweld, vlak voor de oogst leeg geroofd. Er zijn CSV's die zich hierin hebben gespecialiseerd.

Naar de schade die de georganiseerde hennepcultuur met zich mee brengt, wordt nog altijd veel onderzoek gedaan. De overheid, maar ook de private sector en 'de burger' draaien op voor kosten die worden gemaakt door criminele organisaties. Voorbeelden van verliezers in het bedrijfsleven zijn netbeheerders, transportbedrijven en verzekeringsmaatschappijen. De gemaakte kosten worden vaak doorberekend aan hun klanten. De immateriële schade, met name gezondheidschade door de consumptie van hennep, is vergeleken met andere soorten drugs gering, maar moet, zeker bij frequent en zwaar gebruik niet onderschat worden. Jongeren, van wie de hersenen nog in ontwikkeling zijn, lopen het grootste gezondheidsrisico. Uit recent onderzoek naar de eigenschappen van hennep, blijkt dat de verhouding tussen THC en CBD vermoedelijk meer zegt over de te verwachte schade dan de hoogte van het THC-percentage op zich. Dit betekent dat hennep vanwege het hoge THC- en het lage CBD-percentage vermoedelijk schadelijker is dan geïmporteerde marihuana of hasj.

Ondertussen kent de politiek haar eigen dynamiek. Met de komst van het kabinet Rutte eind 2010 is er nog meer prioriteit gegeven aan de bestrijding van de georganiseerde hennepcultuur. De wetgeving is op een aantal punten aangescherpt. De zuidelijke provincies hebben inmiddels de 'wietpas' geïntroduceerd. Plannen om sterke cannabis op lijst I te plaatsen, en de Opiumwet te wijzigen waarmee ook het faciliteren van de hennepcultuur strafbaar wordt, zullen consequenties hebben voor de georganiseerde hennepcultuur. Zo wordt het voor growshophouders vermoedelijk lastiger om hun activiteiten voort te zetten. Ook het vervolgen van elektriciens en 'hokkenbouwers' die behulpzaam zijn bij het

aanleggen van kwekerijen wordt hierdoor makkelijker. Of de productie en handel hiermee teruggedrongen worden of ondergronds gaan, zal de toekomst moeten uitwijzen.

Voor de politie is hennepsteelt anno 2012 nog steeds een landelijke prioriteit. De inzet van politiecapaciteit lijkt zich echter nog altijd te vertalen in het ruimen van hennepkwekerijen en in mindere mate in het uitvoeren van rechercheonderzoek. Het is de vraag of deze ruiming leiden tot het terugdringen van de georganiseerde misdaad. Er zijn aanwijzingen dat de ruiming effect hebben; er worden steeds meer kwekerijen ontdekt in het buitenland, met name net over de grenzen van Duitsland en België, door Nederlandse misdaadondernemers. Dit zou het gevolg kunnen zijn van toegenomen aandacht van de politie. Deze toegenomen aandacht blijkt echter niet uit het aantal geruimde kwekerijen; dat is namelijk al jaren min of meer hetzelfde.

Vanwege de geringe tijd die is verstreken sinds het verschijnen van de vorige CBA is het te vroeg om te bekijken of de verwachtingen die hierin zijn beschreven uitgekomen zijn. Naar de meeste effecten is nog geen onderzoek gedaan. Sommige verwachtingen hingen samen met wetgeving die nog niet geïmplementeerd is. Veel veranderingen zijn slecht meetbaar vanwege het gebrek aan een eenduidige registratie ervan. Verwachtingen kunnen hooguit worden gebaseerd op het doortrekken van huidige trends en ontwikkelingen. Aangezien de vraag naar hennep zowel in Nederland als in het buitenland constant lijkt te blijven, is er geen reden om aan te nemen dat de productie van hennep zal afnemen. Mogelijk leidt de combinatie van een toename van kwekerijen in het buitenland en nieuwe wetgeving en toegenomen aandacht voor het fenomeen in Nederland wel tot een toenemende verschuiving van de productie naar het buitenland en een afname van de export. Het nieuwe artikel over voorbereidingshandelingen gaat de toename van de export van kweekbenodigdheden naar het buitenland misschien tegen, maar de knowhow van het kweken zal hiermee niet verdwijnen. Daarnaast kunnen Nederlanders natuurlijk een bedrijf starten in landen met mildere wetgeving of handhaving. Deze zelfde trend lijkt al zichtbaar in de zadenhandel. Tot slot zou invoering van de 'wietpas' op landelijk niveau de export op midden- tot groothandelsniveau kunnen stimuleren als de vraag naar 'Nederwiet' onverminderd blijft. Een andere mogelijkheid is dat de totale productie afneemt, omdat het aanbod van hennep aan potentiële drugstoeristen wordt vervangen door aanbod van marihuana afkomstig van buitenlandse lokale markten.

Referenties

Amsterdam, van, J., Kieboom, van den, M., Cremers, H., Valk, K., Rooij, de, B. en Opperhuizen, A., 2012, *Determination of pesticides in hemp plants*. RIVM: Bilthoven

Ben Lakhdar C., Weinberger D., 2011, *Du marché du cannabis au marché du THC en France. Implications pour le système d'offre et les politiques de lutte contre les trafics illicites de stupéfiants*. Revue française de socio-économie: Paris.

Boogers, J.F.M., 2010, *De verbindende schakel.* "Onderzoek naar de strategische positie van de 'broker' of 'bruggebouwer' binnen criminele samenwerking, op het gebied van de georganiseerde hennepcultuur". Politie Midden en West Brabant.

Die Drogenbeauftragte der Bundesregierung Bundesministerium für Gesundheit, 2011, *Drogen- und Suchtbericht Mai 2011*, Die Drogenbeauftragte der Bundesregierung Bundesministerium für Gesundheit: Berlin

Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie, 2005, *Wederechtelijk verkregen voordeel hennepkwekerij bij binnenteelt onder kunstlicht; standaardberekeningen en normen*. BOOM: Amsterdam.

Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie, 2010, BOOM-nieuws themanummer nieuwe normberekening hennep, nummer 59, BOOM: Groningen.

Buijs, K. & Duijts, E., *Overzicht van ontnemingszaken-JP*, BOOM: Amsterdam.

Dijk, P. van, 2010, *Hennep telen en geweld oogsten?*, Erasmus Universiteit Rotterdam: Rotterdam

Federale politie Centrale Dienst Drugs, 2012, *Prijzenoverzicht drugs 2011 Drugnews info*, Federale politie Centrale Dienst Drugs: Brussel

Hardwick, S. & King, L., 2008, *Cannabis potency study*. Home Office.

Henquet, C. and Kuepper, R., 2010, *Does Cannabidiol protect against the negative effects of THC?* British Journal of Psychiatry, 197: pp. 259-260.

Hienkens, M. A. H., (2010), *Hennepkwekers doen het voor geld*, BOOM-nieuws november 2010 nummer 59.

Keuppers et al., 2011, *Continued cannabis use and risk of incidence and persistence of psychotic symptoms: 10-year follow up cohort study*. British medical Journal, 2011: 342:d738

Kleemans, E.R., Brienen, M.E.I., & Bunt, H.G., van den, m.m.v. Kouwenberg, R.F., Paulides, G., & Barendsen, J., 2002, *Georganiseerde criminaliteit in Nederland: tweede rapportage op basis van de WODC-monitor*. WODC: Den Haag

Korf, Dirk J., 2003, De economie van de wietkwekerij voor de Nederlandse markt: een verkenning. In: Bovenkerk, Frank & Willemien I.M. Hogewind, 2003, *Hennep teelt in Nederland: het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding*. Utrecht, Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen.

Korf, D.J., Wouters, M. , Nabben T. & Ginkel, P. van., 2005, *Cannabis zonder coffeeshop*. WODC: Den Haag

Laar, M.W. van, et al, 2011, *Nationale Drug Monitor Jaarbericht 2010*. Trimbos-instituut: Utrecht

Morgan, J. A., Schafer, G., Freeman, T.P., Curran, H.V., 2010, *Impact of cannabidiol on the acute memory and psychotomimetic effects of smoked cannabis: naturalistic study*. The British Journal of Psychiatry, 197: 285-290.

Niesink, R en Laar, M. van, 2012, *THC, CBD en gezondheidseffecten van wiet en hasj*. Trimbos-instituut: Utrecht

Nutt, D., 2009, *Estimating drug harms, a risky business?* Eva Saville Lecture

Politie Nederland, 2011, *Stop Hennep Vervoer. Verslag van een verkennend onderzoek van henneptransporten naar het buitenland*. De Bilt: Politie Nederland

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2009, *Ranking van drugs: een vergelijking van de schadelijkheid van drugs*. RIVM

Schoenmaker, Y., Bremmers, B. en Wijk, van, A. 2012, *Oosterse teelt; Vietnamezen in de hennep teelt*. Bureau Beke

Siesling, M., Smeets, B.F.C, en Spapens, A.C.M., 2011, Geldbomen op zolder, Iva: Tilburg.

Silverstone, D. & Savage, S., 2010, *Farmers, factories and funds: organised crime and illicit drugs cultivation within the British Vietnamese community*, *Global Crime*, 11:1, 16-33

Staatscourant 27 december 2011, nr. 22936

Thiessen, B., 2007, *Satellite Detection of Cannabis sativa Outdoor Grow Operations*. Canadian police research centre

Trimbos Instituut, 2009, *THC-concentraties in wiet, Nederwiet en hasj in Nederlandse coffeeshops (2007-2008)*. Utrecht: Trimbos Instituut.

UNODC, 2011, *World Drug report 2010*. United Nations Publication, Sales No. E.11.XI.10

Vanhove, W. Van, Damme, P., Surmont, T. Van Puyenbroeck, L. & De Ruyver, B., 2011, *YILCAN Eindrapport*. Universiteit Gent / Belspo

Zeiler, I., and Bussink, C., 2012, The Cannabis seeds business, Paper presented at the Sixth Annual Conference of the International Society for the Study of Drug Policy, Canterbury: London.

Websites

<http://www.nu.nl/binnenland/2703281/weer-meer-hennepkwekerijen-opgerold.html>

<http://www.uu.nl/NL/Actueel/Pages/Onderzoeknaarmogelijknieuwmedicijntegenschizofrenie.aspx>

<http://www.hemp-hotel.com/iceolator/iceolat.htm>

<http://www.bndestem.nl/nieuws/algemeen/buitenland/10192676/Nederland-groot-in-wietteelt-Valencia.ece>

<http://nos.nl/artikel/325942-opnieuw-meer-wietplantages-ontdekt.html>

<http://www.brabantsdagblad.nl/laatstnieuws//8698567/Hennepkwekerij-in-Boxtel-ontmanteld.ece>

<http://www.gelderlander.nl/voorpagina/wijchenbeuningen/10350119/Politie-pakt-illegale-Chinees-op-voor-hennepkwekerij.ece>

<http://regio15.nl/politie/persberichten4/5564-chinezen-aangehouden-in-grote-hennepkwekerij>

<http://www.l1.nl/nieuws/hennepkwekerij-chinees-restaurant-arcen>

<http://www.sanniesshop.com/scrog-growing-nl.html>

<http://growguide.wietforum.nl/index.php/SCROG>

<http://www.eugrowshop.eu/nl/complete-kweekruimte/600-watt-set/complete-kweekruimte-1-x-600-watt-geschikt-voor-1-m2/>

Bijlage 1

Kennisdocument: Stop Hennepvervoer

In dit document wordt het logistieke proces van de export van hennep opgedeeld in drie fases:

Fase 1: transport van hennepkwekerij naar opslag.

Fase 2: transport van opslag naar distributiecentrum.

Fase 3: transport van distributiecentrum naar opslag of distributie in land van bestemming.

Figuur 1

Bron: (2011). *Stop Hennep vervoer. Programma Aanpak Georganiseerde Hennepsteelt*

Transport van de kwekerij naar een opslag

In de eerste fase wordt het transport van de kwekerij naar de opslag beschouwd. Het startpunt is de hennepkwekerij. Het blijkt dat een deel van de criminele netwerken behalve het onderdeel export ook het onderdeel hennepkweek als activiteit heeft. Naast eigen kweek wordt de te exporteren hennep opgekocht van andere kwekers of criminele netwerken. Voor het daadwerkelijke transport van kwekerij naar opslag is meestal een van de personen van het criminele netwerk verantwoordelijk. Wat blijkt is dat de criminele netwerken bestaan uit familierelaties en relaties met goede bekenden.

Ten behoeve van het transport binnen Nederland wordt gebruik gemaakt van het wegennet. Als transportmiddel worden veelal gehuurde auto's of busjes ingezet, maar wordt ook gebruik gemaakt van eigen vervoer. Dit betekent dat verhuurbedrijven betrokken zijn bij het transport van hennep. Of en in hoeverre de verhuurbedrijven op de hoogte zijn van hun faciliterende rol is niet bekend. De te transporteren hennep wordt in dozen of tassen verpakt en op niet

afgeschermdde wijze vervoerd. Speciale verpakkingsmethoden om de hennep klein en geurloos te kunnen vervoeren worden hier niet toegepast. Dit impliceert dat gehuurde vervoermiddelen naar hennep ruiken wanneer zij worden getourneerd. Niet alle bedrijven doen hier melding van en maken de verhuurde voertuigen schoon. De hennep wordt vervoerd naar een opslag. Panden die worden gebruikt als opslag zijn vaak eigendom van een lid van het criminele netwerk. Ook growshops worden vaak als opslag gebruikt. De criminele netwerken trachten hun activiteiten af te schermen door onder meer bedrijven op te starten die als dekmantel moeten dienen, katvangers in te zetten bij het afsluiten van huurcontracten, betalingen contant te verrichten en de communicatie af te schermen door meerdere mobiele telefoons en simkaarten te gebruiken.

Transport van opslag naar distributiecentrum

In de tweede fase wordt de hennep van de opslag naar het distributiecentrum vervoerd. Deze fase wordt echter niet in alle gevallen doorlopen. Soms is de opslag tevens de plaats van waaruit de hennep naar het buitenland wordt vervoerd en komt er geen distributiecentrum aan te pas.

Uit alle geanalyseerde dossiers blijkt dat er geen dekmateriaal wordt gebruikt voor de export in het geval dat het criminele samenwerkingsverband het transport niet via een distributiecentrum laat verlopen. Als er gebruik gemaakt wordt van een transportbedrijf voor de export komt de lading vrijwel altijd langs het distributiecentrum.

Er zijn al vele henneptransporten onderkend op diverse veilinglocaties. Voor de afscherming in deze fase kan gedacht worden aan een dekmantelbedrijf en deklading. Chrysanten vormen een veelgebruikte deklading: het zijn goedkope bloemen dus de investering in de deklading is minimaal. De omvang van partijen hennep die op de veiling in beslag zijn genomen, varieert tussen de zestig tot ongeveer zeshonderd kilogram. De goederen op de veiling gaan normaliter langs de klok, hoewel er ook goederen zijn die worden verkocht buiten de klok om. Controle op de hennephandel via de bloemenveiling is erg bewerkelijk; de veilingterreinen zijn zeer omvangrijk en er zijn talrijke ingangen naar de docks. Daar komt bij dat eenmaal binnen, het hele bedrijf toegankelijk is doordat de boxen en docks niet fysiek afgesloten zijn. Indicatoren dat er hennep vervoerd wordt zijn; hetzelfde aantal orders tijdens economische recessie, ongebruikelijke opbouw karren, ongebruikelijke verpakking en gewicht. Er zijn vele schakels aan bedrijven en functies bezig met de goederen voordat deze daadwerkelijk geëxporteerd worden. Veel van deze bedrijven en functies kunnen, wetend van de illegale lading, zorgen dat deze geëxporteerd worden. Maar deze bedrijven en functies zijn tevens degenen die illegaal hennepvervoer kunnen opmerken. Bloemen verschillen in verpakking en proces van andere goederen. Zo komen

groente en fruit niet naar de opslag van een transportbedrijf, hebben groente en fruit vooral Benelux als bestemming, en worden deze goederen al op de opslaglocatie onherkenbaar verpakt. De controles zijn lastiger vanwege verpakking en gewicht. Deze kenmerken maken vlees, groente en fruit echter ook aantrekkelijke dekladingen die misschien al veel worden gebruikt, maar die tot op heden niet gezien worden.

In de zeehavens en luchthavens is wel veel aandacht voor de smokkel van drugs, maar hennepsmokkel wordt daar zelden geconstateerd. De haven is, net als de andere distributiecentra, een terrein waar veel bedrijven zijn gevestigd en de omvang van het terrein groot is. Naast dekmantelbedrijven is er op de zeehaventerreinen een methode bij de douane bekend die de 'rip-off' methode wordt genoemd. De controle van transporten via de zeehavens worden door de douane gedaan op basis van indicatoren. De douane is van oudsher gericht op de controle van inkomende goederen, maar is voornemens in de toekomst meer te controleren op de exportstroom.

Blinde vlekken in deze fase zijn in hoeverre groente, fruit en vlees gebruikt worden als deklading. Een andere blinde vlek is waarom haventerreinen verschillen in aantal rip-offs die de douane ontdekt.

Op de luchthaven is het opvallend dat op de vrachtafdeling van Schiphol met regelmaat drugs ontdekt wordt, maar daarbij nog nooit hennep is gevonden. Daarnaast is de rol van een chauffeur, in het geval hij op de hoogte is van de illegale goederen, zeer onduidelijk. Vragen die onbeantwoord blijven zijn of deze een kleine rol binnen het criminele samenwerkingsverband inneemt, of juist een grote rol kan vervullen. Over de communicatie tussen leden van het criminele samenwerkingsverband is zeer weinig bekend. Communicatie tussen leden van het criminele samenwerkingsverband is hiermee ook een grote blinde vlek, evenals de financiering in deze fase.

Transport van distributiecentrum naar opslag of distributie in het land van bestemming

In de derde fase vindt de daadwerkelijke export plaats, de landsgrens wordt overschreden. Transport van hennep gebeurt doorgaans over de weg (zowel per vrachtwagen als met personenvervoer) maar ook over het water (op pallets/in containers). Hennep die door de lucht wordt vervoerd is zeldzaam of betreft hele kleine hoeveelheden (minder dan een kilo). Hoewel op luchthaven Schiphol regelmatig grote hoeveelheden harddrugs worden aangetroffen, geldt dit niet voor hennep. Mogelijk heeft dit wederom te maken met de geringe aandacht voor de export. Er zijn namelijk wel enkele grote partijen buitenlandse marihuana aangetroffen.

De wijze van export is afhankelijk van het land van bestemming. Bij export binnen het vasteland van Europa wordt het wegennet gebruikt. Bij export naar Groot-Brittannië moet de natuurlijk barrière van de zee worden overbrugd. De export over zee gebeurt veelal per (veer)boot en door de tunnel bij Calais. Distributieknooppunt de bloemenveiling wordt gebruikt als transportkanaal bij de export van hennep. De infrastructuur leent zich uitstekend voor smokkel. Op een bloemenveiling zijn ladingdocks aanwezig. Deze kunnen op naam staan van een bedrijf, maar er zijn ook vrije docks. Deze vrije docks zijn beschikbaar voor iedereen die goederen wil exporteren. Door de omvang van de bloemenveiling is het moeilijk te controleren op hennephandel. Ook in de groente- en fruithandel vinden henneptransporten plaats. Dit betreft veelal doorvoer. De handel wordt tijdelijk opgeslagen in koelhuizen en dan verder gedistribueerd. Tijdens de tijdelijke opslag wordt de hennep tussen de handel gestopt. In de meeste gevallen wordt alleen hennep getransporteerd, maar soms is er ook sprake van een combinatie met andere (hard)drugs. Andere locaties waar de hennep ingepakt, omgepakt of overhandigd wordt zijn havens en parkeerplaatsen. De hennephandel wordt verstopt tussen de legale handel, in het voertuig of middels het zogenaamde rip-off systeem of roll-on-roll-off systeem over de grens gebracht. Het rip-off systeem is hierboven uitgelegd. Bij het roll-on-roll-off systeem maakt de vracht onbemand de overtocht naar Groot-Brittannië en wordt door het buitenlandse criminele netwerk afgehaald.

Wanneer de export naar Duitsland nader wordt beschouwd, blijkt dat centrale plaatsen bij de grens (zoals een parkeerplaats) worden gebruikt als overdrachtlocatie. Auto's van leverende en ontvangende criminele samenwerkingsverbanden spreken af op een parkeerplaats en laden hennep over van het ene voertuig in het andere. Het vervoer wordt verzorgd door koeriers (leden van het criminele netwerk) in, al dan niet gehuurde, personenauto's en busjes die in Nederland of Duitsland geregistreerd zijn. De kentekens zijn afgestemd op het gebied waar men doorheen moet. De transporten met personenauto's en bestelwagens naar Duitsland zijn kleinschalig, meestal enkele tientallen kilo's. Wanneer dergelijke transporten met regelmaat worden uitgevoerd is alsnog sprake van grootschalige export. Transport van hennep per vrachtwagen komt ook voor. Soms is Duitsland dan een doorvoerland en is de lading bestemd voor een ander land, zoals Italië.

Er is geen specifieke route vastgesteld die wordt gereden. De hennep is vaak niet grondig verpakt en het gehuurde vervoersmiddel ruikt bij terugkomst sterk naar hennep. Ook kunnen de hennepkristallen een glimmend, plakkerig laagje achterlaten op de bekleding. Financieel zwakke bedrijven vormen (mogelijk) een

makkelijk doelwit voor een crimineel netwerk om, ondanks de hennepgeur, toch vervoersmiddelen aan hen te blijven verhuren.

Bij het transport naar Groot-Brittannië heeft men te kampen met strengere grenscontroles en er is een geografische barrière om de grens te passeren (de zee). Bij henneptransporten naar Groot-Brittannië wordt de lading beter afgeschermd (via dekladingen). Zowel het leverende als het afnemende samenwerkingsverband is nauw bij het exportproces betrokken. De hennep wordt vaak vervoerd in vrachtwagens of containers.

Ter afscherming van de criminele activiteiten worden valse vrachtbrieven gebruikt, contante betalingen gedaan, meerdere mobiele telefoons gebruikt, moderne communicatietechnieken gebruikt (skype) en jammers ingezet. Ten behoeve van het transport worden verhuur- en transportbedrijven ge- of misbruikt.

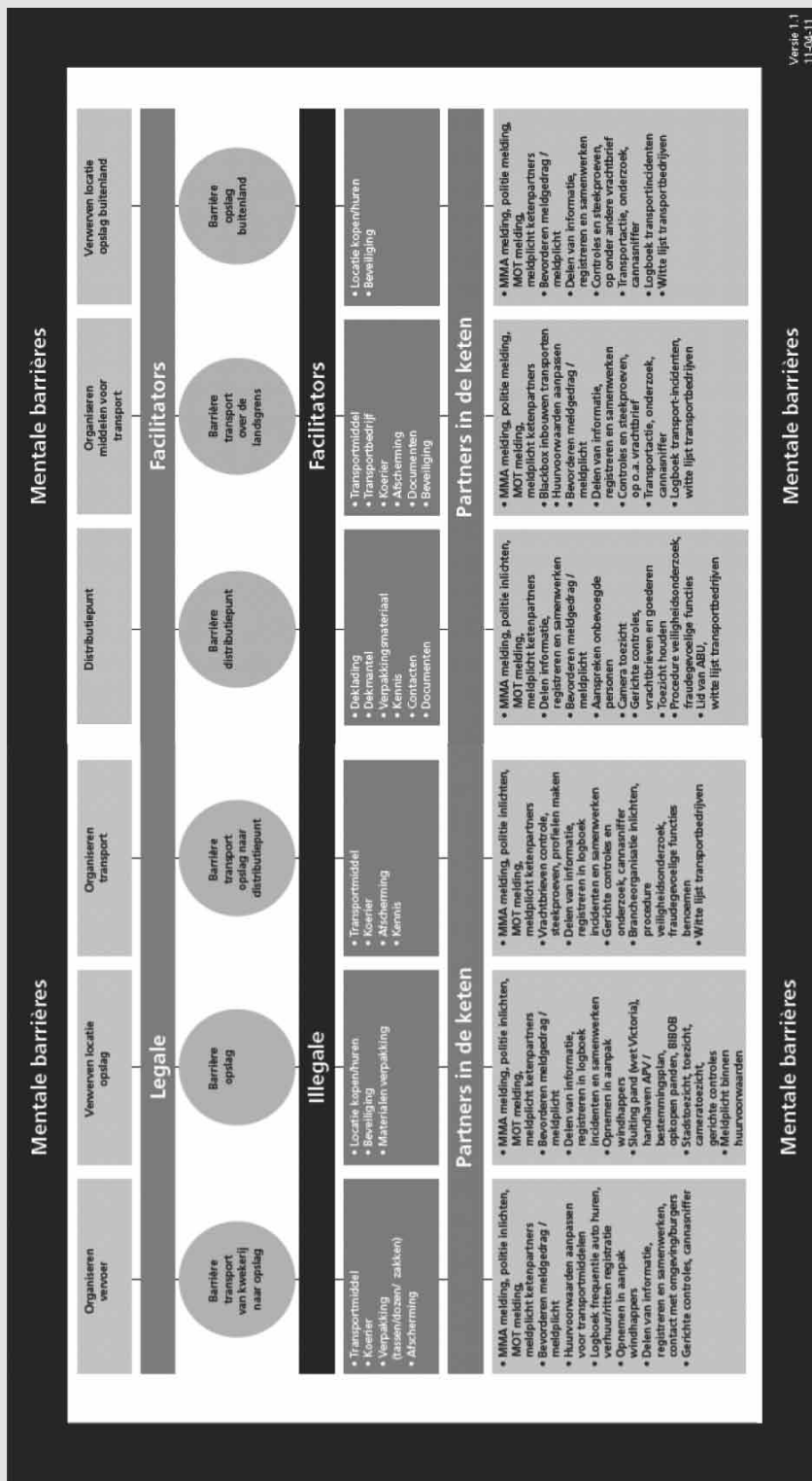
Vervolgens wordt de hennep overgedragen in het land van bestemming. In Duitsland vindt overname door het buitenlandse criminele netwerk plaats op het moment dat de grens is gepasseerd. Er wordt veelal gebruik gemaakt van personenauto's en de koeriers hebben vaste adressen in Duitsland waar zich de afnemers bevinden.

Wanneer het de export naar Groot-Brittannië betreft vindt overname door het buitenlandse criminele netwerk plaats op het moment dat de handel van de boot komt. In Groot-Brittannië wordt gebruik gemaakt van een opslaglocatie (warehouse) waarna de hennep verder wordt gedistribueerd. Bij de verdere distributie wordt gebruik gemaakt van vrachtauto's, bestelbusjes en personenauto's.

Ook in deze fase worden methoden ter afscherming toegepast, namelijk contante betalingen en het gebruik van meerdere simkaarten.

Bijlage 2

Barieremodel Hennepexport

Bijlage 3

Indicatoren voor het definiëren van bedrijfsmatige cannabisteelt

Factor professionaliteit bij de definiëring van bedrijfsmatige handelen met betrekking tot de teelt van cannabis			
Professionaliteit: Indicator	Laag	Gemiddeld	Hoog
Belichting	daglicht		kunstlicht op tijds klokken
Voeding	gieter		centraal geregeld bevoeiingssysteem, drupsysteem
Ruimte	balkon, tuin	afgescheiden ruimte en huis	kas of grote, verdeelde en afgeschermdde ruimte binnen of buiten
Afscherming	geen		geïsoleerd m.b.t. daglicht en temperatuur
Ventilatie	geen	wel	thermostaat- of computergestuurd
Bodem	aarde, potgrond		speciaal verrijkte aarde en potgrond, steenwol, hydrocultuur
Ziektebestrijding	geen	wel	signaleringsvellen, ziektebestrijding, ook biologisch
Verwerking	kleinschalig	in eigen beheer	uitbesteed aan manicultuurbedrijf
Plantmateriaal	onbekende zaad	geselecteerd zaad	stekken en klonen van eigen planten of extern gekocht
CO ₂ -suppletie	geen	wel	gestuurde installatie

NB. Deze lijst met indicatoren is niet limitatief. Hetzelfde geldt voor de duiding van de aangetroffen installatie en productiemiddelen.

Bron: Memorie van toelichting, Staatscourant 2011 nr 13125 21 juli 2011 p.9

